

Förord

Långtidsutredningen 2003/04 utarbetas inom strukturenheten på Finansdepartementet. I samband med utredningen genomförs ett antal specialstudier, vilka publiceras som bilagor till utredningens huvudrapport.

I denna bilaga behandlas ett antal frågeställningar kring regional utveckling utifrån den bild av den långsiktiga ekonomiska utvecklingen som tidigare presenterats i långtidsutredningens huvudbetänkande samt i bilaga 1-2. Några av de frågor som belyses är: Hur förväntas befolkningen och sysselsättningen utvecklas i olika regioner fram till 2020? Hur kan den ekonomiska utvecklingen komma att påverkas i storstads- respektive småregioner? Är det möjligt att identifiera regioner som är mer sårbara än andra? Kan den regionförstoring som ägt rum under senare decennier förväntas fortsätta?

Bilagan har utarbetats av NUTEKs analysavdelning och beräkningsarbetet har utförts av INREGIA AB. Ansvar för långtidsutredningens bilagor och de bedömningar dessa innehåller vilar på bilagornas författare. Av huvudbetänkandet framgår hur bilagorna har använts i utredningens arbete.

Finansdepartementets kontaktperson har varit kanslirådet Jonas Norlin.

Stockholm i mars 2004

Yvonne Fredriksson
Departementsråd

Innehåll

Författarnas förord	9
Sammanfattning	11
1 Inledning.....	19
1.1 Rapportens uppläggning och innehåll	20
1.1.1 Den regionala utvecklingen baserad på det nationella LU-scenariot.....	20
1.1.2 Regional sårbarhet i näringsliv och offentlig sektor.....	21
1.1.3 Regionförstoring	22
1.2 Regionala indelningar	22
2 Den regionala utvecklingen fram till 2020	25
2.1 Inledning.....	25
2.1.1 Beräkningsförutsättningar	25
2.2 Befolkningsutveckling	27
2.2.1 Den långa sikten – befolkning 1950–2020	27
2.2.2 Regional befolkningsutveckling.....	29
2.2.3 Befolkningsutvecklingens komponenter.....	34
2.2.4 En åldrande befolkning	37
2.2.5 Regional försörjningsbörda.....	38
2.2.6 Befolkningsutveckling efter ålder och kön	44
2.2.7 Befolkningsutveckling efter ursprung.....	50
2.3 Sysselsättningsutveckling	52
2.3.1 Andel förvärvsarbetande	58
2.3.2 Sysselsättningsutveckling i branscher	61

2.4	Ekonomisk utveckling	63
2.4.1	Förädlingsvärde per sysselsatt dagbefolkning.....	68
2.4.2	Tillväxt och produktivitet utveckling i det privata näringslivet	72
2.5	Regionala konsekvenser av LU:s alternativscenarier	73
2.6	Slutsatser – Regional utveckling.....	74
3	Arbetskraftsbrist och sårbara regioner	79
3.1	Tillgång och efterfrågan på arbetskraft	79
3.1.1	Arbetskraftsförsörjning inom vård och pedagogik.....	84
3.1.2	Arbetskraftsförsörjning inom teknik och naturvetenskap	88
3.2	En sårbar regional näringsstruktur.....	90
3.2.1	Statistisk metod.....	90
3.2.2	Industriverksamhet	91
3.2.3	Samverkande sårbarhetsfaktorer i industriregioner	96
3.2.4	Företagstjänster och handel	96
3.2.5	Gruvverksamhet.....	97
3.2.6	Offentlig verksamhet.....	98
3.2.7	Sysselsättning totalt	99
3.3	Slutsatser – Arbetskraftsbrist och sårbara regioner	101
4	Regionförstoring – högutbildade visar vägen?	105
4.1	Inledning.....	105
4.1.1	Snabb regionförstoring sedan 1970.....	105
4.1.2	Vad ska regionförstoring vara bra för?	109
4.1.3	Är regionförstoring förenlig med hållbar utveckling?.....	111
4.2	Ett försök till prognos av framtidens pendlingsmönster.....	112
4.2.1	Ny metod – högutbildade visar vägen	112
4.3	Jämförelse mellan de högutbildades LA-regioner och den genomsnittliga arbetspendlingen år 2001	112
4.3.1	Högutbildades LA-regioner är större.....	114
4.3.2	Storstadsregionerna kan komma att växa ännu mer	115

4.3.3	En östgötsk superregion bildas?	115
4.3.4	Uppenbart i vissa fall att högutbildades pendlingsmönster avviker från genomsnittet	116
4.3.5	Mindre potential i Norrland för regionförstoring....	116
4.4	Test av prognosmetoden	116
4.4.1	Metoden fungerar relativt bra.....	117
4.4.2	Stora likheter men också vissa skillnader	119
4.5	Slutsatser – Regionförstoring.....	120
Appendix A: Beräkningsmodell och statistikunderlag		123
rAps flerregionala modell		124
rAps-beräkningarna i LU-bilagan		125
Övrig underlagsstatistik.....		125
Appendix B: Regionala indelningar		127
Regionfamiljer		127
NUTEKs 81 LA-regioner och 6 regionfamiljer		130
Appendix C: Skillnader mellan högutbildades pendling och genomsnittliga arbetspendlingen 2001		139
Skillnader mellan LA2001 total (LA2001Total) och LA2001 lång eftergymnasial utbildning (LA2001HögUtb).....		139
Appendix D: Skillnader mellan de högutbildades pendlingsmönster 1994 och den genomsnittliga pendlingen år 2001		143
Jämförelse av LA 1994 högutbildade och LA 2001 Total (LA1994HÖGUTB och LA2001TOTAL).....		143
Tabeller		147

Författarnas förord

Föreliggande rapport utgör en bilaga till Långtidsutredningen 2003/04. Rapporten belyser den regionala utvecklingen avseende befolkning, arbetsmarknad och ekonomi fram till år 2020. Här analyseras också regional sårbarhet inom näringsliv och offentlig sektor samt förändringar avseende de lokala arbetsmarknadsregionernas storlek i landets olika delar.

Syftet med den regionala LU-bilagan är dels att visa den regionala utvecklingen baserad på Långtidsutredningens nationella scenario, dels att påvisa ett antal viktiga utvecklingstendenser som i betydande grad kan komma att påverka regionernas utveckling och ekonomi framöver.

Rapporten har tagits fram vid NUTEKs analysavdelning med Sverker Lindblad som huvudförfattare och Jan Persson som ansvarig för kapitel 4. Vidare har avdelningsdirektör Staffan Larsson deltagit i arbetet.

Christer Anderstig vid INREGIA AB i Stockholm har varit modellteknisk expert och svarat för beräkningsarbetet med hjälp av det regionala analys- och prognosystemet (rAps).

Specialbearbetad statistik till kapitel 3 har tagits fram av Jan Anderson och till kapitel 4 av Martin Lagnerö, båda vid Statistiska centralbyrån.

Sune Halvarsson

Sverker Lindblad

Tf Generaldirektör

Analytiker

Sammanfattning

Den regionala bilagan innehåller tre delar med en framtidsinriktad analys i fokus. I ett första huvudkapitel analyseras den regionala utvecklingen beräknad utifrån Långtidsutredningens basscenario. I kapitlet därefter studeras det framtida utbudet och efterfrågan på arbetskraft, fördelat på olika utbildningskategorier. Här analyseras också regionernas sårbarhet inför en fortsatt strukturomvandling inom näringslivet.

I ett avslutande kapitel redovisas de lokala arbetsmarknadsregionernas storlek och förändring över tid, där den pågående "regionförstörelsen" avsevärt kan komma att påverka förutsättningarna för regionalekonomisk tillväxt.

Resultaten redovisas för NUTEKs 81 lokala arbetsmarknadsregioner samt grupperingar av dessa till s.k. regionfamiljer, dvs. regiongrupper med likartade förutsättningar.

Befolkningsutveckling

Totalbefolkningen i riket väntas öka betydligt snabbare under den kommande perioden 2003–2020, än under åren 1994–2002. Det är framför allt höjda antaganden om utrikes inflyttning i SCB:s befolkningsprognos som påverkat utfallet. Även födelsetalen förväntas öka något under de kommande åren. Befolkningsökningen slår igenom regionalt såtillvida att Småregionerna får en långsammare befolkningsminskning än föregående period och Regionala och sekundära centra går från befolkningsminskning till en svag ökning. Bland storstadsregionerna beräknas Göteborgs- och Malmöregionerna få en något starkare befolkningsökning än tidigare, medan Stockholmsregionens ökning blir något svagare.

Storstadsregionernas andel av Sveriges befolkning beräknas öka från 39 procent år 2002 till 41,8 procent år 2020. Även

Universitets- och högskoleregionerna får en något ökande procentandel, medan övriga regionfamiljer minskar sina andelar.

Andelen äldre i befolkningen kommer att öka kraftigt – en utveckling som kommer att fortsätta ända till cirka år 2040. För många regioner innebär det att ett stort födelseunderskott blir dominerande orsak bakom en befolkningsminskning, som till stor del blir självgenererande och därmed mycket svår att vända. Det medför också att försörjningsbördan, dvs. antalet ungdomar och äldre per 20–64-åring, kommer att öka i betydande omfattning. Denna utveckling kommer bli kännbar i alla regioner, men den kommer snabbare och blir mer omfattande i de svagaste regionerna som redan i dagsläget har en ogynnsam åldersstruktur.

Andelen utlandsfödda har ökat i alla regionfamiljer under 1990-talet och förväntas fortsätta att stiga till år 2020. De utlandsfödda är dock mycket ojämnt fördelade över rikets regioner. Andelarna är i dag i genomsnitt dubbelt så höga i storstadsregionerna som i Regionala och Sekundära centra. I Småregionerna är andelarna ännu något lägre. Dessa skillnader väntas bestå även 2020, även om nivåerna då över lag är högre. Drygt 22 procent av invånarna i Stockholms och Malmös LA-regioner kommer då att vara utlandsfödda.

Sysselsättningsutveckling

Sysselsättningen beräknas enligt Långtidsutredningens basscenario öka med 0,25 procent per år till år 2020. Utvecklingstakten blir i stort sett densamma enligt modellberäkningen, då samtliga regioner summeras till riket. Den faktiska ökningstakten åren 1994–2001 var avsevärt högre, nämligen 1,1 procent per år.

Liksom för befolkningsutvecklingen koncentreras sysselsättningsökningen under den kommande perioden till de befolkningsmässigt stora regionerna. Av beräkningen framgår att det endast är Storstadsregionerna och Universitets- och högskoleregionerna som väntas få en positiv sysselsättningsutveckling, medan övriga regionfamiljer får en stagnerande eller minskande sysselsättning. Störst väntas minskningen bli i Småregioner som domineras av privat sysselsättning. Det är regioner som oftast har en hög andel industrisysselsättning och arbetsplatser där kunskapsinnehållet i produktionen samtidigt är lågt.

Industrin väntas minska sysselsättningsmässigt i samtliga regionfamiljer, medan både privata och offentliga tjänster beräknas få en ökad sysselsättning i alla regionfamiljer förutom Småregionerna. I Stockholmsregionen beräknas närmare 62 procent av den totala sysselsättningen finnas inom Privat service och tjänster år 2020. I Småregionerna ligger denna andel under 30 procent.

Rikets befolkningen i åldersgruppen 20–64 år förväntas öka något långsammare än sysselsättningen, vilket innebär en något höjd andel förvärvsarbetande. Det är dock några regionfamiljer som bryter mot detta mönster. Det gäller Göteborgsregionen samt gruppen Sekundära centra som beräknas få något lägre nivåer till år 2020. I många regioner ökar andelen förvärvsarbetande trots minskande sysselsättning, vilket beror på att befolkningsgruppen 20–64 år minskar än snabbare.

Ekonomisk utveckling

Den starka koncentrationen av tjänsteverksamhet och IT till Stockholm och storstadsregionerna medförde att tillväxten här kom att bli extra stark under slutet av 1990-talet. Koncentrationen av mer traditionell tillverkningsindustri till andra delar av landet gav där en motsatt effekt på den regionala ekonomin.

Modellberäkningen visar en fortsatt ekonomisk polarisering mellan storstadsregioner och småregioner. Skillnaderna i utvecklingstakt t.o.m. 2020 beräknas dock bli mindre än de varit under 1990-talet. Det är bara storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö som väntas få en högre tillväxttakt i förädlingsvärdet än riksgenomsnittet. BRP väntas växa något snabbare i Malmöregionen än i Göteborgsregionen som i sin tur växer något snabbare än Stockholmsregionen. Den starka storstadskoncentrationen inom ekonomin medför att närmare hälften av Sveriges BNP kommer att produceras i storstadsregionerna år 2020.

Analysen visar också att produktivitetens utvecklingen väntas bli lägre i Storstadsregionerna än i andra regionfamiljer. Något som i sin tur hänger samman med den starka koncentrationen av sysselsättning inom privat service och tjänster. Produktivitetens utvecklingen har här historiskt sett varit lägre än inom industrin. I stället baseras storstädernas tillväxt i högre utsträckning på en sysselsättningsökning. En betydande utmaning och tillväxtpotential i stors-

täderna ligger därför i en högre produktivitet i storstädernas service- och tjänsteproduktion.

Tillgång och efterfrågan på arbetskraft

Trots att sysselsättningsutvecklingen är svag och t.o.m. minskar i många regioner, pekar analysen på att en betydande arbetskraftsbrist kommer att uppstå inom vissa utbildningsgrupper. Särskilt stora väntas underskotten bli avseende personer med högre utbildning inom, vård/pedagogik samt teknik/naturvetenskap.

För den första gruppen blir bristen störst i små och perifert belägna LA-regioner som ofta har en mycket hög andel offentligt sysselsatta. Åldersstrukturens förändring blir här helt avgörande för att utbudet av arbetskraft minskar, samtidigt som en behovsstyrd efterfrågan ökar. När det gäller tekniskt/naturvetenskapligt utbildade personer är bristen på arbetskraft mer kopplad till en hög sysselsättningsandel inom industri. Också här är det ett minskande arbetskraftsutbud som är huvudorsak till ökande underskott.

Av regionfamiljerna är det Stockholmsregionen som sammantaget beräknas få den största arbetskraftsbristen. Här förväntas brist uppstå inom samtliga utbildningsgrupper. Stockholmsregionen har dock förhållandevis goda möjligheter att täcka sin arbetskraftsbrist genom inpendling från angränsande LA-regioner, där visst överskott beräknas föreligga. Också i Småregionerna uppkommer ett summerat underskott på arbetskraft år 2020.

Det bör ej heller förglömmas att bristen på arbetskraft kommer att förvärras än mer efter år 2020, då befolkningens åldersstruktur fortsätter att försämrans under ytterligare cirka 20 år.

En sårbar regional näringsstruktur

Cirka ett 30-tal LA-regioner har ett mycket stort beroende av en eller fåtal arbetsplatser som också domineras av lägre utbildningsnivå hos de sysselsatta. Om verksamheten vid de större arbetsplatserna har ett lågt kunskapsinnehåll ökar rationaliseringstrycket. Stordriftsfördelar och löneläge blir då viktiga faktorer för valet av lokaliseringsplats.

Sårbarhet av detta slag uppträder främst i regioner dominerade av tillverkningsindustri, eftersom det här är relativt vanligt med stora

produktionsenheter med "rutiniserad" tillverkning. Det finns dock ett antal verksamheter inom andra delar av såväl privat näringsliv som offentlig sektor som kan ge upphov till regional sårbarhet. Det kan t.ex. röra sig om "Call Centers", större enheter inom handel eller grossiströrelse eller militär verksamhet.

Ett särskilt orosmoment i de sårbara industriregionerna utgör en annalkande arbetskraftsbrist. Även om arbetsplatserna domineras av lågutbildad arbetskraft kan en hotande brist på nyckelpersoner bli en avgörande faktor i besluten om framtida investeringar och lokaliseringar av verksamhet. Flera av de regioner som här framstår som sårbara, väntas också få en brist på arbetskraft inom teknik och naturvetenskap.

Regionförstoring

Med regionförstoring menas att två tidigare separata lokala arbetsmarknadsregioner knyts ihop till en ny och större LA-region genom ökad arbetspendling över kommungränserna. Under de senaste decennierna har en omfattande regionförstoring ägt rum i vårt land. Sedan 1970 har antalet LA-regioner mer än halverats.

Det finns ett klart samband mellan storleken på LA-regionernas befolkning och deras ekonomiska tillväxt. Det är ett av huvudargumenten för att regionförstoringen är positiv för den regionala utvecklingen, och att den därför bör stimuleras. Ekonomisk tillväxt underlättas om arbetskraft kan slussas från näringsgrenar på tillbakagång till mer expansiva sektorer.

Allt talar för att regionförstoringen kommer att fortsätta, dels genom de tydliga koncentrationstendenser som finns inom näringsliv och offentlig sektor, dels genom medveten politik från både regioner och statsmakter att förbättra tillgängligheten och att vidga regionerna.

Förutsättningarna för att detta ska ske varierar dock över landets olika delar. De långa avstånden i Norrland minskar möjligheterna att vidga arbetsmarknaderna, men utbyggnaden av Botniabanan är ändå ett tydligt exempel på att det också här går att åstadkomma en regionförstoring.

Högutbildade pendlar genomsnittligt längre till arbetet än lågutbildade. På samma sätt pendlar män längre än kvinnor. Om de högutbildades pendlingsmönster används som ett grovt prognosinstrument för hur morgondagens LA-regioner kan komma att se

ut, ser vi att betydande regionförstoring kan komma att ske på ett antal platser i landet. Linköpings och Norrköpings LA-regioner skulle tillsammans bilda den klart största LA-regionen efter storstäderna. Stockholmsregionen skulle utökas med Nyköpings och Katrineholms LA-regioner. Både Skövde och Karlstads LA-regioner skulle öka sin befolkning med cirka 40 procent.

1 Inledning

Alla delar av landet ska kunna bidra till Sveriges tillväxt även om utvecklingsförutsättningar och villkor varierar mellan olika regioner. Rikets tillväxt är också summan av alla regioners tillväxt. Det betyder att om en region underpresterar i förhållande till sina förutsättningar är det till förfång för den samlade tillväxten i landet. Detta gäller oavsett om det handlar om en perifer glesbygdsregion, ett medelstort regioncentrum eller en storstadsregion.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är enligt regeringens proposition 2001/02:4

”Väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.”

En ekonomisk tillväxt i regionerna ger förutsättningar för framtidens välfärd. När de lokala arbetsmarknadsregionerna fungerar väl blir de attraktiva för lokalisering av ekonomisk verksamhet och för människor att leva i. Då ökar tillväxten, sysselsättningen och företagandet, och den regionala ekonomin bidrar till välfärd både på lokal och på nationell nivå. När den ekonomiska tillväxten och sysselsättningsutvecklingen i en region är svag är detta tecken på en dåligt fungerande regional ekonomi, men kanske också ett inslag i en nödvändig strukturomvandling. En stark tillväxt framöver ger förutsättningar för morgondagens välfärd, under förutsättning att inte mänskliga och naturliga resurser överexploateras.

1.1 Rapportens uppläggning och innehåll

Syftet med den regionala LU-bilagan är dels att visa den regionala utvecklingen baserad på Långtidsutredningens nationella basscenario, dels att påvisa ett antal viktiga utvecklingstendenser som i betydande grad kan komma att påverka regionernas ekonomi och utveckling framöver.

Den regionala bilagan innehåller tre delar med en framtidsinriktad analys i fokus. I ett första huvudkapitel analyseras den regionala utvecklingen beräknad utifrån Långtidsutredningens basscenario, där tidshorisonten sträcker sig till år 2020.

I kapitlet därefter studeras det beräknade utbudet och efterfrågan på arbetskraft, fördelat på olika utbildningskategorier. Här analyseras också regionernas sårbarhet inför en fortsatt strukturomvandling inom näringslivet.

I ett avslutande kapitel redovisas de lokala arbetsmarknadsregionernas storlek och förändring över tid, där den pågående "regionförstoringen" avsevärt kan komma att påverka förutsättningarna för regionalekonomisk tillväxt.

1.1.1 Den regionala utvecklingen baserad på det nationella LU-scenariot

Med Långtidsutredningens basscenario på nationell nivå som grund har en regional beräkning tagits fram med hjälp av NUTEKs analysmodell rAps. Analysen har gjorts med rAps flerregionala modell, vilken beskrivs närmare i appendix A.

Resultaten av modellkörningarna redovisas för NUTEKs 81 lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) med tidshorisont 2020¹. Grupperingar av dessa görs också till s.k. regionfamiljer, dvs. regiongrupper med likartade utvecklingsförutsättningar (se särskilt avsnitt samt appendix B).

Analysen av den regionala utvecklingen görs inom tre huvudområden: befolkning (demografi), arbetsmarknad och ekonomi.

Inom det förstnämnda området redovisas utdata för befolkning med fördelning på ålder, kön och ursprung. Inom området arbetsmarknad ges utdata för bl.a. sysselsatt dagbefolkning och andel

¹ I tabellerna beskrivs i de flesta fall också en historisk utvecklingen, oftast med startår 1993. Senast tillgängliga statistik har därvid använts, vilket innebär att periodvalen varierar något mellan tabellerna. Exempelvis redovisas befolkning t.o.m. år 2002, sysselsättning t.o.m. 2001 och BRP t.o.m. 2000.

förvärvsarbetande. Sysselsättningsutvecklingen beskrivs också för tre branschaggregat. Den regionala ekonomin analyseras med hjälp av förädlingsvärden (BRP) för såväl ekonomin totalt, som för det privata näringslivet.

Det praktiska arbetet med rAps-körningar baserade på LU:s nationella antaganden har utförts av INREGIA AB i Stockholm. Sammanställning och analys av de erhållna resultaten har genomförts på NUTEKs analysavdelning.

1.1.2 Regional sårbarhet i näringsliv och offentlig sektor

I en framtid då befolkningens medelålder och den regionala försörjningsbördan ökar kommer många regioner ställas inför svåra utmaningar vad gäller bl.a. personalförsörjning, fungerande lokala arbetsmarknader och utvecklingen av skatteunderlaget. Viktiga frågor som måste lösas är bl.a. hur den skattefinansierade offentliga servicen inom vård, skola och omsorg skall kunna upprätthållas. I kapitel tre diskuteras denna utveckling utifrån den regionala demografiska och ekonomiska bild som redovisas i det föregående kapitlets rAps-analyser.

Ytterligare en aspekt av regional sårbarhet som behandlas är hur globalisering och omstrukturering av näringslivet påverkar svenska regioner.

Under de senaste åren har ett flertal besked om nedläggning eller utflyttning av större industriföretag drabbat svenska orter. Även med en förbättrad konjunktur finns det mycket som talar för att denna utveckling på lång sikt kommer att fortsätta. Vissa regioner och kommuner med en ogynnsam näringslivsstruktur är mer sårbara än andra vid en sådan strukturuomvandling.

NUTEK har tidigare genomfört en studie för att analysera hur känsliga lokala arbetsmarknadsregioner och kommuner är för en fortsatt omstrukturering inom tillverkningsindustrin. I kapitel tre utvidgas analysen till att gälla hela det privata näringslivet samt arbetsställen inom den offentliga sektorn. Samtidigt görs en uppdatering av statistik och resultat från den tidigare NUTEK-studien.

1.1.3 Regionförstoring

Under de senaste årtiondena har en långtgående regionförstoring ägt rum. Regionförstoringen är en direkt följd av att pendlingen över kommungränserna har ökat kraftigt. Statistik från SCB visar att antalet lokala arbetsmarknadsregioner i Sverige mer än halverats sedan 1970.

I kapitel fyra analyseras den pågående regionförstoringen med avseende på LA-regionernas förändring över tiden. Den framtidsinriktade analysen baseras bl.a. på faktiska pendlingsmönster för högutbildade, vilket kan tjäna som en grov förutsägelse för hur genomsnittsbefolkningens arbetsmarknadsregioner kommer se ut i framtiden. I sammanhanget behandlas även frågan om regionförstoring är förenlig med en hållbar utveckling – ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Även om den ekonomiska tillväxten gynnas av större regioner, kan effekterna miljömässigt och socialt bli betydande.

1.2 Regionala indelningar

För beskrivningen av regionernas utveckling används NUTEKs indelning av landet i 81 stycken lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner). Dessa grupperas också till sex s.k. regionfamiljer baserade på likheter i de regionala produktionsförutsättningarna.

Med lokal arbetsmarknadsregion (LA-region) avses en funktionell arbetsmarknadsregion, inom vilken människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor mellan hem och arbete. Indelningen av Sverige i LA-regioner grundar sig på storleken på arbetspendlingen över kommungränserna.

Regionfamiljerna består av LA-regioner som har grupperats utifrån likheter i grundläggande produktionsförutsättningar. Följande regionfamiljer används i analyserna:

Faktaruta 1.1

Storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö bildar regionfamilj 1. Eftersom dessa regioner sinsemellan är mycket olika, och befolkningsmässigt är de klart största, särredovisas de också i samtliga tabeller.

I regionfamilj 2 återfinns större **LA-regioner med universitet eller högskola**. I regionfamilj 3 hamnar i huvudsak **regionala centra**, också dessa i de flesta fall med regional högskola. I regionfamilj 4 finns s.k. **sekundära centra** där förutsättningarna sammantaget är något svagare än i regionala centra.

Småregionerna i regionfamilj 5 och 6 har de svagaste, men i stort sett likvärdiga produktionsförutsättningar. Här har i stället en uppdelning gjorts med avseende på sysselsättningens huvudman. Regionfamilj 5 domineras av **sysselsättning inom privat sektor**, medan regionfamilj 6 domineras av **sysselsättning inom offentlig sektor**.

Då indelningsgrunden är rent statistisk är det inte säkert att regionfamiljens namn alltid stämmer för alla ingående regioner. Namnen utgår i stället ifrån vissa generaliseringar kring vanliga egenskaper som kan kopplas ihop med de flesta av de ingående LA-regionerna.

De regionala indelningarna samt LA-regionernas gruppering i regionfamiljer belyses mera utförligt i appendix B.

2 Den regionala utvecklingen fram till 2020

2.1 Inledning

De regionala utvecklingstendenser som redovisas i detta kapitel baseras på beräkningar med hjälp av analysverktyget rAps. Indata är hämtade från basscenariot i LU 2003 och resultatet kan därmed betraktas som en regional framtidsbild framtagen inom ramen för LU:s nationella scenario.

De resultat som redovisas är givetvis inte det enda möjliga regionala utfall som uppfyller villkoret att en summering till riket skall ge samma resultat som LU nationellt. Andra och alternativa framtidsbilder är också möjliga. Det bör också sägas att modellen med nödvändighet ger större osäkerhet i resultaten för de allra minsta LA-regionerna. Det gäller särskilt resultaten på detaljerad nivå, exempelvis storleken på åldersgrupper eller antal flyttningar.

Resultaten avseende befolkning, sysselsättning och ekonomi som redovisas i det följande bedöms ändå ge en rimlig regional framtidsbild utifrån LU:s antaganden. Ur den enskilda regionens perspektiv skulle utfallet också kunna utgöra en referensbild, mot vilken den regionala utvecklingen kan stämmas av.

2.1.1 Beräkningsförutsättningar

Basscenariot i LU 2003 har fungerat som utgångspunkt för rAps-beräkningarna². Det innebär en BNP-ökning på i genomsnitt 1,8 procent per år till år 2020, medan sysselsättningsökningen uppgår till 0,25 procent per år. Avseende befolkning och demografisk utveckling ligger SCB:s senaste befolkningsprognos (maj 2003) som grund för beräkningarna. Det innebär en befolkningsökning om 40 000 personer per år, vilket kan jämföras med 1990-talets ökning om 26 000 personer per år. En viktig aspekt på befolk-

² rAps-modellen och statistikunderlaget beskrivs mer utförligt i appendix A.

ningsprognosen är också den framtida åldersstrukturen, som förändras kraftigt under prognosperioden. Detta väntas få stor betydelse för produktion, arbetskraftförsörjning och offentlig ekonomi framöver, något som blir extra påtagligt i ett regionalt perspektiv.

I tabell 2.1 ges en sammanfattande bild av utfallet på regionfamiljer år 2020. Analysen visar på en fortsatt stark koncentration till Storstadsregionerna avseende befolkning, sysselsättning och ekonomi. Mest påtagligt är detta för Stockholmsregionen där närmare 30 procent av rikets förädlingsvärde (BRP) kommer att genereras år 2020. Det kan noteras att procentandelarna för befolkning och sysselsättning är avsevärt lägre, vilket indikerar en högre produktivitet per sysselsatt än i övriga regionfamiljer. Det motsatta förhållandet gäller i framför allt Universitets- och högskoleregioner samt Regionala centra, där förädlingsvärdets andel förväntas bli klart lägre än befolknings- och sysselsättningsandelen. Andelarnas utveckling över tid redovisas i respektive delavsnitt nedan.

Tabell 2.1 Regionfamiljernas procentuella andel av rikets befolkning, sysselsättning och BRP år 2020

Regionfamiljer	Procentandel av riket år 2020		
	Befolkning	Sysselsättning	BRP
Storstadsregioner	41,8	44,8	48,4
<i>därav Stockholm</i>	<i>22,7</i>	<i>26,0</i>	<i>29,8</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>11,0</i>	<i>11,3</i>	<i>11,1</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>8,0</i>	<i>7,5</i>	<i>7,5</i>
Universitets- och högskoleregioner	17,2	16,2	14,9
Regionala centra	24,2	23,4	21,9
Sekundära centra	9,3	8,8	8,5
Småregioner, privat sysselsättning	3,3	3,0	3,0
Småregioner, offentlig sysselsättning	4,2	3,7	3,3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.2 Befolkningsutveckling

Rikets befolkning beräknas öka från drygt 8,9 miljoner invånare 2001 till cirka 9,7 miljoner år 2020. Det innebär en årlig ökning med cirka 40 000 personer eller 0,46 procent per år. Jämfört med perioden 1994–2001, då befolkningsökningen endast uppgick till 0,25 procent per år, innebär det nästan en fördubbling. Bakomliggande orsaker är framför allt antaganden om en större invandring samt något ökande födelsetal.

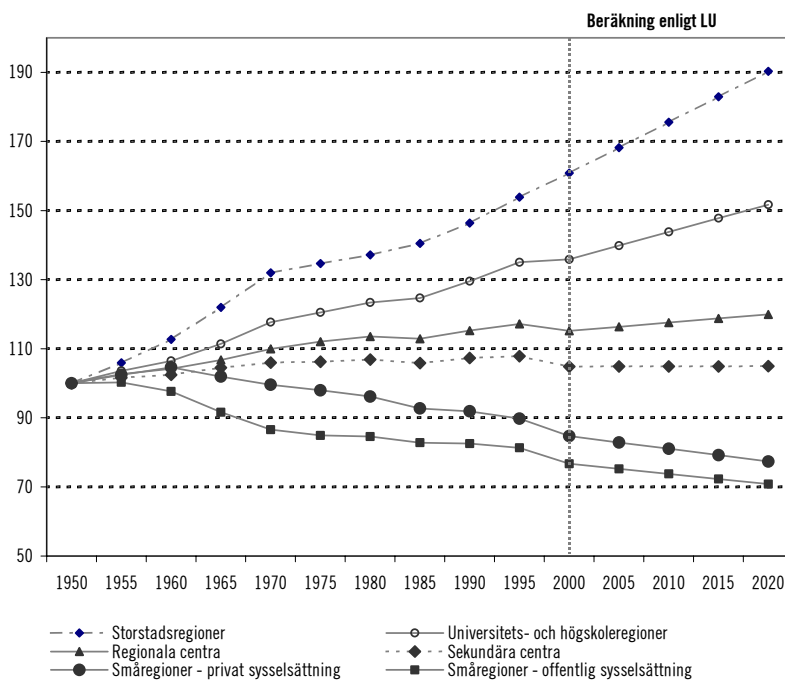
Den övervägande delen av befolkningsökningen kan hänföras till gruppen utlandsfödda, som beräknas öka med 1,97 procent per år, medan gruppen svenskfödda ökar med 0,23 procent per år.

2.2.1 Den långa sikten – befolkning 1950–2020

Anlägger vi ett långt tidsperspektiv – från 1950 och framåt – ser vi att den regionala befolkningsutvecklingen har följt tämligen stabila mönster. Koncentrationen mot framför allt Storstadsregioner och Universitets- och högskoleregioner har varit kraftig under de senaste 50 åren. De mindre lokala arbetsmarknadsregionerna har i stället minskat under perioden. Trendbrottet för dessa regioners del skedde i början av 1960-talet. Dessförinnan hade många av dem haft en lång och stabil period med befolkningsökning – en tid när exempelvis stora delar av Norrlands inland befolkades.

Figur 2.1 Befolkningsutveckling i regionfamiljer 1950–2020.

Index 1950=100

Källa: SCB/NUTK (rAps)

De långsiktiga mönster för befolkningsutvecklingen som framgår av figur 2.1 och tabell 2.2 väntas bestå även under de kommande 20 åren. För de mindre LA-regionerna betingas befolkningsminskningen i hög grad av ett negativt födelsenetto, dvs. att dödstalen överstiger födelsetalen. Detta är en direkt följd av den långvariga utflyttningen av yngre personer, som successivt har höjt medelåldern. Den svaga befolkningsutvecklingen i dessa regioner blir därför till stor del självgenererande och därmed mycket svår att vända.

Tabell 2.2 Procentuell befolkningsutveckling under 10-årsperioder 1951–2020

Regionfamiljer	1951– 1960	1961– 1970	1971– 1980	1981– 1990	1991– 2000	2001– 2010	2011– 2020
Storstadsregioner	12,7	17,1	3,9	6,7	9,9	9,2	8,4
<i>därav Stockholm</i>	<i>14,9</i>	<i>17,1</i>	<i>4,4</i>	<i>7,6</i>	<i>11,1</i>	<i>8,5</i>	<i>7,8</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>11,7</i>	<i>18,2</i>	<i>3,7</i>	<i>6,0</i>	<i>8,2</i>	<i>9,4</i>	<i>8,6</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>8,3</i>	<i>15,6</i>	<i>2,9</i>	<i>5,2</i>	<i>8,9</i>	<i>10,9</i>	<i>9,9</i>
Universitets- och högskoleregioner	6,5	10,5	4,8	5,0	4,9	5,8	5,5
Regionala centra	4,2	5,5	3,2	1,5	-0,1	2,1	2,0
Sekundära centra	2,4	3,4	0,8	0,4	-2,3	0,0	0,0
Småregioner, privat sysselsättning	4,6	-4,9	-3,4	-4,4	-7,9	-4,3	-4,5
Småregioner, offentlig sysselsättning	-2,4	-11,4	-2,3	-2,4	-7,0	-3,8	-4,0
Riket	6,4	7,9	2,8	3,3	3,4	4,7	4,5

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.2.2 Regional befolkningsutveckling

Totalbefolkningen i riket väntas öka betydligt snabbare under den kommande perioden 2003–2020, än under åren 1994–2002. Det är som tidigare nämnts framför allt antaganden om en ökad utrikes inflyttning i SCB:s befolkningsprognos som påverkat utfallet. Även födelsetalen förväntas öka något under de kommande åren. Befolkningsökningen slår igenom regionalt såtillvida att Småregionerna får en långsammare befolkningsminskning än föregående period och Regionala och Sekundära centra går från befolkningsminskning till en svag ökning.

Tabell 2.3 Befolkningsutveckling i regionfamiljer 1994–2020

Regionfamiljer	1993	2002	2020	1994– 2002 (%/år)	2003– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	3 208 688	3 483 314	4 058 200	0,92	0,85
<i>därav Stockholm</i>	<i>1 750 793</i>	<i>1 918 673</i>	<i>2 210 500</i>	<i>1,02</i>	<i>0,79</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>856 067</i>	<i>917 505</i>	<i>1 073 100</i>	<i>0,77</i>	<i>0,87</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>601 828</i>	<i>647 136</i>	<i>774 600</i>	<i>0,81</i>	<i>1,00</i>
Universitets- och högskoleregioner	1 466 800	1 513 291	1 672 100	0,35	0,56
Regionala centra	2 290 606	2 266 773	2 355 900	-0,12	0,21
Sekundära centra	930 984	901 112	904 800	-0,36	0,02
Småregioner, privat sysselsättning	373 093	341 194	317 100	-0,99	-0,41
Småregioner, offentlig sysselsättning	474 938	435 104	408 700	-0,97	-0,35
Riket	8 745 109	8 940 788	9 716 800	0,25	0,46

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Bland Storstadsregionerna beräknas Göteborgs- och Malmöregionerna få en något starkare befolkningsökning än tidigare, medan Stockholmsregionens ökning blir något svagare. Stockholmsregionen blir därmed inte längre den region som har den snabbaste befolkningsökningen, vilket är ett trendbrott gentemot den utveckling som har gällt under mycket lång tid. Stockholmsregionens befolkning beräknas ändå öka i samma takt som den genomsnittligt har gjort under de senaste 30 åren.

Flera faktorer bidrar till att Stockholmregionens utveckling beräknas bli något mer dämpad än under det gångna decenniet. Det handlar bland annat om en svagare ökning av arbetskraftsefterfrågan samtidigt som brister på regionens bostadsmarknad förväntas kvarstå³. Dessa och andra faktorer utvecklas längre fram i kapitlet.

Storstadsregionernas andel av Sveriges befolkning beräknas öka från 39 procent år 2002 till 41,8 procent år 2020. Blickar vi tillbaka till år 1950 var Storstadsregionerna andel drygt 30 procent av totalbefolkningen. Även Universitets- och högskoleregionerna får en

³ I beräkningarna har antagits att regionernas bostadsbyggande förhåller sig till befolkningsutvecklingen på ungefär samma sätt som under de senaste tio åren.

något ökande procentandel, medan övriga regionfamiljer minskar sina andelar.

Tabell 2.4 Regionfamiljernas procentandel av rikets befolkning

Regionfamiljer	Procentandel av riket			
	1950	1993	2002	2020
Storstadsregioner	30,3	36,7	39,0	41,8
<i>därav Stockholm</i>	<i>16,0</i>	<i>20,0</i>	<i>21,5</i>	<i>22,7</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>8,2</i>	<i>9,8</i>	<i>10,3</i>	<i>11,0</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>6,1</i>	<i>6,9</i>	<i>7,2</i>	<i>8,0</i>
Universitets- och högskoleregioner	15,6	16,8	16,9	17,2
Regionala centra	27,9	26,2	25,4	24,2
Sekundära centra	12,2	10,6	10,1	9,3
Småregioner, privat sysselsättning	5,8	4,3	3,8	3,3
Småregioner, offentlig sysselsättning	8,2	5,4	4,9	4,2

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

En fortsatt storstadskoncentration av befolkningen kan alltså förväntas till år 2020. Om vi dessutom betänker att en s.k. regionförstoring pågår, där allt fler kommuner genom bättre kommunikationer och ökad pendling knyts närmare storstäderna, blir befolkningsandelen än större⁴. En vidgad Stockholmsregion som exempelvis inkluderar LA-regionerna Uppsala, Nyköping, Katrineholm, Eskilstuna och Västerås skulle år 2020 omfatta nästan en tredjedel av Sveriges befolkning.

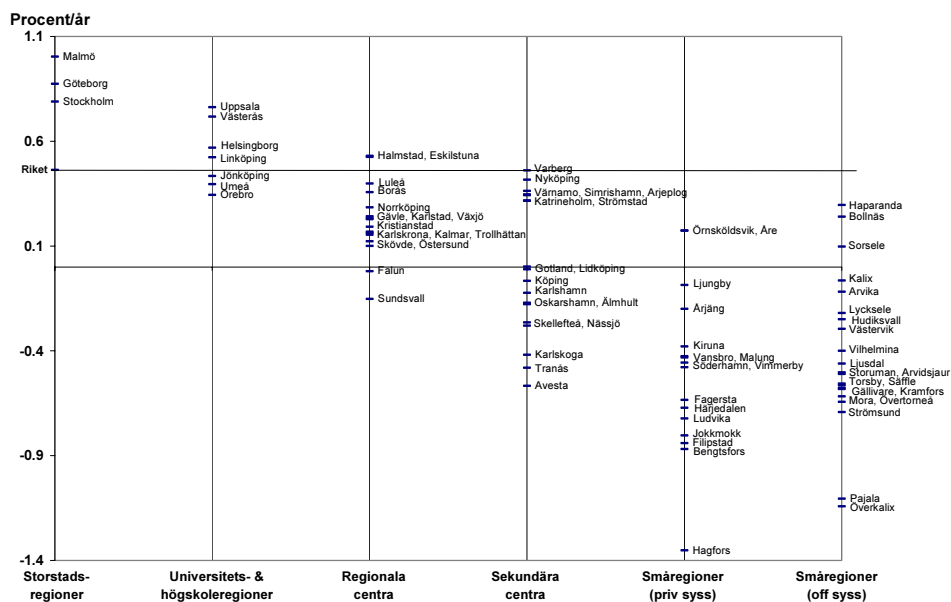
Storstadsregionernas befolkningsökning beräknas framför allt ske genom en ökad utrikes nettoinflyttning och ett positivt födelsenetto, medan den inrikes nettoinflyttningen ligger på en klart lägre nivå.

De regionala utvecklingsförutsättningarna som ligger till grund för indelningen i regionfamiljer ger ett tydligt utfall i form av olika genomsnittlig befolkningsförändring, vilket framgår av figur 2.2. Spridningen mellan regionerna inom respektive familj är dessutom betydande, särskilt för de med svagast förutsättningar. Uppsala, Västerås, Halmstad, Eskilstuna, Varberg och Nyköping är exempel på LA-regioner som väntas få en bättre befolkningsutveckling än sina jämförelseregioner inom respektive grupp. Trots det är det

⁴ Se vidare om regionförstoring i kapitel 4.

bara de två förstnämnda som utöver Storstadsregionerna beräknas få en befolkningsökning som ligger klart över riksgenomsnittet.

Figur 2.2 Befolkningsutveckling 2003–2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer

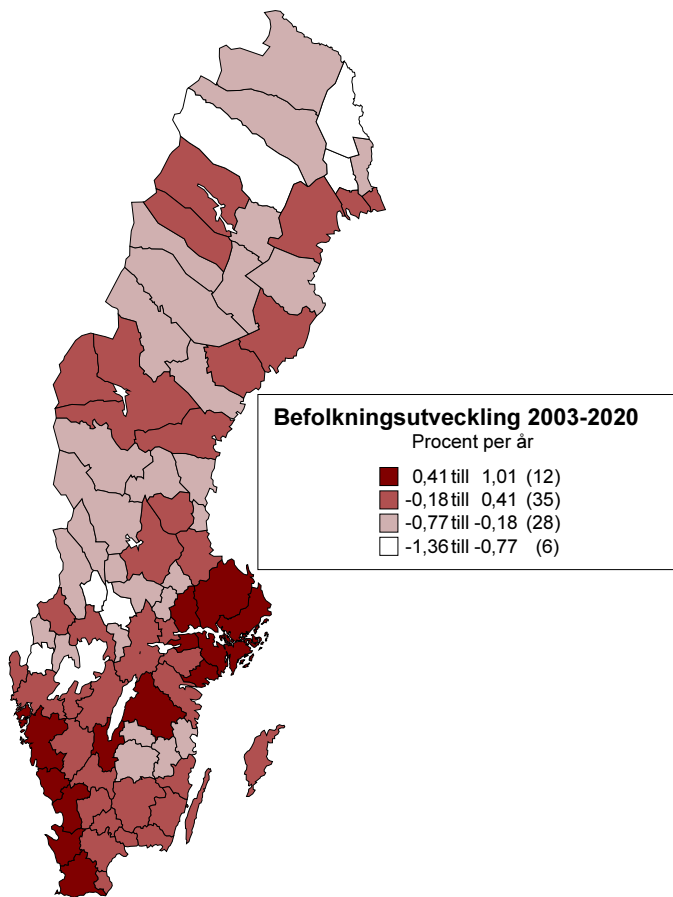

Källa: NUTEK (rAps)

I andra änden av skalan finner vi bland Småregionerna exempelvis Hagfors, Bengtsfors, Filipstad, Jöckmökk, Överkalix och Pajala, där beräkningen pekar på en befolkningsminskning om cirka 1,4 till 0,9 procent per år. Det innebär en sammanlagd befolkningsminskning på mellan 15 och 22 procent till år 2020.

Lägger vi ut den beräknade befolkningsutvecklingen på en karta uppträder relativt tydliga regionala mönster. Mälardalen, Västkusten samt Linköpings och Jönköpings LA-regioner framträder med den mest positiva utvecklingen, medan den svagaste utvecklingen återfinns i delar av Tornedalen, Dalsland, Bergslagen och Norrlands inland. I Sydsverige bryter också de norra delarna av Småland mönstret med en påtagligt svag befolkningsutveckling.

Figur 2.3 Befolkningsutveckling 2003–2020 i LA-regioner

Källa: NUTEK (rÅps)

2.2.3 Befolkningsutvecklingens komponenter

Delar vi upp befolkningsutvecklingen i komponenterna födelsenetto och flyttnetto ser vi att ett positivt flyttnetto är dominerande orsak bakom befolkningsökningen i riket. Detsamma gäller också för alla regionfamiljer med befolkningsökning. Det är befolkningsprognosens antaganden om ökad utrikes inflyttning som får genomslag också på regional nivå.

För den kommande perioden 2003–2020 beräknas både födelsenettet och flyttnettot förbättras något, jämfört med perioden 1994–2002. Detta gäller för samtliga regionfamiljer utom Stockholmsregionen, där flyttnettot i stället beräknas bli något mindre positivt under perioden. Det är då framför allt nettot för den inrikes flyttningen som minskar.

Stockholmsregionens inrikes nettoflyttningen har under de senaste åren förändrats dramatiskt, från ett positivt inrikes flyttnetto om närmare 12 000 personer år 1997 till ett negativt netto om drygt 3 500 personer år 2002. Det är då både inflyttningen som minskat och utflyttningen som ökat. Denna trend ser närmast ut att förstärkas under 2003. Den utrikes nettinflyttningen har däremot ökat under motsvarande period. Under de senaste tre åren har den legat kring 8 000 personer.

Utvecklingen bör ses mot bakgrund av nya flyttmönster som visar på den regionförstoring som börjar märkas kring Stockholm. I själva verket hamnar mycket av den inflyttning som tidigare kom Stockholmsregionen till del nu i angränsande LA-regioner, samtidigt som utflyttningen från Stockholm till dessa regioner också ökar. Ett miljömässigt gott boende till rimliga priser, samtidigt som kopplingen till Stockholms arbetsmarknad kan behållas är ofta det som lockar och skapar förutsättningar för denna utveckling. Givetvis påverkas denna utveckling också av förbättrade kommunikationer i Mälardalen och bostadsbristen i Stockholm.

Tabell 2.5 Årliga medeltal av födelsenetto respektive flyttnetto i procent av medelbefolkningen i regionfamiljer

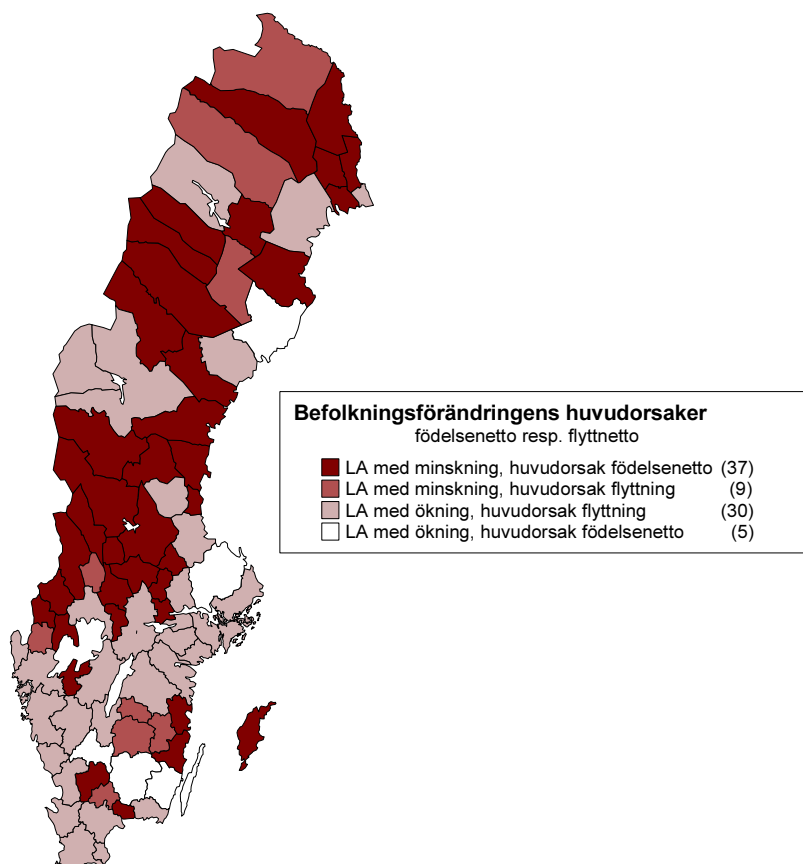
Regionfamiljer	Födelsenetto (%) 1994–2002	Flyttnetto (%) 1994–2002	Födelsenetto (%) 2003–2020	Flyttnetto (%) 2003–2020
Storstadsregioner	0,26	0,64	0,31	0,53
<i>därav Stockholm</i>	<i>0,35</i>	<i>0,66</i>	<i>0,36</i>	<i>0,42</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>0,21</i>	<i>0,56</i>	<i>0,25</i>	<i>0,61</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>0,08</i>	<i>0,73</i>	<i>0,24</i>	<i>0,75</i>
Universitets- och högskoleregioner	0,06	0,29	0,23	0,32
Regionala centra	-0,12	0,01	0,05	0,16
Sekundära centra	-0,20	-0,16	-0,05	0,07
Småregioner, privat sysselsättning	-0,40	-0,57	-0,25	-0,18
Småregioner, offentlig sysselsättning	-0,49	-0,45	-0,27	-0,09
Riket	0,02	0,23	0,15	0,31

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

I de regionfamiljer som har svagast förutsättningar och som också beräknas få en befolkningsminskning framöver är det ett negativt födelsenetto som är huvudorsak till minskningen. Denna utveckling är till stor del en följd av de ungas flyttmönster, som under lång tid gått mot Storstadsregioner och Universitets- och högskoleregioner. Flyttningen mot mindre regioner – exempelvis efter avslutade studier – har varit av mindre omfattning. Detta har medfört en allt skevare åldersstruktur i många mindre och perifert belägna regioner, vilket i sin tur påverkar födelsetalen negativt.

Att de regionala skillnaderna avseende födelse- och flyttnettot beräknas bli något mindre än under perioden 1994–2002 beror bl.a. på en lägre sysselsättningstillväxt i Storstadsregioner och Universitets- och högskoleregioner. Jämfört med 1990-talet dämpas också den inrikes omflyttningen. Det förbättrade flyttnettot (mindre negativa) i Småregionerna bidrar också till ett något förbättrat födelsenetto i dessa regioner. Födelsenettot påverkas även av den högre nettoinvandringen.

Figur 2.4 Födelsenetto respektive flyttnetto som huvudorsak till befolkningsförändring i LA-regioner 2003–2020

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Av figur 2.4 framgår att av de 46 LA-regioner som beräknas få en befolkningsminskning till år 2020, är det 37 stycken där huvudorsaken kan hänföras till ett negativt födelsenetto. Av de 35 LA-regioner som i stället väntas få en befolkningsökning är det endast i ett fåtal fall som huvudorsaken består av ett positivt födelsenetto. Där är i stället flyttningen klart dominerande orsak till ökningen⁵.

⁵ Den ökade invandringen har också stor betydelse för regionernas flyttnetto. I beräkningarna antas att den regionala fördelningen av invandringen följer tidigare mönster för invandring och andel utlandsfödda av befolkningen.

2.2.4 En åldrande befolkning

En av de mest betydelsefulla faktorerna bakom den regionala utvecklingen framöver är förändringen av befolkningens åldersstruktur. Beräkningarna baseras på SCB:s befolkningsprognos från maj 2003, som räknar med att antalet personer över 65 år kommer att öka mycket kraftigt framöver. Mellan år 2002 och 2020 kommer denna åldersgrupp att öka från 1,5 miljoner till 2,0 miljoner. Därefter fortsätter dock åldersgruppen att öka ytterligare 20 år, för att år 2040 vara uppe i 2,4 miljoner. De regionala resultat som redovisas i det följande visar således bara detta utvecklingsförlopp under första hälften av denna tidsperiod, då år 2020 är satt som horisontår.

Som framgår av tabell 2.6 ökar åldersgrupperna 0–19 år samt 20–64 år i betydligt långsammare takt till år 2020, vilket har stor betydelse för den samlade försörjningsbördan i riket.

Tabell 2.6 Befolkning i riket efter åldersgrupper och kön år 2002 och 2020

Ålder	Kön	År 2002	År 2020	Förändring i % 2003–2020
0–19 år	kvinnor	1 043 434	1 085 900	4,1
	män	1 100 717	1 144 300	4,0
	totalt	2 144 151	2 230 200	4,0
20–64 år	kvinnor	2 592 250	2 694 900	4,0
	män	2 670 592	2 750 400	3,0
	totalt	5 262 842	5 445 300	3,5
65–79 år	kvinnor	575 955	784 100	36,1
	män	488 314	738 500	51,2
	totalt	1 064 269	1 522 600	43,1
80 år eller äldre	kvinnor	302 042	311 600	3,2
	män	167 484	206 900	23,5
	totalt	469 526	518 500	10,4

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Åldersstrukturen i riket kommer alltså att förändras påtagligt under de närmaste åren, men det är på regional nivå som de verkligt stora skillnaderna kommer att uppstå. Redan nu varierar åldersstrukturen stort i Sveriges LA-regioner beroende på att långvariga flyttmönster successivt minskat antalet ungdomar i många mindre

och perifert belägna regioner. Samtidigt har samma befolkningsgrupp ökat i våra befolkningsmässigt största regioner.

2.2.5 Regional försörjningsbörda

Försörjningsbördans utveckling är ett viktigt regionalt mått, då det ger en bild av vilka påfrestningar som den kommunala ekonomin kommer att utsättas för när relationen mellan de åldersgrupper som huvudsakligen betalar till, respektive konsumerar offentliga tjänster förändras. Måttet ger också en uppfattning om förändringar avseende arbetskraftsförsörjningen. Det gäller inte minst inom den offentliga sektorn där tillgång och efterfrågan på arbetskraft till stor del styrs av hur den yrkesverksamma åldersgruppen utvecklas i förhållande till grupperna ungdomar och äldre.

Ett vanligt sätt att analysera den regionala försörjningsbördan är att relatera den åldersgrupp i befolkningen som vi räknar som den tillgängliga arbetskraften, till den övriga befolkningen. I praktiken relaterar vi summan av antalet i åldersgrupperna 0–19 samt 65 år och äldre till antalet i åldersgruppen 20–64 år.

I tabell 2.7 ser vi att försörjningsbördan totalt sett i riket ökar med drygt 12 procent till år 2020. Varje person i åldersgruppen 20–64 år motsvaras då av 0,78 personer i övriga åldersgrupper. Enligt SCB:s prognos för riket, är det först kring 2015 som försörjningsbördan ligger avgjort högre än i dag. Samtidigt kan vi där se att försörjningsbördan fortsätter att öka ända till år 2040 då den beräknas ligga på en kvot om 0,84.

Redan i dagsläget varierar försörjningsbördan stort mellan olika regioner. Det beror på de stabila flyttmönster som funnits under lång tid, där den yngre befolkningen sökt sig från små och medelstora regioner till storstäder och större studieorter. Eftersom den helt övervägande delen av alla flyttare finns i åldersgruppen 20–35 år, har hela åldersgruppen 20–64 år successivt minskat andelsmässigt i de förstnämnda regionerna. Färre i barnafödande åldrar och fler äldre har också inneburit högre medelålder och ökande försörjningsbörda.

Av regionfamiljerna har Storstadsregionerna ett avgjort bättre läge än övriga familjer. Visserligen ökar försörjningsbördan även här, men kvoten ligger år 2020 fortfarande kring rikets nuvarande genomsnittsnivå. Stockholm beräknas få den största ökningen av

de tre Storstadsregionerna⁶, men har trots det den lägsta försörjningsbördan år 2020. Avgörande för storstädernas lägre kvoter är en kontinuerlig inflyttning av yngre befolkning. Det gäller såväl inrikes som utrikes flyttning.

Tabell 2.7 Försörjningsbörda (kvot) i regionfamiljer. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0–19 år samt 65+ relativt befolkningen 20–64 år

Regionfamiljer	Antalet 0–19 och 65+ åringar per 20–64-åring			Förändring i % 2003–2020	% av rikets nivå 2002 2020
	1993	2002	2020		
Storstadsregioner	0,67	0,63	0,70	11,0	100,5
<i>därav Stockholm</i>	<i>0,64</i>	<i>0,61</i>	<i>0,69</i>	<i>13,4</i>	<i>99,3</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>0,69</i>	<i>0,66</i>	<i>0,70</i>	<i>7,4</i>	<i>100,7</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>0,70</i>	<i>0,66</i>	<i>0,72</i>	<i>9,0</i>	<i>103,7</i>
Universitets- och högskoleregioner	0,74	0,70	0,80	15,1	115,0
Regionala centra	0,76	0,73	0,84	14,9	120,8
Sekundära centra	0,81	0,79	0,88	11,7	126,2
Småregioner, privat sysselsättning	0,81	0,80	0,93	17,0	133,4
Småregioner, offentlig sysselsättning	0,83	0,82	0,93	12,5	132,7
Riket	0,73	0,70	0,78	12,3	112,3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

I övriga regionfamiljer väntas försörjningsbördan ligga mellan 0,80 i Universitets- och högskoleregionerna och 0,93 i Småregionerna år 2020. Kvoterna kommer att öka med mellan 12 och 15 procent under perioden. Jämför vi med rikets nivå i dagsläget kommer Småregionerna då ha kvoter som är cirka 33 procent högre.

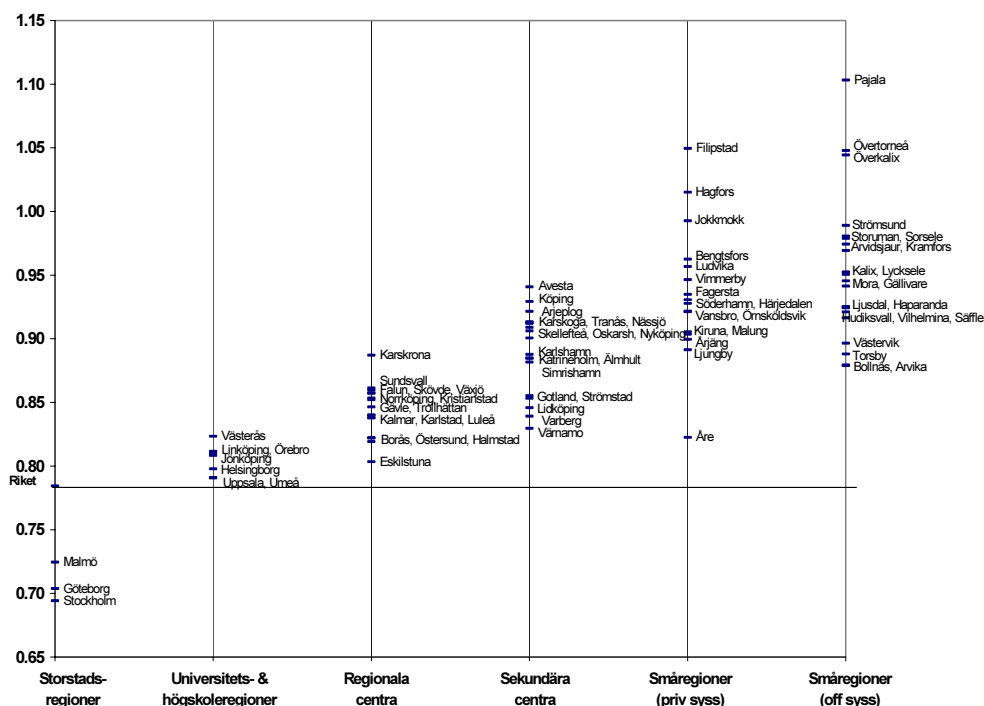
Som tidigare nämnts kommer läget dessutom fortsätta att försämrans under ytterligare 20 år, för att 2040 plana ut och därefter förbättras något. Denna långsiktiga prognos gäller för riket som helhet och den säger därmed inget om de regionala variationerna, som även då förväntas bli stora.

⁶ Den större ökningen i Stockholm beror på att födelsenettet beräknas bli högre och flyttnettet lägre än i Göteborg och Malmö.

Studerar vi enskilda LA-regioner finner vi att flera av dem år 2020 kommer ha en försörjningsbörda kring 1,0 eller högre. Det innebär att varje person i åldersgruppen 20–64 år måste "försörja" minst en ungdom (0–19 år) eller åldring (65 år eller äldre). Kvoten kommer då i vissa fall ligga 50 procent högre än rikets nuvarande nivå.

Konsekvenserna av denna utveckling kommer framför allt bli kännbara för den kommunala ekonomin, där möjligheten att skattevägen betala för skola, vård och omsorg kommer att minska avsevärt. Den starka regionala obalansen pekar också på att behovet av någon form av skatteutjämning kommer att öka – i varje fall om ambitionen är att en likvärdig kommunal service ska kunna erbjudas oavsett var man är bosatt.

Figur 2.5 Försörjningsbörda år 2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0–19 år samt 65+, relativt befolkningen 20–64 år

Källa: NUTEK (rÅps)

Utöver de rent finansiella problemen kommer förändringarna i åldersstrukturen också medföra en arbetskraftsbrist inom flera yrkesgrupper. Inte minst gäller det inom många offentliga verksamheter som skola, vård och omsorg, där en många gånger minskande arbetsstyrka får ta hand om allt fler⁷.

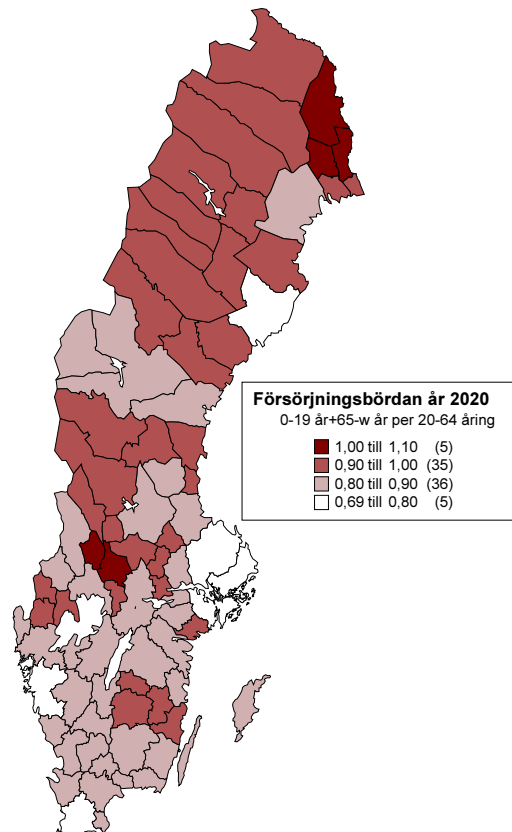
Av figur 2.6 framgår att de högsta försörjningskvoterna kommer återfinnas i Tornedalen samt delar av Bergslagen, Norrlands inland och norra Småland. Detta mönster överensstämmer tämligen väl

⁷ Arbetskraftsbrist per region och utbildningskategori berörs mera utförligt i kapitel 3.

med de regioner som i figur 2.4 redovisar befolkningsminskning huvudsakligen orsakad av, ett negativt födelsenetto.

Den lägsta försörjningsbördan år 2020 redovisas förutom i Storstadsregionerna, också i Universitetsregionerna Uppsala och Umeå.

Figur 2.6 Försörjningsbörda år 2020 i LA-regioner. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0–19 år samt 65+, relativt befolkningen 20–64 år

Källa: NUTEK (rAps)

I tabellerna 2.8 och 2.9 redovisas försörjningskvoternas utveckling renodlat för respektive åldersgrupp 0–19 år samt 65 år och äldre, där varje grupp för sig relaterats mot antalet 20–64-åringar. Det framgår där tydligt att det är ökningen av kvoten för den äldre åldersgruppen som är helt dominerande orsak till den totala försörjningsbördans ökning.

Kvoten från 0–19-åringarna har sjunkit något sedan 1993 i alla regionfamiljer och beräknas fortsätta att sjunka till 2020 i Stockholms och Göteborgs LA. I övriga regionfamiljer förväntas något höjda kvoter, mest i Universitets och högskoleregionerna. Förändringen av alla dessa kvoter får dock betraktas som förhållandevis marginella.

Tabell 2.8 Försörjningskvot mellan åldersgrupperna 0–19 och 20–64 år i regionfamiljer

Regionfamiljer	Antalet 0–19 åringar per 20–64-åring			Förändring i % 2003–2020	% av rikets nivå 2002 2020
	1993	2002	2020		
Storstadsregioner	0,40	0,39	0,38	-2,9	93,3
<i>därav Stockholm</i>	<i>0,39</i>	<i>0,39</i>	<i>0,38</i>	<i>-2,4</i>	<i>92,5</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>0,41</i>	<i>0,40</i>	<i>0,38</i>	<i>-6,6</i>	<i>92,2</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>0,41</i>	<i>0,39</i>	<i>0,40</i>	<i>1,1</i>	<i>97,4</i>
Universitets- och högskoleregioner	0,44	0,41	0,44	5,4	106,8
Regionala centra	0,44	0,41	0,43	3,8	105,6
Sekundära centra	0,46	0,44	0,44	0,0	107,3
Småregioner, privat sysselsättning	0,44	0,42	0,43	3,5	105,7
Småregioner, offentlig sysselsättning	0,45	0,42	0,43	1,2	104,9
Riket	0,43	0,41	0,41	0,6	100,6

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Ökningen av försörjningskvoten från åldersgruppen 65 år och äldre beräknas bli störst i Stockholmsregionen med drygt 40 procent, och lägst i Malmöregionen med drygt 20 procent. Trots det väntas Stockholm ändå ha den lägsta kvoten från denna åldersgrupp år 2020. I övriga regionfamiljer beräknas kvoterna öka med mellan cirka 25 till 30 procent under perioden. I Småregionerna väntas kvoterna då ligga över 70 procent högre än rikets nuvarande

genomsnittsnivå, men också Storstadsregionerna väntas få kvoter över denna nivå.

Tabell 2.9 Försörjningskvot mellan åldersgrupperna 65+ år och 20–64 år i regionfamiljer

Regionfamiljer	Antalet 65+ åringar per 20–64-åring			Förändring i % 2003–2020	% av rikets nivå 2002 2020
	1993	2002	2020		
Storstadsregioner	0,26	0,24	0,32	33,4	110,6
<i>därav Stockholm</i>	<i>0,25</i>	<i>0,23</i>	<i>0,32</i>	<i>40,4</i>	<i>109,0</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>0,27</i>	<i>0,25</i>	<i>0,33</i>	<i>29,6</i>	<i>112,6</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>0,29</i>	<i>0,27</i>	<i>0,33</i>	<i>20,2</i>	<i>112,5</i>
Universitets- och högskoleregioner	0,30	0,29	0,37	29,1	126,5
Regionala centra	0,32	0,32	0,41	29,3	142,0
Sekundära centra	0,35	0,35	0,44	26,3	152,7
Småregioner, privat sysselsättning	0,37	0,38	0,50	31,8	172,2
Småregioner, offentlig sysselsättning	0,39	0,40	0,50	24,3	171,6
Riket	0,30	0,29	0,37	28,6	128,6

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.2.6 Befolkningsutveckling efter ålder och kön

I detta avsnitt granskas utvecklingen med avseende på åldersgrupper och kön. Därefter görs också en belysning av hur gruppen utlandsfödda utvecklas till år 2020.

Åldersgruppen 0–19 år beräknas andelsmässigt vara relativt jämt fördelad mellan regionfamiljerna år 2020. Andelarna av total befolkning varierar från 22,1 procent i Göteborgsregionen till 24,1 procent i Universitets- och högskoleregionerna. Studerar vi utvecklingen mellan 2003 och 2020 ser vi dock att antalet personer i åldersgruppen väntas minska med cirka 10 procent i Småregionerna, medan det ökar i Storstäder och Universitets- och högskoleregioner – som mest i Malmöregionen med cirka 17 procent.

Tabell 2.10 Procentandel kvinnor och män 0–19 år av total befolkning år 2020 samt procentuell förändring av antalet 2003–2020

Regionfamiljer	Procentandel 0–19 år 2020			Procentuell förändring av antalet 0–19 år 2003–2020		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Storstadsregioner	10,9	11,5	22,3	8,5	8,6	8,5
<i>därav Stockholm</i>	<i>10,8</i>	<i>11,4</i>	<i>22,2</i>	<i>6,5</i>	<i>7,4</i>	<i>7,0</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>10,7</i>	<i>11,3</i>	<i>22,1</i>	<i>6,6</i>	<i>5,6</i>	<i>6,1</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>11,2</i>	<i>11,8</i>	<i>23,0</i>	<i>17,1</i>	<i>16,7</i>	<i>16,9</i>
Universitets- och högskoleregioner	11,8	12,4	24,1	9,7	9,7	9,7
Regionala centra	11,4	12,0	23,3	1,8	1,2	1,5
Sekundära centra	11,3	11,9	23,2	-4,7	-4,4	-4,6
Småregioner, privat sysselsättning	10,8	11,5	22,3	-10,5	-10,5	-10,5
Småregioner, offentlig sysselsättning	10,8	11,4	22,2	-9,7	-10,3	-10,0
Riket	11,2	11,8	23,0	4,1	4,0	4,0

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Den normalt sett yrkesverksamma åldersgruppen 20–64 år, beräknas ha en andelsmässigt större regional variation än ungdomsgruppen år 2020. Detta beror på att den helt övervägande delen av alla mellanregionala flyttningar sker i åldern 20–35 år. Andelarna varierar från knappt 52 procent i Småregionerna till upp mot 59 procent i Storstadsregionerna. Den andelsmässiga variationen är större för kvinnor än för män. Andelen kvinnor väntas bli störst i Stockholm (30,0 procent) och lägst i Småregioner dominerade av privat sysselsättning (25,0 procent). Andelen män blir störst i Göteborgsregionen (29,8 procent) och lägst i Småregioner dominerade av offentlig sysselsättning (26,7 procent).

Även denna åldersgrupp beräknas minska i framför allt Småregionerna, medan den väntas öka i Storstäderna – något mer i Göteborgs och Malmös LA-regioner än i Stockholmsregionen.

Tabell 2.11 Procentandel kvinnor och män 20–64 år av total befolkning år 2020 samt procentuell förändring av antalet 2003–2020

Regionfamiljer	Procentandel 20–64 år 2020			Procentuell förändring av antalet 20–64 år 2003–2020		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Storstadsregioner	29,5	29,2	58,7	12,8	10,8	11,8
<i>därav Stockholm</i>	<i>30,0</i>	<i>29,1</i>	<i>59,0</i>	<i>11,5</i>	<i>7,8</i>	<i>9,6</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>28,9</i>	<i>29,8</i>	<i>58,7</i>	<i>13,2</i>	<i>14,1</i>	<i>13,6</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>29,0</i>	<i>29,0</i>	<i>58,0</i>	<i>16,0</i>	<i>15,1</i>	<i>15,6</i>
Universitets- och högskoleregioner	27,2	28,2	55,4	3,5	4,6	4,0
Regionala centra	26,5	27,7	54,2	-2,3	-2,2	-2,2
Sekundära centra	25,9	27,2	53,1	-4,4	-4,7	-4,5
Småregioner, privat sysselsättning	25,0	26,8	51,8	-12,7	-14,3	-13,6
Småregioner, offentlig sysselsättning	25,2	26,7	51,9	-10,2	-11,9	-11,1
Riket	27,7	28,3	56,0	3,9	3,0	3,5

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

De äldre har vi här delat in i två åldersgrupper, 65–79 år samt 80 år och äldre. Det är framför allt i den förstnämnda gruppen som stora förändringar kommer att ske fram till 2020. Det är under den perioden som 1940-talets stora årskullar når pensionsåldern. Ökningen av antalet personer i denna åldersgrupp väntas bli dramatisk – särskilt i Storstadsregionerna. Att ökningen blir väsentligt lägre i exempelvis Småregionerna beror på att dessa redan i nuläget har en åldersstruktur med en hög andel åldringar. Trots den lägre ökningstakten beräknas andelen personer i denna åldersgrupp här ligga högst i riket, cirka 3 procentenheter över riksgenomsnittet år 2020.

Tabell 2.12 Procentandel kvinnor och män 65–79 år av total befolkning år 2020 samt procentuell förändring av antalet 2003–2020

Regionfamiljer	Procentandel 65–79 år 2020			Procentuell förändring av antalet 65–79 år 2003–2020		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Storstadsregioner	7,4	6,9	14,3	54,8	74,6	63,7
<i>därav Stockholm</i>	<i>7,4</i>	<i>6,8</i>	<i>14,3</i>	<i>60,3</i>	<i>83,5</i>	<i>70,6</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>7,5</i>	<i>7,1</i>	<i>14,6</i>	<i>54,2</i>	<i>70,0</i>	<i>61,4</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>7,4</i>	<i>6,8</i>	<i>14,2</i>	<i>41,4</i>	<i>58,6</i>	<i>49,1</i>
Universitets- och högskoleregioner	7,9	7,3	15,3	38,6	52,7	45,1
Regionala centra	8,5	8,1	16,6	27,8	41,1	34,0
Sekundära centra	8,9	8,6	17,4	22,3	34,4	27,9
Småregioner, privat sysselsättning	9,4	9,5	18,9	11,6	26,1	18,4
Småregioner, offentlig sysselsättning	9,3	9,5	18,8	7,7	21,7	14,3
Riket	8,1	7,6	15,7	36,1	51,2	43,0

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Det finns också klara könsmissiga skillnader. Antalet män 65–79 år ökar betydligt snabbare än antalet kvinnor, vilket gäller för alla regionfamiljer. Kvinnorna har redan i utgångsläget en högre andel än männen i denna åldersgrupp. Därför blir ökningen procentuellt sett inte lika stor som för männen när 40-talistgenerationen åldras. Kvinnorna kommer dock även 2020 vara en andelsmässigt större befolkningsgrupp i alla regionfamiljer utom i Småregionerna.

Även i den äldsta åldersgruppen 80 år och äldre, ökar befolkningen till år 2020. Här är ökningen väsentligt större för män än för kvinnor⁸. Anledningen är densamma som beskrivits ovan. Andelen kvinnor beräknas dock vara klart högre än andelen män också år 2020. Procentandelarna är också betydligt högre i de regionfamiljer som har de svagaste förutsättningarna.

⁸ Det bör i sammanhanget påpekas att befolkningsgruppen män över 80 år är en relativt liten grupp och att den procentuella ökningen därför blir stor när befolkningsprognosens antagande om höjd medelålder för män slår igenom regionalt.

Tabell 2.13 Procentandel kvinnor och män 80 år och äldre av total befolkning år 2020 samt procentuell förändring av antalet 2003–2020

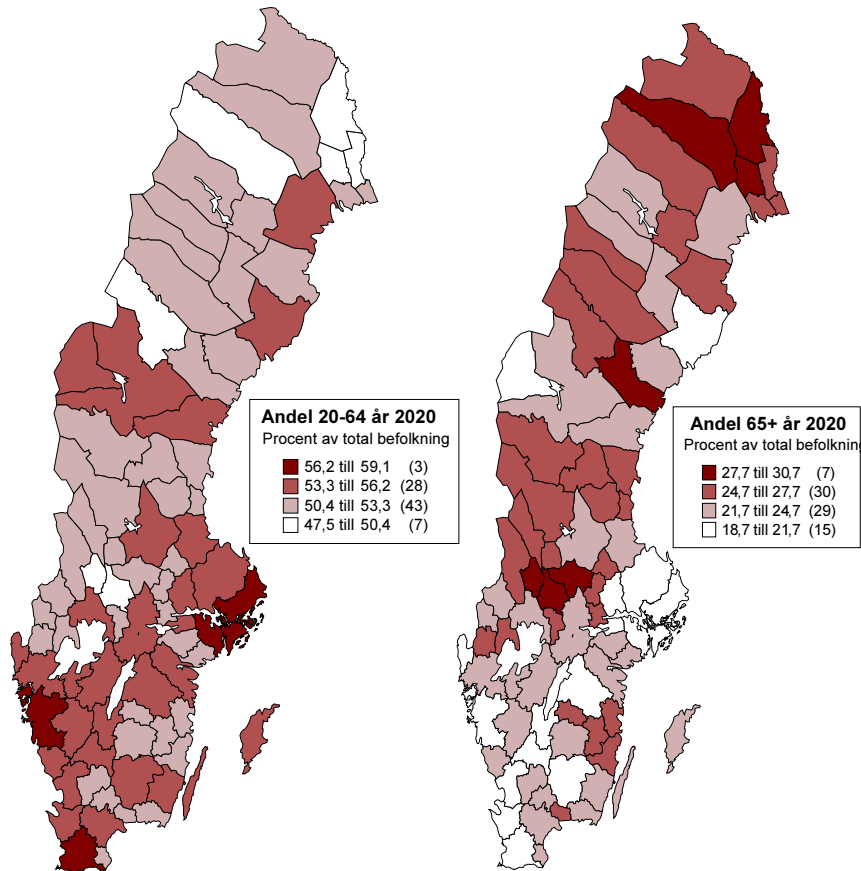
Regionfamiljer	Procentandel 80+ år 2020			Procentuell förändring av antalet 80+ år 2003–2020		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Storstadsregioner	2,8	1,8	4,6	5,2	38,6	16,4
<i>därav Stockholm</i>	<i>2,7</i>	<i>1,8</i>	<i>4,5</i>	<i>4,9</i>	<i>42,6</i>	<i>17,2</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>2,8</i>	<i>1,9</i>	<i>4,6</i>	<i>5,8</i>	<i>33,4</i>	<i>15,5</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>2,9</i>	<i>1,9</i>	<i>4,8</i>	<i>5,4</i>	<i>35,7</i>	<i>15,7</i>
Universitets- och högskoleregioner	3,1	2,0	5,2	4,8	19,5	10,2
Regionala centra	3,5	2,3	5,8	3,4	18,8	9,0
Sekundära centra	3,7	2,5	6,2	-0,8	11,5	3,8
Småregioner, privat sysselsättning	4,2	2,9	7,1	-1,3	11,8	3,6
Småregioner, offentlig sysselsättning	4,3	2,9	7,1	-3,3	9,8	1,6
Riket	3,2	2,1	5,3	3,2	23,5	10,4

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Om vi betänker att det är denna åldersgrupp som är den mest vårdkrävande så ökar visserligen behoven till 2020, men det är åren därefter som den stora ökningen kommer. Det är då som 1940-talets stora årgångar kommer in i denna åldersgrupp.

I figur 2.7 visas två kartbilder som belyser den andelsmässiga storleken på åldersgrupperna 20–64 år samt hela gruppen 65 år och äldre år 2020. Kartorna blir i mångt och mycket varandras spegelbilder, där höga andelar i gruppen 20–64 motsvaras av låga andelar i gruppen 65 år och äldre.

Figur 2.7 Andel befolkning i åldersgrupperna 20–64 år respektive 65 år och äldre år 2020. Procent av total befolkning

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

De högsta andelarna ålderspensionärer förväntas i Norrland, Bergslagen och nordöstra Småland. I Norrland finns dock vissa undantag från detta mönster. Det gäller framför allt LA-regionerna Umeå och Åre.

2.2.7 Befolkningsutveckling efter ursprung

En mycket betydelsefull komponent för regionernas utveckling är storleken och förändringen av gruppen utlandsfödda. Andelen utlandsfödda har ökat i alla regionfamiljer under 1990-talet och förväntas fortsätta att stiga till år 2020. Det är en direkt följd av antaganden i SCB:s befolkningsprognos, som räknar med en ökad nettoinvandring under de kommande åren. Som bakgrund till antagandena anges bl.a. näringslivets ökade globalisering och EU:s östutvidgning.

Av tabell 2.14 framgår att gruppen utlandsfödda är mycket ojämnt fördelad över rikets regioner. Andelarna är i dag i genomsnitt dubbelt så höga i storstadsregionerna som i Regionala och Sekundära centra. I Småregionerna är andelarna ännu något lägre. Dessa skillnader väntas bestå även 2020, även om nivåerna då över lag är högre. Drygt 22 procent av invånarna i Stockholms och Malmös LA-regioner kommer då att vara utlandsfödda. I Göteborgsregionen väntas andelen vara klart lägre, knappt 16 procent.

De utlandsfödda har också en åldersstruktur som avviker från befolkningen totalt sett. Andelen i åldersgruppen 20–64 år är betydligt högre än i den svenskfödda befolkningen, vilket är betydelsefullt i en framtid där arbetskraftsförsörjningen kan komma att bli problematisk. Givetvis blir det då angeläget att andelen förvärvsarbetande inom denna befolkningsgrupp kan höjas väsentligt från dagens låga nivåer.

Tabell 2.14 Procent utlandsfödda av total befolkning samt i åldersgruppen 20–64 år

Regionfamiljer	Procent utlandsfödda av total befolkning			Procent utlandsfödda 20–64 år		
	1993	2001	2020	1993	2001	2020
Storstadsregioner	14,2	16,2	20,7	18,0	20,0	25,8
<i>därav Stockholm</i>	<i>15,9</i>	<i>17,6</i>	<i>22,5</i>	<i>20,2</i>	<i>21,7</i>	<i>28,0</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>12,0</i>	<i>13,9</i>	<i>15,8</i>	<i>15,3</i>	<i>17,2</i>	<i>19,1</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>12,3</i>	<i>15,4</i>	<i>22,2</i>	<i>15,5</i>	<i>18,9</i>	<i>28,8</i>
Universitets- och högskoleregioner	9,1	10,6	13,7	11,4	12,9	17,8
Regionala centra	7,1	8,1	11,4	8,9	9,9	14,9
Sekundära centra	7,0	8,1	10,3	8,9	9,8	13,6
Småregioner, privat sysselsättning	6,8	7,1	8,6	8,7	8,6	10,6
Småregioner, offentlig sysselsättning	5,6	5,9	7,9	6,9	7,2	10,0
Riket	9,9	11,5	15,3	12,7	14,3	19,7

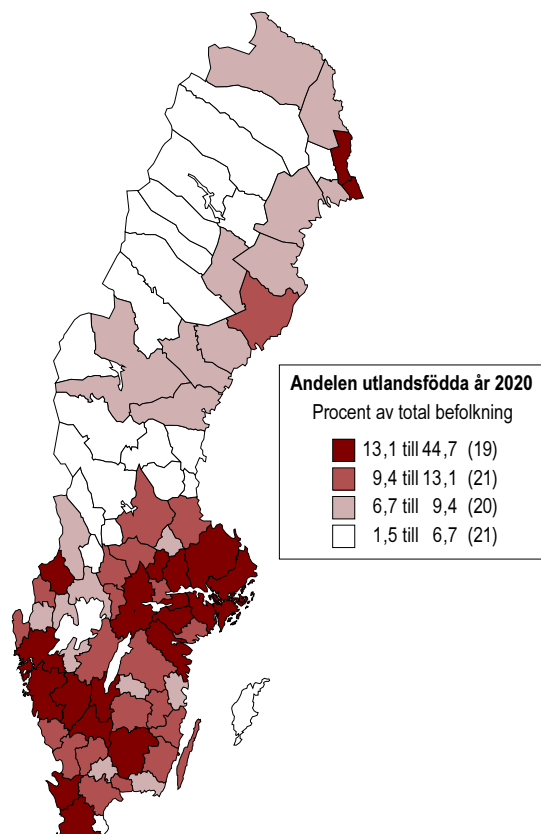
Källa: SCB/NUTEK (rAps)

I Stockholms- och Malmöregionen beräknas andelen utlandsfödda i denna åldersgrupp vara över 28 procent år 2020, vilket ger dessa regioner en större potential att klara en eventuell arbetskraftsbrist framöver.

I figur 2.8 visas hur andelen utlandsfödda varierar i enskilda LA-regioner. Där ser vi att förutom i Storstäderna och i de större LA-regionerna i södra Sverige förväntas andelarna precis som i dag bli höga i vissa gränsregioner. Det är då viktigt att komma ihåg att de utlandsfödda inte är någon homogen grupp, utan har högst varierande nationell bakgrund.

I genomsnitt utgör i dag personer födda i de nordiska länderna cirka en fjärdedel av det totala antalet utlandsfödda. Variationen är dock stor mellan regionerna. I Malmös och Göteborgs LA-regioner är denna andel lägre, medan den i Tornedalen ligger mellan 80 och 90 procent.

Figur 2.8 Andelen utlandsfödda år 2020. Procent av total befolkning

Källa: SCB/NUTEK (rÅps)

2.3 Sysselsättningsutveckling

Sysselsättningen beräknas enligt Långtidsutredningens basscenario 2000–2020, öka med 0,25 procent per år. Utvecklingstakten blir i det närmaste densamma i den regionala beräkningen, då samtliga regioner summeras till riket. Den faktiska ökningstakten åren 1994–2001 var avsevärt högre, 1,1 procent per år. Sysselsättningens förväntade ökningstakt om 0,25 procent per år kan jämföras med en något långsammare ökning av befolkningen 20–64 år, vilket ger en svagt ökande andel förvärvsarbetande under perioden.

Liksom för befolkningsutvecklingen koncentreras sysselsättningsökningen under den kommande perioden till de befolkningsmässigt stora regionerna. Av beräkningen framgår att det endast är Storstadsregionerna och Universitets- och högskoleregionerna som väntas få en positiv sysselsättningsutveckling, medan övriga regionfamiljer får en stagnerande eller minskande sysselsättning. Störst väntas minskningen bli i Småregioner som domineras av privat sysselsättning. Det är regioner som oftast har en hög andel industrisysselsättning och arbetsplatser där kunskapsinnehållet i produktionen samtidigt är lågt⁹.

Stockholmsregionens sysselsättningsökning väntas bli något lägre än i Göteborgs och Malmös LA-regioner, vilket i så fall skulle vara ett trendbrott mot den utveckling som har förevarit under lång tid. En bakomliggande orsak i modellberäkningen är att Stockholmsregionens näringsliv i högre grad är specialiserat på sektorer där sysselsättningen väntas öka långsammare än under 1990-talet¹⁰.

Tabell 2.15 Sysselsättningsutveckling i regionfamiljer 1994–2020

Regionfamiljer	1993	2001	2020	1994– 2001 (%/år)	2002– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	1 425 177	1 703 760	1 927 400	2,26	0,65
<i>därav Stockholm</i>	<i>806 980</i>	<i>995 043</i>	<i>1 118 100</i>	<i>2,65</i>	<i>0,62</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>367 281</i>	<i>428 661</i>	<i>485 900</i>	<i>1,95</i>	<i>0,66</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>250 916</i>	<i>280 056</i>	<i>323 400</i>	<i>1,38</i>	<i>0,76</i>
Universitets- och högskoleregioner	623 860	661 268	698 200	0,73	0,29
Regionala centra	970 467	1 006 608	1 007 000	0,46	0,00
Sekundära centra	393 089	398 687	380 600	0,18	-0,24
Småregioner, privat sysselsättning	149 723	146 127	130 100	-0,30	-0,61
Småregioner, offentlig sysselsättning	185 809	174 629	158 600	-0,77	-0,51
Riket	3 748 125	4 091 079	4 301 900	1,10	0,26

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

⁹ Sårbarheten i denna typ av regioner analysers vidare i kapitel 3.

¹⁰ Detta gäller exempelvis teleindustri, finanssektor och företagstjänster.

Andelen av rikets totala sysselsättning som återfinns i Storstadsregionerna beräknas öka från 41,6 procent år 2001 till 44,8 procent år 2020, vilket kan jämföras med befolkningsandelen som ökar från 39,0 till 41,8 procent. Skillnaden som är mest påtaglig i Stockholmsregionen beror till stor del på att siffrorna avser sysselsatt dagbefolkning och inkluderar en nettoinpendling, som åtminstone för Stockholms och Göteborgs del förväntas öka till 2020¹¹. Med andra ord visar siffrorna att storstadskoncentrationen är starkare avseende arbetsplatsernas lokalisering än för befolkningen bostadsmönster.

En annan bidragande orsak till ovanstående skillnad skulle också kunna ligga i högre nivåer avseende andelen förvärvsarbetande i Storstadsregionerna. Detta verkar, som vi kommer se nedan, vara giltigt för Stockholms del, men inte för Göteborgs och Malmös del.

Till år 2020 beräknas vidare Universitets- och högskoleregionerna få en oförändrad andel av sysselsättningen, medan övriga regionfamiljer minskar sina andelar av rikets totala sysselsättning.

Tabell 2.16 Regionfamiljernas procentandel av rikets sysselsättning

Regionfamiljer	Procentandel av riket		
	1993	2001	2020
Storstadsregioner	38,0	41,6	44,8
<i>därav Stockholm</i>	<i>21,5</i>	<i>24,3</i>	<i>26,0</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>9,8</i>	<i>10,5</i>	<i>11,3</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>6,7</i>	<i>6,8</i>	<i>7,5</i>
Universitets- och högskoleregioner	16,6	16,2	16,2
Regionala centra	25,9	24,6	23,4
Sekundära centra	10,5	9,7	8,8
Småregioner, privat sysselsättning	4,0	3,6	3,0
Småregioner, offentlig sysselsättning	5,0	4,3	3,7

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

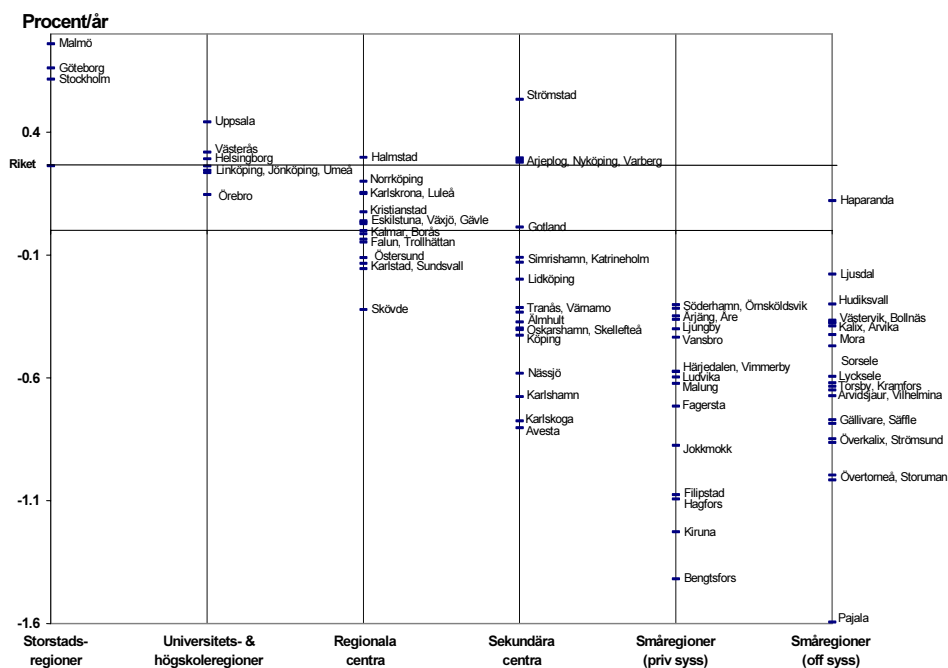
Som framgick av tabell 2.15 förväntas utvecklingen genomsnittligt i regionfamiljerna följa ett tydligt mönster, där starkare utvecklingsförutsättningar också innebär en bättre sysselsättningsutveckling. Av figur 2.9 ser vi dock att det finns stora skillnader

¹¹ En stor pendling mellan LA-regioner är också ett tecken på den regionförstoring som är särskilt påtaglig runt Storstäderna. Detta förhållande behandlas vidare i kapitel 4.

inom regionfamiljerna, särskilt inom de familjer som har svagare förutsättningar. Medan vissa LA-regionerna som sämst beräknas få en minskad sysselsättning kring 1,5 procent per år, väntas andra få en liten ökning.

Det bör i sammanhanget framhållas att modellberäkningar av detta slag inte ger några exakta resultat avseende utvecklingen för små enskilda LA-regioner. Beräkningarna bygger på nationella antaganden om den ekonomiska och demografiska utvecklingen samt skattade samband för den regionala ekonomin och demografin. Resultaten bygger således på att dessa antaganden och samband äger giltighet för perioden fram till år 2020. I en liten region kan därför enstaka händelser eller politiska beslut i hög grad påverka utvecklingen så att den avviker från den här beräknade. I sysselsättningshänseende skulle sådana händelser exempelvis kunna röra sig om en större företagsnedläggning, en nyetablering eller nedläggning av ett sjukhus.

Figur 2.9 Sysselsättningsutveckling 2002–2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer

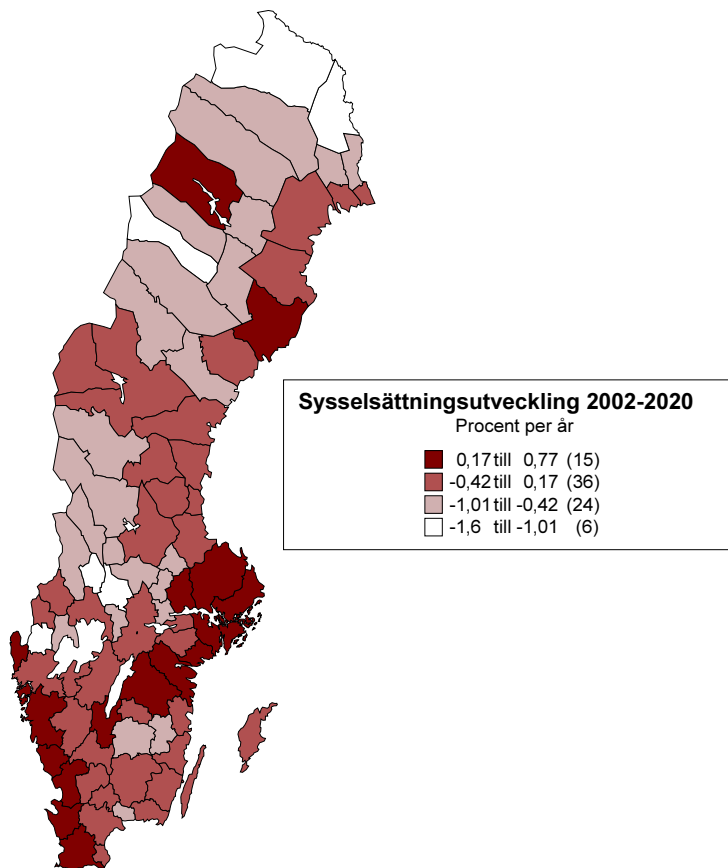

Källa: NUTEK (rAps)

Studerar vi de geografiska mönstren för sysselsättningsutvecklingen i figur 2.10, ser vi stora likheter med den karta som beskriver befolkningsutvecklingen. Den starkaste utvecklingen är koncentrerad till Mälardalen, Västkusten och Skåne, medan Tornedalen, Bergslagen och stora delar av Norrlands inland får den svagaste sysselsättningsutvecklingen¹².

¹² Utvecklingen för Arjeplog bryter detta mönster. Detta faktum bör dock tolkas med försiktighet eftersom modellresultaten för de allra minsta LA-regionerna är mer osäkra.

Figur 2.10 Sysselsättningsutveckling 2002–2020 i LA-regioner

Källa: NUTEK (rÅps)

I tabell 2.17 redovisas den historiska och beräknade sysselsättningsutvecklingen för kvinnor och män i regionfamiljerna. Vi kan då se att män har haft en starkare sysselsättningsökning än kvinnor i samtliga regionfamiljer under perioden 1994–2001. Särskilt stora har skillnaderna varit i Storstadsregionerna. Det kan noteras att det var under denna period som bl.a. den IT-relaterade tjänstesektorn expanderade som mest i storstäderna.

Även under den kommande perioden förväntas män ha en bättre sysselsättningsutveckling än kvinnor i samtliga regionfamiljer. De könsmissiga skillnaderna i förändringstakt väntas dock bli mindre

än under föregående tidsperiod. Detta gäller framför allt i Storstadsregionerna där skillnaderna i ökningstakt nu är betydligt mindre än tidigare.

Tabell 2.17 Sysselsättningsutveckling för män respektive kvinnor i regionfamiljer 1994–2020

Regionfamiljer	1994–2001 (%/år)		2002–2020 (%/år)	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Storstadsregioner	1,80	2,70	0,62	0,68
<i>därav Stockholm</i>	<i>2,08</i>	<i>3,21</i>	<i>0,59</i>	<i>0,64</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>1,58</i>	<i>2,31</i>	<i>0,62</i>	<i>0,70</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>1,15</i>	<i>1,61</i>	<i>0,71</i>	<i>0,81</i>
Universitets- och högskoleregioner	0,61	0,84	0,23	0,34
Regionala centra	0,29	0,61	-0,05	0,05
Sekundära centra	0,03	0,30	-0,31	-0,19
Småregioner, privat sysselsättning	-0,59	-0,04	-0,67	-0,55
Småregioner, offentlig sysselsättning	-0,80	-0,74	-0,59	-0,42
Riket	0,84	1,35	0,22	0,31

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.3.1 Andel förvärsarbetande

Andelen förvärsarbetande är en viktig indikator på en väl fungerande arbetsmarknad. Inte minst regeringen har skapat intresse kring detta mått genom sin målsättning om att 80 procent av befolkningen 20–64 år ska finnas i arbete år 2004.

Vi har redan tidigare konstaterat att rikets befolkningen i åldersgruppen 20–64 år förväntas öka något långsammare än sysselsättningen, vilket indikerar en höjd andel förvärsarbetande¹³. Detta bekräftas också av tabell 2.18. Det är dock några regionfamiljer som bryter mot detta mönster. Det gäller Göteborgsregionen samt gruppen Sekundära centra som beräknas få något lägre nivåer till år 2020. För Göteborgs del beror detta på att tillskottet i åldersgruppen 20–64 år är större än sysselsättningsökningen. Sekundära centra har i stället en minskning av befolk-

¹³ Det bör observeras att andelen förvärsarbetande i detta sammanhang inte direkt kan jämföras med uppgifter som enbart redovisar rikets nivå. Statistikunderlaget baseras här på den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS), medan det i andra sammanhang baseras på Arbetskraftsundersökningarna (AKU), vilket är en urvalsundersökning. Nivåmässigt skiljer sig dessa statistikällor något åt.

ningen 20–64 år, men då sysselsättningen väntas minska ännu mer, minskar också andelen förvärvsarbete.

Det kan också konstateras att Malmöregionen har en klart lägre andel förvärvsarbete än övriga regionfamiljer, en andel som endast förväntas öka marginellt till 2020. Det finns två huvudsakliga förklaringar till detta. Dels har Malmö en stor andel utlandsfödda där sysselsättningsnivån är klart lägre än för den svenskfödda befolkningen, dels innebär en nettoutpendling till Danmark att andelen förvärvsarbete underskattas. De utpendlande syns inte i den svenska sysselsättningsstatistiken¹⁴. Givetvis kan det också vara så att strukturen på näringsliv och befolkning i övrigt medför att nivån ligger lägre än i övriga regioner. Att Stockholmsregionen å andra sidan har så pass hög andel förvärvsarbete trots en hög andel utlandsfödda beror bl.a. på att andelen högutbildade är högre än i övriga regioner.

¹⁴ I gränsregioner är andelen förvärvsarbete enligt statistiken lägre än den faktiska då pendlare över nationsgräns ej redovisas i den svenska sysselsättningsstatistiken. Detta ger också utslag i beräkningen till 2020.

Tabell 2.18 Andel förvärsarbetande i åldersgruppen 20–64 år, totalt respektive könsuppdelat

Regionfamiljer	Totalt (%)			Kvinnor (%)			Män (%)		
	1993	2001	2020	1993	2001	2020	1993	2001	2020
Storstadsregioner	71,4	75,7	76,1	72,4	74,3	73,3	70,5	77,1	78,9
<i>därav Stockholm</i>	<i>73,1</i>	<i>77,6</i>	<i>79,0</i>	<i>74,4</i>	<i>76,4</i>	<i>76,3</i>	<i>71,9</i>	<i>78,8</i>	<i>81,7</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>69,9</i>	<i>75,1</i>	<i>74,0</i>	<i>70,5</i>	<i>73,4</i>	<i>71,0</i>	<i>69,3</i>	<i>76,9</i>	<i>76,8</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>68,5</i>	<i>70,7</i>	<i>70,8</i>	<i>69,1</i>	<i>69,3</i>	<i>67,8</i>	<i>67,9</i>	<i>72,2</i>	<i>73,8</i>
Universitets- och högskoleregioner	71,2	75,1	76,0	70,9	72,5	71,9	71,4	77,6	79,9
Regionala centra	71,8	75,7	76,9	71,7	73,4	73,0	71,9	78,0	80,6
Sekundära centra	73,1	78,2	77,5	72,2	75,1	73,1	73,9	81,1	81,7
Småregioner, privat sysselsättning	69,5	75,5	75,8	70,1	73,3	71,8	68,9	77,6	79,6
Småregioner, offentlig sysselsättning	68,7	73,5	74,0	70,6	72,7	71,2	66,8	74,1	76,6
Riket	71,4	75,7	76,3	71,8	73,8	72,9	71,1	77,7	79,6

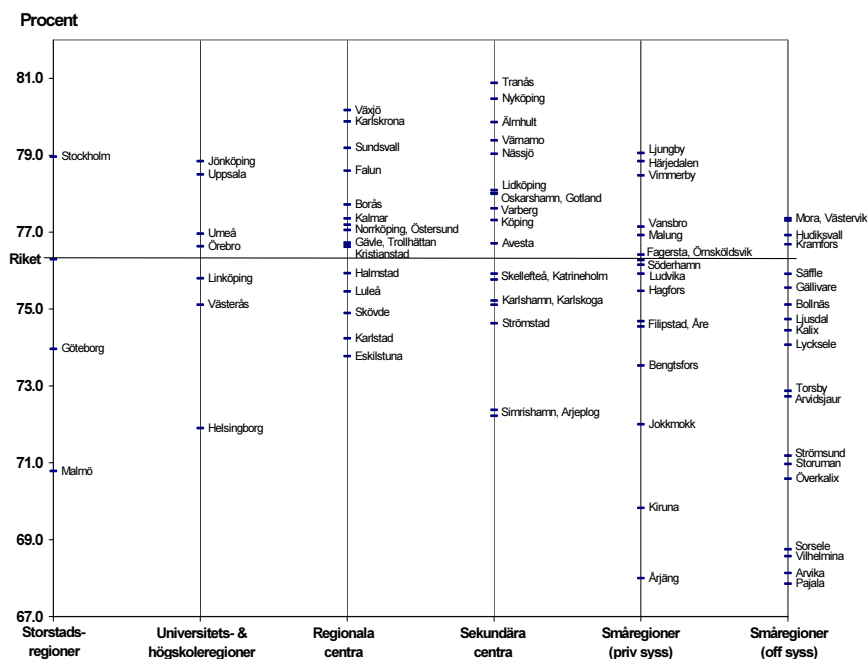
Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Av figur 2.11 framgår att det regionala mönstret för andelen förvärsarbetande år 2020 inte helt liknar mönstret för befolknings- och sysselsättningsutvecklingen. Flera regioner i grupperna Regionala och Sekundära centra samt Småregioner dominerade av privat sysselsättning har högre eller lika höga nivåer som Stockholms, Jönköpings och Uppsalas LA-regioner.

Eftersom sysselsättningsutvecklingen i många av regionerna förväntas bli svag eller t.o.m. negativ, är orsaken till de höga andelarna beroende av relativt kraftiga minskningar av befolkningen i åldersgruppen 20–64 år. Detta kan paradoxalt nog innebära att många regioner trots minskande sysselsättning kommer få en arbetskraftsbrist framöver¹⁵.

¹⁵ Se vidare i kapitel 3.

Figur 2.11 Andel förvärvsarbetande i åldersgruppen 20–64 år 2020.
LA-regioner¹⁶

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.3.2 Sysselsättningsutveckling i branscher

Beräkningarna med hjälp av rAps ger oss också möjlighet att analysera den branschvisa utvecklingen till 2020. I tabell 2.19 görs en redovisning av utfallet för tre branschaggregat; Industri inkl. byggindustri och utvinning, Privat service och tjänster samt Offentlig förvaltning och tjänster.

För industrin väntas sysselsättningen minska i samtliga regionfamiljer till år 2020. Minskningen väntas bli störst i de regionfamiljer som har den högsta sysselsättningsandelen inom industri, vilket är Sekundära centra och Småregioner dominerade av

¹⁶ Då andelen förvärvsarbetande i gränsregioner med stor utrikes nettoutpendling underskattas redovisas ej uppgifterna för Haparanda och Övertorneå i diagrammet. Sannolikt påverkas också siffrorna för Malmö, Helsingborg, Årjäng och Arvika i negativ riktning.

privat sysselsättning. Andelen industrisysselsatta beräknas här ändå vara ungefär dubbelt så hög som i Storstadsregionerna år 2020.

Utvecklingen inom privat service och tjänster uppvisar en mer splittrad regional bild. Medan sysselsättningen i Storstadsregionerna väntas öka med i genomsnitt nästan 1 procent per år, minskar sysselsättningen i Småregionerna. Det är inom denna branschgrupp som vi har de andelsmässigt största skillnaderna mellan regionfamiljerna. I Stockholmsregionen beräknas närmare 62 procent av den totala sysselsättningen finnas inom Privat service och tjänster år 2020. I Småregionerna ligger denna andel under 30 procent.

Även inom offentlig förvaltning och tjänster väntas regionerna utvecklas olika framöver. I beräkningsmodellen bestäms sysselsättningen inom detta branschaggregat utifrån den demografiska utvecklingen i kommuner och län, och med ledning av nationella antaganden för statlig konsumtion. Den kommunala och landstingskommunala verksamheten antas alltså i huvudsak förändras i samma takt som antalet personer i ej yrkesverksam ålder. Beräkningarna av utvecklingen inom dessa verksamheter förutsätter alltså ett fortsatt skatteutjämningsystem som fungerar ungefär som nuvarande system, alldeles oavsett hur detta system kommer att vara utformat i framtiden.

Den regionfamilj som specifikt bildats utifrån svaga produktionsförutsättningar och en hög sysselsättningsandel inom offentlig verksamhet – dvs. Småregioner som domineras av offentlig sysselsättning – beräknas få en sysselsättningsminskning om 0,05 procent per år. Sysselsättningsandelen väntas trots det överstiga 42 procent år 2020. Därefter kommer Regionala centra som förväntas ha 38 procent offentligt sysselsatta i slutet av perioden.

Tabell 2.19 Sysselsättningsutveckling i tre branschaggregat 2002–2020 samt procentandelar av total sysselsättning

	Industri m m		Privat service och tjänster		Offentlig förvaltning och tjänster	
	2002–20 (%/år)	% av total syss 2020	2002–20 (%/år)	% av total syss 2020	2002–20 (%/år)	% av total syss 2020
Regionfamiljer						
Storstadsregioner	-0,56	14,8	0,97	56,4	0,87	26,2
<i>därav Stockholm</i>	<i>-0,53</i>	<i>12,6</i>	<i>0,83</i>	<i>61,7</i>	<i>0,89</i>	<i>23,0</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>-0,64</i>	<i>18,6</i>	<i>1,19</i>	<i>49,9</i>	<i>0,82</i>	<i>29,5</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>-0,49</i>	<i>16,5</i>	<i>1,25</i>	<i>48,1</i>	<i>0,91</i>	<i>32,4</i>
Universitets- och högskoleregioner	-0,68	21,5	0,61	39,4	0,68	36,0
Regionala centra	-0,82	23,3	0,23	35,7	0,43	38,0
Sekundära centra	-1,05	29,2	0,17	32,3	0,26	34,0
Småregioner, privat sysselsättning	-1,13	31,7	-0,64	28,4	0,00	35,9
Småregioner, offentlig sysselsättning	-0,93	24,3	-0,65	28,1	-0,05	42,4
Riket	-0,76	20,0	0,64	44,8	0,58	32,1

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

2.4 Ekonomisk utveckling

Tillväxten i Sveriges ekonomi var stark i slutet av 1990-talet. Samtidigt var de regionala skillnaderna mycket stora. Under denna period var det framför allt företagsanknuten tjänsteverksamhet och IT som utvecklades snabbt, medan industrin i övrigt hade en betydligt svagare utveckling.

Den starka koncentrationen av tjänsteverksamhet och IT till Stockholm och storstadsregionerna medförde att tillväxten här kom att bli extra stark. Koncentrationen av mer traditionell tillverkningsindustri till andra delar av landet gav här en motsatt effekt på den regionala ekonomin.

Utöver konjunkturer som medfört stora regionala skillnader i ekonomisk utveckling finns också mer långsiktiga och strukturella skillnader som hänger samman med regionala produktionsförutsättningar. Exempelvis finns ett starkt samband mellan arbetsmarknadsregionens befolkningsmässiga storlek och dess ekonomiska tillväxt. Andra viktiga faktorer som också i stor

utsträckning är befolkningsrelaterade, är branschbredd¹⁷, tillgång till utbildad arbetskraft och närhet till olika servicefunktioner.

Mindre regioner kan å andra sidan ha andra framgångsfaktorer som en stark entreprenörskapskultur, specifikt materialkunnande eller en långtgående specialisering inom en bransch.

De beräkningar som görs med hjälp av rAps utgår från nuvarande regionala skillnader i näringslivsstruktur och produktivitetsförhållanden. I analysen görs dock inga antaganden om regionala skillnader för de olika branschernas tillväxt i fråga om exportefterfrågan, arbetsproduktivitet etc.

Modellberäkningen visar en fortsatt ekonomisk polarisering mellan storstadsregioner och småregioner. Skillnaderna i utvecklingstakt t.o.m. 2020 beräknas dock bli mindre än de varit under 1990-talet. Det är bara storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö som väntas få en högre tillväxttakt i förädlingsvärdet än riksgenomsnittet. BRP väntas växa något snabbare i Malmöregionen än i Göteborgsregionen som i sin tur växer något snabbare än Stockholmsregionen. Universitets- och högskoleregionerna beräknas få en ökning som är i stort sett lika med riksgenomsnittet. Småregioner som domineras av offentlig sysselsättning är den enda regiontyp som framöver beräknas få en högre tillväxt i ekonomin än under 1990-talets andra hälft. Trots detta väntas denna regionfamilj få den svagaste BRP-ökningen även under kommande 20-årsperiod.

¹⁷ Antalet i regionen representerade branscher på finaste näringsgrensnivå (5-siffer SNI)

Tabell 2.20 Utveckling av förädlingsvärdet (BRP) i regionfamiljer 1994–2020. Fasta priser¹⁸ (år 2000)

Regionfamiljer	BRP 1993 (Mkr)	BRP 2000 (Mkr)	BRP 2020 (Mkr)	1994– 2000 (%/år)	2001– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	748 171	1 013 997	1 511 800	4,44	2,02
<i>därav Stockholm</i>	<i>465 048</i>	<i>635 336</i>	<i>932 100</i>	<i>4,56</i>	<i>1,93</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>169 030</i>	<i>229 222</i>	<i>345 900</i>	<i>4,45</i>	<i>2,08</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>114 092</i>	<i>149 439</i>	<i>233 800</i>	<i>3,93</i>	<i>2,26</i>
Universitets- och högskoleregioner	261 426	327 348	466 300	3,26	1,78
Regionala centra	411 405	504 650	685 900	2,96	1,55
Sekundära centra	165 362	196 316	264 900	2,48	1,51
Småregioner, privat sysselsättning	66 119	73 760	94 900	1,57	1,27
Småregioner, offentlig sysselsättning	74 027	80 276	101 600	1,16	1,18
Riket	1 726 510	2 196 347	3 125 400	3,50	1,78

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Sammantaget medför den fortsatt starka storstadskoncentrationen inom ekonomin att närmare hälften (48,4 procent) av Sveriges BNP kommer att produceras i storstadsregionerna år 2020. Det innebär en ökning med över fem procentenheter sedan 1993. Stockholmsregionen beräknas ensamt svara för närmare 30 procent av rikets BNP 2020.

¹⁸ BRP finns ännu så länge inte framtaget i fasta priser. För att ändå erhålla jämförbarhet mellan den historiska och beräknade utvecklingen har en deflator använts för att räkna om 1993 års BRP till 2000 års nivå.

Tabell 2.21 Regionfamiljernas procentandel av rikets förädlingsvärde (BRP)

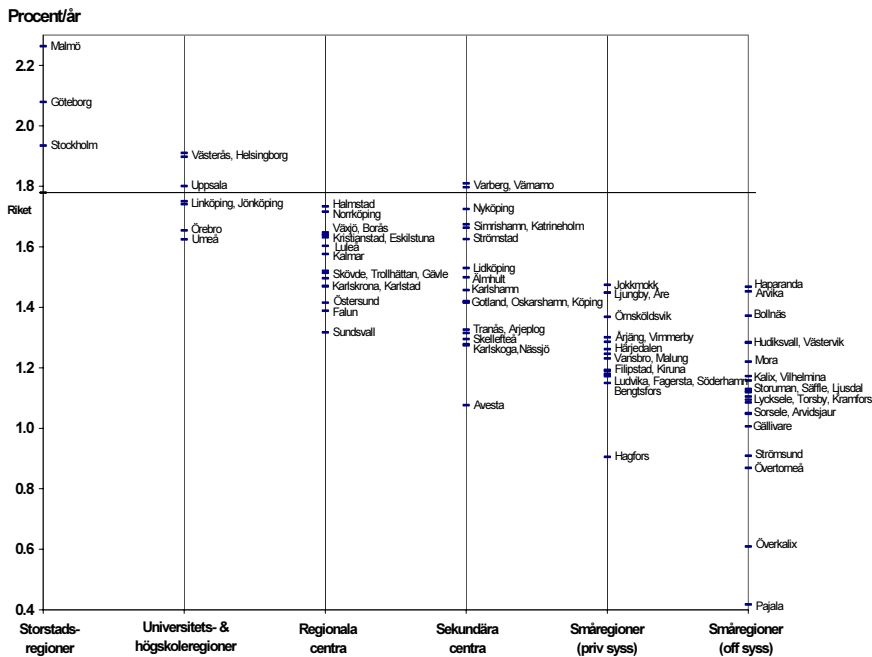
Regionfamiljer	Procentandel av riket		
	1993	2001	2020
Storstadsregioner	43,3	46,2	48,4
<i>därav Stockholm</i>	<i>26,9</i>	<i>28,9</i>	<i>29,8</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>9,8</i>	<i>10,4</i>	<i>11,1</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>6,6</i>	<i>6,8</i>	<i>7,5</i>
Universitets- och högskoleregioner	15,1	14,9	14,9
Regionala centra	23,8	23,0	21,9
Sekundära centra	9,6	8,9	8,5
Småregioner, privat sysselsättning	3,8	3,4	3,0
Småregioner, offentlig sysselsättning	4,3	3,7	3,3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Det kan noteras att motsvarande andel för sysselsättningen i Stockholm beräknas bli 26 procent. En mindre andel av sysselsättningen svarar alltså för en större andel av förädlingsvärdet, vilket indikerar en genomsnittlig arbetsproduktivitet som är högre än genomsnittet. I Regionala och Sekundära centra samt i Småregionerna är förhållandet det omvända.

I figur 2.12 visas den genomsnittliga procentuella BRP-förändringen för enskilda LA-regioner. Här framgår tydligt hur skillnaderna i produktionsförutsättningar i de olika regionfamiljerna även framöver väntas ge utslag i form av olika tillväxttakter. I de tre regionfamiljer som har svagast förutsättningar finns dock stora skillnader inom grupperna. Exempelvis förväntas regioner som Värnamo LA (inkl. Gnosjö och Gislaveds kommun) och Varbergs LA (inkl. Falkenberg) få en tillväxt i nivå med riksgenomsnittet, medan LA-regioner som Pajala, Överkalix, Övertorneå, Strömsund och Hagfors väntas få en utveckling av förädlingsvärdet som ligger 0,9 till 1,5 procentenheter under riksgenomsnittet årligen till 2020.

Figur 2.12 Utveckling av förädlingsvärdet (BRP) 2001–2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer

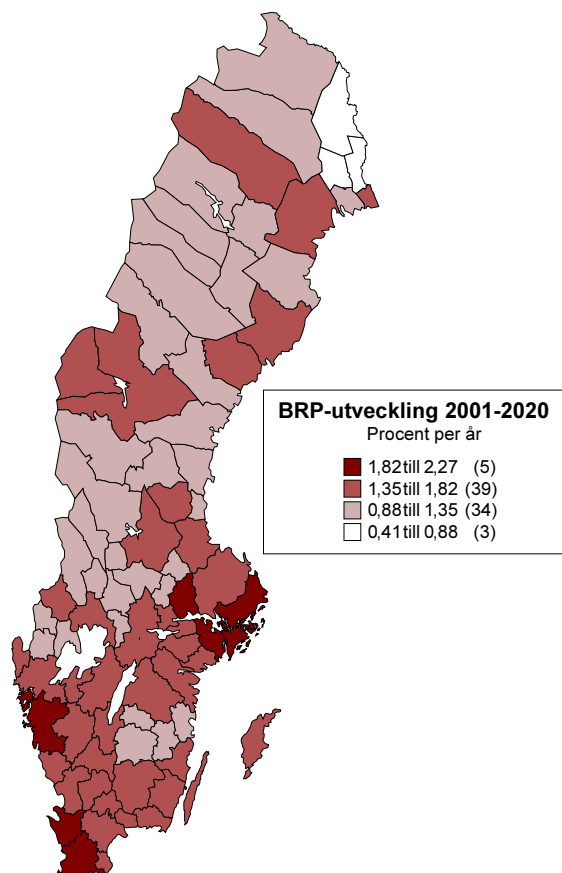

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

För Universitets- och högskoleregionerna är skillnaden i årlig tillväxttakt mellan bästa och sämsta region cirka 0,3 procentenheter, medan den för Regionala centra uppgår till cirka 0,4 procentenheter. Västerås och Helsingborg ligger strax över riksgenomsnittet, medan Sundsvalls, Faluns och Östersunds LA-regioner ligger ungefär 0,4 procentenheter under riksnivån. Summerat över hela perioden till år 2020 innebär detta ändå en total skillnad på över 10 procentenheter i utvecklingstakt.

En karta över det kommande "Tillväxtsverige" visar att den starkaste tillväxten kommer att återfinnas i områdena Mälardalen, Göteborgsregionen och västra Skåne. I Norrland förväntas en relativt god tillväxt i några av de större kustregionerna samt i LA-regionerna Östersund, Åre och Jokkmokk. Den svagaste tillväxten väntas i Tornedalen, stora delar av Norrlands inland, Bergslagen och norra Småland.

Figur 2.13 BRP-utveckling 2001–2020 i LA-regioner

Källa: NUTEK (rAps)

2.4.1 Förädlingsvärde per sysselsatt dagbefolkning

Hittills har vi tittat på utvecklingen av BRP, dvs. tillväxten i den regionala ekonomin. Det kan också finnas anledning att se på BRP i förhållande till sysselsättningen i regionen. BRP per sysselsatt dagbefolkning kan sägas vara ett enkelt mått på den regionala produktiviteten och ger både en indikation på marknadens storlek och dess tillväxtpotential. Måttet är bättre som regionalekonomisk

indikator än BRP per capita, som påverkas av s. k. pendlings-effekter.¹⁹

Det bör observeras att BRP per sysselsatt inte kan betraktas som ett regionalt välfärdsått²⁰ på samma sätt som i vissa fall sker på nationell nivå med exempelvis måttet BNP per capita.

Av tabell 2.22 framgår att produktiviteten i storstadsregionerna år 2000 ligger 12 procent över riksgenomsnittet, medan den år 2020 ligger 8 procent över rikets nivå. Regionfamiljer med svagare förutsättningar närmar sig i stället riksgenomsnittet under samma period. Det gäller särskilt Småregioner som domineras av privat sysselsättning och Sekundära centra. Eftersom regionerna i dessa grupper oftast har höga sysselsättningsandelar inom industri, pekar beräkningen på en fortsatt hög produktivitetsutveckling inom denna näring.

¹⁹ När förädlingsvärdet (BRP) i inpendlingsregioner relateras till antalet invånare tas ingen hänsyn till att en del av detta värde producerats av inpendlande arbetskraft. Det motsatta förhållandet gäller för utpendlingsregioner. En mer rättvisande bild av den ekonomiska aktiviteten i en region ges därför om BRP relateras till den sysselsatta dagbefolkningen.

²⁰ BRP-måttet visar förädlingsvärdet i form av löner och driftöverskott vid arbetsställen. En generell princip är att BRP fördelas till den region där produktionsenheten är lokaliserad. Alla regioners BRP summerar till BNP. Regional ekonomisk välfärd påverkas dessutom av bl.a. transfereringar och regionalt kostnadsläge.

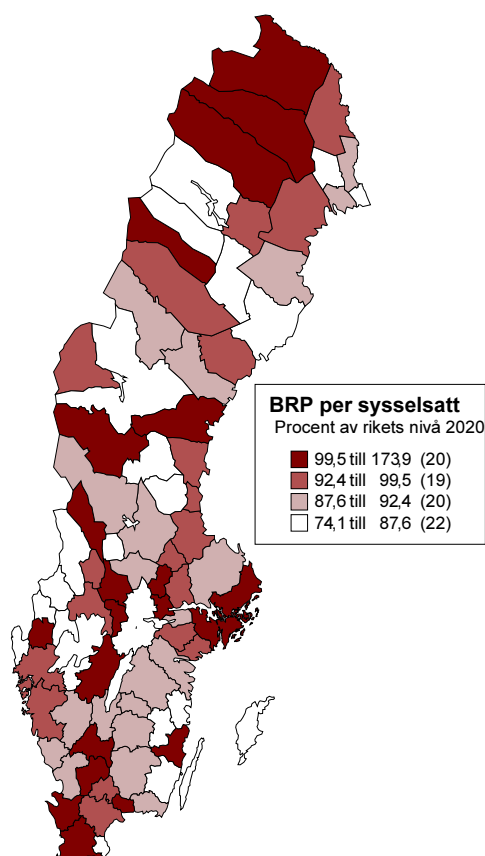
Tabell 2.22 Förädlingsvärde (BRP) per sysselsatt dagbefolkning samt jämförelse mot rikets nivå

Regionfamiljer	BRP/syss 1993 (kr)	Procent av riket	BRP/syss 2000 (kr)	Procent av riket	BRP/syss 2020 (kr)	Procent av riket
Storstadsregioner	524 967	114	604 634	112	784 373	108
<i>därav Stockholm</i>	<i>576 282</i>	<i>125</i>	<i>646 784</i>	<i>119</i>	<i>833 646</i>	<i>115</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>460 221</i>	<i>100</i>	<i>546 232</i>	<i>101</i>	<i>711 875</i>	<i>98</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>454 704</i>	<i>99</i>	<i>543 215</i>	<i>100</i>	<i>722 944</i>	<i>100</i>
Universitets- och högskoleregioner	419 046	91	498 947	92	667 860	92
Regionala centra	423 925	92	505 257	93	681 132	94
Sekundära centra	420 674	91	494 489	91	696 006	96
Småregioner, privat sysselsättning	441 607	96	501 022	92	729 439	100
Småregioner, offentlig sysselsättning	398 404	86	456 833	84	640 605	88
Riket	460 633	100	542 058	100	726 516	100

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Som framgår av tabellen förväntas Stockholmsregionen även framöver ha en produktivitet som ligger högt över riksgenomsnittets nivå. Inom övriga regionfamiljer hittar vi dock ett antal enskilda regioner med ännu högre nivåer. Det gäller t.ex. regioner med energiproduktion, gruvnäring eller större process- eller tillverkningsindustri. Några exempel är LA-regionerna Jokkmokk (vattenkraftverk), Kiruna (gruvnäring), Oskarshamn (kärnkraftverk) och Karlshamn (Volvos anläggning i Olofström).

Figur 2.14 Förädlingsvärde (BRP) per sysselsatt dagbefolkning 2020

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

I figur 2.14 ges en översiktlig bild över vilka regioner som beräknas ha ett högt respektive lågt förädlingsvärde per sysselsatt år 2020. Som framgår av kartan finns regioner med hög produktivitet utspridda över alla delar av landet. Kartan visar upp delvis andra mönster än den gängse regionala problembilden och kan därigenom ge en intressant dimension till diskussionen om ”närande respektive tärande” regioner.

En hög produktivitet kan alltså föreligga såväl i regioner med stark koncentration av befolkning och näringsliv, som i regioner med en stark bas i råvaruutvinning och industri. Det kan t.o.m. vara så att produktivitetsökningen för närvarande är något bättre i den

sistnämnda regiontypen, än i regioner som domineras av tjänsteproduktion. De regionala problemen består i stället av att just denna produktivitetsoökning innebär att sysselsättningen successivt kan minskas, samtidigt som produktionen bibehålls eller ökas – s.k. ”job-less growth”.

2.4.2 Tillväxt och produktivitet i det privata näringslivet

I detta avsnitt renodlar vi analysen av den ekonomiska tillväxten och produktivitetens utveckling till det privata näringslivet. Av tabell 2.23 framgår dels förädlingsvärdets utveckling, dels produktivitetens utveckling, dvs. förändringen av förädlingsvärdet per sysselsatt till år 2020.

Ökningen av näringslivets förädlingsvärde väntas som sig bör vara något högre i alla regionfamiljer, än om vi räknar in den offentliga sektorn (som definitionsmässigt saknar produktivetsförbättring). Den regionala fördelning med högre tillväxt i Storstadsregionerna och lägre i Småregionerna känns också igen från föregående avsnitt.

Tabell 2.23 Förädlingsvärde och produktivitet (förädlingsvärde per sysselsatt) inom det privata näringslivet

Regionfamiljer	Förädlingsvärde inom privat näringsliv 2001–20			Förädlingsvärde/ sysselsatt inom privat näringsliv 2001–20		
	2000(Mkr)	2020(Mkr)	(%/år)	2000(kr)	2020(kr)	(%/år)
Storstadsregioner	834 500	1 286 900	2,19	662 183	937 222	1,75
<i>därav Stockholm</i>	<i>528 800</i>	<i>799 000</i>	<i>2,09</i>	<i>689 394</i>	<i>961 376</i>	<i>1,68</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>193 100</i>	<i>301 700</i>	<i>2,26</i>	<i>637 801</i>	<i>905 191</i>	<i>1,77</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>112 600</i>	<i>186 200</i>	<i>2,55</i>	<i>591 334</i>	<i>892 190</i>	<i>2,08</i>
Universitets- och högskoleregioner	248 000	369 300	2,01	563 359	869 555	2,19
Regionala centra	370 900	526 700	1,77	567 508	887 148	2,26
Sekundära centra	151 800	213 200	1,71	549 049	911 111	2,56
Småregioner, privat sysselsättning	55 700	74 500	1,46	550 956	952 685	2,78
Småregioner, offentlig sysselsättning	53 000	70 600	1,44	489 201	848 558	2,79
Riket	1 713 900	2 541 200	1,99	603 504	911 838	2,08

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Granskar vi däremot produktivitetstillväxten, räknat som förädlingsvärde per sysselsatt, finner vi närmast motsatt utveckling. De regionfamiljer som har de svagaste förutsättningarna och det lägsta förädlingsvärdet per sysselsatt, väntas få en något snabbare produktivitetstillväxt än Storstäderna. Den huvudsakliga förklaringen till detta paradoxala resultat har redan berörts ovan, nämligen att produktiviteten i respektive bransch antas öka i samma takt i alla regioner. Regioner med stor andel tillverkningsindustri tenderar därmed få en snabbare produktivitetstillväxt än regioner där det privata näringslivet domineras av tjänsteproduktion, eftersom dessa sektorer antas ha en långsammare produktivitetstillväxt än industrin²¹.

En viktig slutsats vi kan dra när vi kombinerar denna regionala utvecklingsbild med bilden av sysselsättningsutvecklingen, är att Storstadsregionernas högre tillväxt mer kommer baseras på en ökning av sysselsättningen, än en hög produktivitetstillväxt. Samtidigt indikerar det en potential till en än högre tillväxt i Storstäderna förutsatt att produktiviteten kan höjas mer än vad som antas här.

Småregionerna får däremot helt lita till en produktivitetstillväxt om någon ekonomisk tillväxt i näringslivet ska kunna erhållas, eftersom sysselsättningen här förväntas minska.

2.5 Regionala konsekvenser av LU:s alternativscenarier

I Långtidsutredningen 2003 finns också två alternativa scenarier, vilka i detta fall har utgått från ett ekonomiskt-politiskt vägval där analysen inriktats på de olika valmöjligheter som finns. Den ekonomiska tillväxten i de båda alternativscenarierna är något snabbare (2,0 procent) än i basscenariot (1,8 procent), vilket inte ska tolkas som att basscenariot är ett lågtillväxtscenario. Syftet med de båda alternativscenarierna är i stället att belysa skillnaderna för den offentliga sektorn om tillväxten kommer till stånd via ett

²¹ Det bör påpekas att beräkningarna i detta avseende har en konservativ bias, bland annat i den meningen att ingen hänsyn kan tas till näringslivets dynamiska omvandling. I analysen kan vi inte förutsäga inom vilka områden dynamiken kommer att äga rum. Det betyder att produktivitetförbättringen i t.ex. Stockholmsregionen kan ha underskattats. Generellt ger den beräknade produktivitetförbättringen (som enbart bestäms av branschstrukturen) en alltför utslätad bild.

starkare arbetskraftsutbud eller en starkare produktivitetstillväxt.

I det första alternativscenariot ökar sysselsättningen snabbare samtidigt som arbetslösheten sjunker jämfört med basscenariot. I det andra alternativscenariot uppnås samma tillväxt som i det föregående, men genom en högre produktivitetstillväxt.

Regionalt får de båda alternativscenarierna något olika konsekvenser. Det första alternativscenariot som bygger på högre sysselsättning bland utlandsfödda och personer över 55 år, ger sannolikt en större sysselsättningsökning och tillväxt i storstäderna än i övriga riket – framför allt beroende på den höga storstadskoncentrationen av utlandsfödda personer. Samtidigt ger detta alternativ bättre förutsättningar att finansiera den offentliga sektorn, som andelsmässigt är större i de små och perifert belägna regionerna. Därmed skulle en sysselsättnings- och tillväxteffekt erhållas även här. Detta förutsätter dock att det även fortsättningsvis finns någon form av skatteutjämningsystem som jämnar ut regionala skillnader i skattebasen.

Det andra alternativscenariot som bygger på en högre produktivitetstillväxt i det privata näringslivet ger sannolikt en sämre utveckling i de regioner som har svaga utvecklingsförutsättningar, än vad det första alternativet gör. Detta beror dels på att det privata näringslivet här är andelsmässigt mindre än i Storstadsregionerna, dels på att förutsättningarna att finansiera behoven inom den offentliga sektorn försämrats.

Storstadsregionerna kan dock ur tillväxtpunkt dra fördel av detta alternativ, förutsatt att den högre produktivitetstillväxten också ligger inom den privata service- och tjänstesektorn. Som vi tidigare pekat på ligger en betydande tillväxtpotential i att höja produktiviteten i denna andelsmässigt stora del av storstädernas ekonomi.

2.6 Slutsatser – Regional utveckling

Analysen i detta kapitel visar att storstadskoncentrationen avseende befolkning, sysselsättning och ekonomi kommer att fortsätta. Storstäderna kommer att svara för en allt större andel av landets sysselsättning och produktion.

Den regionala utvecklingen kommer i mycket hög grad styras av demografiska faktorer. Andelen äldre i befolkningen kommer att

öka kraftigt - en utveckling som kommer att fortsätta ända till cirka år 2040. För många regioner innebär det att ett stort födelseunderskott blir dominerande orsak bakom en befolkningsminskning, som till stor del blir självgenererande och därmed mycket svår att vända. Det medför också att försörjningsbördan, dvs. antalet ungdomar och äldre per 20–64-åring, kommer att öka i betydande omfattning. Denna utveckling kommer bli kännbar i alla regioner, men den kommer snabbare och blir mer omfattande i de svagaste regionerna som redan i dagsläget har en ogynnsam åldersstruktur.

Utvecklingen leder till att påfrestningarna på den kommunala ekonomin ökar än mer framöver. Det gäller inte bara de minsta och mest perifera regionerna, utan också många medelstora regioner kommer att få demografiskt betingade ekonomiska problem. Det betyder att fortsatta rationaliseringar i såväl de primärkommunala som de landstingskommunala verksamheterna sannolikt blir nödvändiga. Samtidigt blir de kommuner och regioner som inte förmår leverera grundläggande service mindre attraktiva för etableringar. För många kommuner kommer därför samverkan över kommungränserna bli ett viktigt sätt att genomföra besparingar utan att servicen för den skull drastiskt måste försämrats. Det kan t.ex. gälla skolor, bibliotek, simhall, räddningstjänst, etc. I slutändan kan det inte uteslutas att också kommunsammanslagningar kommer att diskuteras.

Även i Storstadsregionerna ökar försörjningsbördan, men i betydligt mindre omfattning än i övriga regioner. Här fylls kontinuerligt på med en yngre befolkning, framför allt gruppen utlandsfödda kommer öka mycket starkt. Antalet äldre i befolkningen ökar dock snabbare i Storstäderna än i övriga regioner, vilket får direkta effekter på exempelvis ökade vårdbehov framöver.

Såväl sysselsättning som ekonomi kommer enligt LU utvecklas betydligt svagare framöver, än under 1990-talets senare del. Särskilt påtagligt är detta i Storstadsregionerna. Malmöregionen, som tidigare hade den svagaste tillväxten, beräknas nu få störst sysselsättnings- och BRP-ökning. Det går dock inte att utifrån detta hävda att Malmö- och Göteborgsregionen tagit över Stockholms roll som "draglok" i den svenska ekonomin. I ett läge då samtliga Storstadsregioner presterar klart sämre än tidigare har denna roll tvärtom försvagats för alla tre. Icke desto mindre beräknas Storstadsregionerna svara för närmare 50 procent av

rikets BNP år 2020, vilket gör att en svag utveckling här får direkta effekter på rikets samlade tillväxt.

Analysen visar också att produktivitetens utvecklingen väntas bli lägre i Storstadsregionerna än i andra regionfamiljer. Något som hänger samman med den starka koncentrationen av sysselsättning inom privat service och tjänster. Produktivitetens utvecklingen har här historiskt sett varit lägre än inom industrin. I stället baseras storstädernas högre tillväxt i större utsträckning på sysselsättningstillväxt. En betydande utmaning och tillväxtpotential i storstäderna ligger därför i en högre produktivitet i storstädernas service- och tjänsteproduktion.

I en sammanfattning av analysresultaten finns det också anledning att peka på den osäkerhet som i varierande grad är förknippad med underliggande beräkningar. Exempelvis gäller denna osäkerhet det trendbrott, som innebär att Stockholmsregionen växer långsammare än övriga storstadsregioner. De faktorer som förts fram som förklaring till detta resultat är i och för sig rimliga, bl.a. en långsammare tillväxt i de branscher som under 1990-talet låg bakom Stockholmsregionens exceptionellt höga tillväxt. Beräkningen bygger också på ett antagande om fortsatt bostadsbrist i Stockholmsregionen samtidigt som förbättrade kommunikationer innebär en stimulans för övriga delar av Mälardalen.

Samtidigt bör det påpekas att beräkningarna inte i tillräcklig omfattning kan ta hänsyn till näringslivets dynamiska omvandling. Traditionellt har Stockholmsregionens näringsliv varit orienterat mot nya och snabbväxande verksamheter. Ingenting tyder på att denna roll kommer att rubbas. I analysen är det dock svårt att ta hänsyn till detta, då vi inte kan förutsäga inom vilka områden dynamiken kommer att äga rum. Det betyder också att produktivetsförbättringen i Stockholmsregionen kan ha underskattats.

Utifrån slutsatserna ovan kan det finnas anledning att fundera över den framtida politikutformningen, där ökade skillnader avseende regionala förutsättningar skapar förändrade behov. Det är framför allt inom två områden som dagens regionala utvecklingspolitik kan behöva kompletteras. Å ena sidan ökar nödvändigheten av en regional välfärdspolitik som garanterar alla medborgare en grundläggande välfärd och rimlig tillgång till samhällsservice, oavsett tillväxt och utvecklingsförutsättningar. Å andra sidan behövs en tillväxtinriktad regional utvecklingspolitik

för alla regioner, inklusive en storstadspolitik som tar sin utgångspunkt i storstadens specifika förutsättningar och betydelse för Sveriges samlade tillväxt.

Inriktningen på den regionala utvecklingspolitiken kan behöva diskuteras, i ett läge då den förvärvsarbetande åldersgruppen kraftigt minskar i stora delar av landet. För en region blir det då viktigt att satsa på både regional attraktivitet och näringslivsutveckling. Om näringsliv och offentlig service ska kunna utvecklas och fungera måste det först och främst finnas tillgång på utbildad arbetskraft, något som kan bli en bristvara i många regioner framöver. Tillgång till arbetskraft blir ett grundläggande villkor för att ett livskraftigt näringsliv ska kunna utvecklas. Det blir därför viktigt att utveckla kvaliteter i fråga om boende, infrastruktur, miljö, kultur, etc. som kan locka till boende och etablering av verksamheter. Exempelvis skulle en flexibla hållning till bebyggelse i sjönära lägen kunna utgöra en sådan attraktivitetshöjande åtgärd i glesbebyggda delar av landet, givetvis då med beaktande av eventuella miljömässiga intressen.

Också ur ett näringslivsperspektiv behöver attraktiviteten höjas. Det blir därför önskvärt med fler insatser för att utveckla intressanta och dynamiska centra som kan fungera som noder i klustermiljöer och regionala innovationssystem.

Såväl attraktivitets- som näringslivsdimensionen i den regionala utvecklingspolitiken pekar dessutom entydigt på ökade behov av sektorsamordning. Regional utveckling och tillväxt blir allt mer beroende av att flera politikområden förmår samverka och etablera en gemensam målbild. Här finns fortfarande ett stort avstånd mellan ambitionerna inom den regionala utvecklingspolitiken och dagens situation. I slutändan handlar det om ledarskap på lokal, regional och nationell nivå.

3 Arbetskraftsbrist och sårbara regioner

I detta kapitel analyseras de lokala arbetsmarknadsregionerna med avseende på två olika typer av sårbarhetsproblem. I det första fallet gäller det regioner som riskerar att få brist på arbetskraft med olika utbildningsbakgrund. I det andra fallet analyseras regioner med hänsyn till stort beroende av en eller flera dominerande arbetsplatser som dessutom kännetecknas av ett lågt kunskapsinnehåll i produktionen.

3.1 Tillgång och efterfrågan på arbetskraft

I de regionala beräkningar som redovisats i kapitel 2 – som baserats på basscenariot i LU 2003 - finns också möjlighet att beräkna differensen mellan utbud och efterfrågan avseende arbetskraft inom 12 olika utbildningsgrupper. I analysen har dessa aggregerats till 6 grupper:

1. Utbildning kortare än 3-årigt gymnasium.
2. 3-årig yrkesförberedande gymnasieutbildning.
3. 3-årig teoretisk gymnasieutbildning; samhällsvetenskap, humanism m.m.
4. Teknisk och naturvetenskaplig utbildning (gymnasium och eftergymnasial).
5. Vårdutbildning och pedagogisk utbildning (eftergymnasial).
6. Övrig eftergymnasial utbildning.

För vart och ett av dessa utbildningsaggregat, liksom för summan av dem har utbudet i åldersgruppen 20–64 år respektive efterfrågan beräknats²². Den uppkomna differensen mellan efterfrågan och utbud har därefter relaterats till utbudet (samma åldersgrupp), så

²² I utbudet ingår sysselsatt nattbefolkning samt arbetslösa. Efterfrågan utgörs av sysselsatt dagbefolkning.

att den procentuella bristen eller överskottet kunnat analyserats per region och utbildning. Givet efterfrågan ger procentsiffran alltså en bild av hur mycket utbudet skulle behöva förändras för att regional balans mellan tillgång och efterfrågan skall råda.

I kapitel 2 kunde vi konstatera att befolkningen 20–64 år kommer att minska i många regioner samtidigt som de äldre i befolkningen ökar mycket kraftigt. Vi konstaterade också att försörjningsbördan ökar, dvs. att det går fler och fler ungdomar och äldre (åldersgrupperna 0-19 år samt 65 år och äldre) på varje 20–64-åring. Redan där kunde vi alltså ana ett minskande utbud av arbetskraft samtidigt som behoven ökar, inte minst inom delar av den offentliga sektorn. Denna bild bekräftas också av tabell 3.1.

Den samlat största bristsituationen beräknas uppkomma avseende personer med eftergymnasiala vård eller pedagogiska utbildningar. Det handlar alltså i stor utsträckning om sjukvårdsanställda och lärare inom grund- och gymnasieskolan. Brist förväntas här föreligga i samtliga regionfamiljer utom Malmöregionen år 2020. Störst blir bristerna i Småregionerna.

Betydande arbetskraftsbrist beräknas också uppkomma avseende personer med teknisk/naturvetenskaplig utbildning i många regioner. Det är framför allt i Storstadsregionerna och Småregioner dominerade av privat sysselsättning som underskotten väntas bli stora år 2020.

Tabell 3.1 Brist respektive överskott på arbetskraft i regionfamiljer år 2020. (Utbud 20–64 år – efterfrågan)/utbudet 20–64

Procent

Regionfamiljer	<3 år gymn	Yrkes gymn	Sam, hum gymn	Tekn, natur	Vård, peda- gogik	Övrig	Total
Storstadsregioner	-3,1	1,9	-1,0	-4,5	-2,0	-2,1	-2,1
<i>därav Stockholm</i>	-5,2	-1,7	-4,6	-6,7	-3,9	-4,8	-4,6
<i>därav Göteborg</i>	-1,5	5,4	3,3	-2,3	-0,8	0,8	0,2
<i>därav Malmö</i>	0,5	7,6	4,7	-0,3	2,6	5,6	2,9
Universitets- och högskoleregioner	2,4	7,7	8,7	2,1	-3,7	6,0	3,2
Regionala centra	-0,6	4,6	6,8	0,4	-5,4	1,1	0,3
Sekundära centra	-0,1	3,2	5,2	-0,2	-5,2	4,2	0,7
Småregioner, privat sysselsättning	-1,1	3,3	1,8	-3,1	-10,5	-0,3	-1,2
Småregioner, offentlig sysselsättning	0,0	1,3	4,3	0,7	-12,7	1,3	-0,6
Riket	-0,9	3,7	3,4	-1,7	-3,8	0,4	-0,3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Det bör betonas att den arbetskraftsbrist som redovisas inom utbildningsgrupperna pedagogik och vård i huvudsak beräknats utifrån demografiska förändringar. Vi vet däremot mindre om den kommunala sektorns ekonomiska möjligheter att uppfylla de behov som denna analys pekar på. Som tidigare påpekats kommer den kommunala ekonomin att bli alltmer ansträngd utifrån en ökande försörjningsbörda i stora delar av landet. Ekonomiska begränsningar kan alltså bli återhållande för hur många som faktiskt kan anställas. Icke desto mindre kvarstår de stora behoven inom dessa områden – behov som på ett eller annat sätt måste lösas.

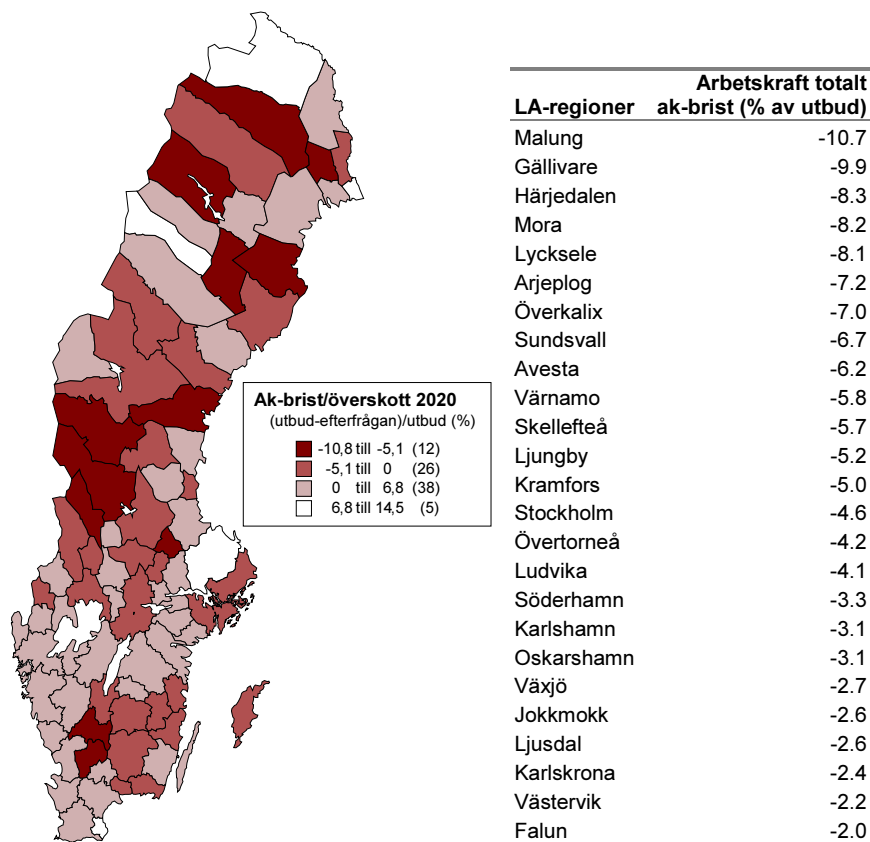
Det bör också påpekats att vi här belyser utvecklingen till 2020. Samtidigt vet vi med stor säkerhet att befolkningens åldersstruktur fortsätter att försämrans under ytterligare cirka 20 år. Det är under denna period som antalet personer över 80 år kommer att öka dramatiskt, dvs. den del av befolkningen som är mest vårdkrävande. Efterfrågan på vårdutbildade kommer således utifrån ett renodlat behovsperspektiv att öka påtagligt under de närmaste 35–40 åren. Den stora ökningen kommer tidigare i regionfamiljer med svagare förutsättningar, eftersom dessa regioner redan har en äldre befolkning än övriga regioner.

Av regionfamiljerna är det Stockholmsregionen som sammantaget beräknas få den största arbetskraftsbristen. Här förväntas brist uppstå i samtliga 6 utbildningsaggregat²³. Också i Småregionerna uppkommer ett summerat underskott på arbetskraft år 2020. Här väntas dock överskott uppstå i enskilda utbildningsgrupper, framför allt avseende yrkesförberedande gymnasieutbildning och teoretisk gymnasieutbildning inom samhällsvetenskap, humanism m.m.

I figur 3.1 redovisas bristsituationen för summan av samtliga utbildningsaggregat i LA-regionerna år 2020. Bristregionerna har stor spridning över landets olika delar, med den största koncentrationen till Norrland, Småland och Stockholm. LA-regionerna Malung, Gällivare, Härjedalen, Mora och Lycksele väntas få den största summerade arbetskraftsbristen år 2020. De största summerade överskotten uppstår i Haparanda, Simrishamn, Uppsala, Storuman och Kiruna. Detta hindrar dock inte att det även här beräknas uppstå underskott inom enskilda utbildningsgrupper. Det gäller då framför allt inom pedagogik och vård.

²³ Begreppet arbetskraftsbrist i Stockholmsregionen är dock något tveksamt med tanke på att arbetsmarknaden redan i dag är större än vad regiongränsen anger. För Stockholmsregionen utgör inpendlande arbetskraft ett viktigt och nödvändigt tillskott till arbetsmarknadens behov.

Figur 3.1 Brist respektive överskott på arbetskraft i LA-regioner år 2020. (Utbud 20–64 år – efterfrågan)/utbudet 20–64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största arbetskraftsbristen 2020

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

De bristsituationer som uppstår i enskilda LA-regioner kan i praktiken lösas på fyra olika sätt. För det första kan platser besättas med personal som har annan eller lägre utbildningsbakgrund än den efterfrågade, exempelvis att personer med gymnasiekompetens går in på arbetsuppgifter där en högskoleutbildning vore att föredra. För flera regioner är dock dessa möjligheter begränsade, då brist beräknas uppstå inom samtliga utbildningskategorier. Så många

som 37 LA-regioner väntas ha en total brist på arbetskraft efter att samtliga utbildningsgrupper summerats.

I vissa fall kan inpendling lösa en bristsituation. Ett problem i sammanhanget är dock att många av de regioner som beräknas få underskott på arbetskraft har långa pendlingsavstånd samtidigt som grannregionerna ofta har brist på samma typ av arbetskraft. För Stockholmsregionen utgör dock inpendlande arbetskraft ett viktigt och nödvändigt tillskott till arbetsmarknadens behov. Framför allt Uppsala, men också Nyköping, Västerås och Eskilstuna beräknas ha ett visst summerat överskott på arbetskraft år 2020.

Ett tredje sätt att komma till rätta med arbetskraftsbristen är att öka utbudet genom att fler personer utanför åldersgruppen 20–64 år deltar i arbetslivet. Med ökande arbetskraftsbrist blir det allt viktigare att folk med hjälp av ekonomiska incitament, flexibla arbetsformer, etc. förmås arbeta vidare högre upp i åldrarna.

För det fjärde kan en ökad arbetskraftinvandring lösa en del problem med arbetskraftsförsörjningen. Detta är dock inte självklart något enkelt alternativ. Dels kommer den framtida konkurrensen om arbetskraft vara hård också i ett europeiskt perspektiv, dels är goda kunskaper i svenska ett krav i många av de framtida bristyrkena.

Det blir givetvis extra viktigt att också de personer som redan ingår i arbetskraftsutbudet tillåts göra en insats i arbetslivet. Det gäller exempelvis långtidsarbetslösa och olika invandrargrupper där andelen förvärvsarbetande är betydligt lägre än för den svenskfödda delen av befolkningen.

I det följande redovisas de beräknade underskotten på arbetskraft för de två största bristkategorierna var och en för sig – eftergymnasial vård/pedagogisk utbildning samt teknisk/naturvetenskaplig utbildning.

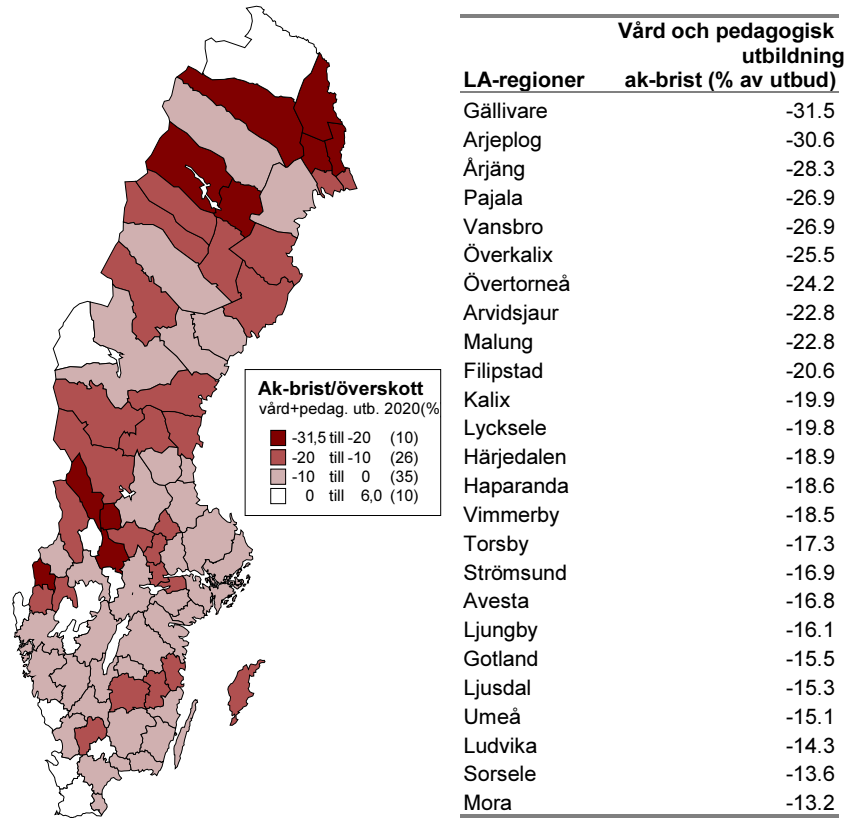
3.1.1 Arbetskraftsförsörjning inom vård och pedagogik

För den första kategorin ser vi att underskotten beräknas bli mycket stora i många LA-regioner. Endast tio LA-regioner väntas ha ett överskott av eftergymnasialt utbildade inom vård och pedagogik år 2020. De största bristerna uppträder i delar av Norrlands inland och kustland samt i Bergslagen, Värmland och vissa delar av Småland. I flera av de mindre LA-regionerna kan

arbetskraftsbristen komma att uppgå till mer än en fjärdedel av utbudet inom denna kategori.

Det bör betonas att det för vård och pedagogiskt utbildade är mycket svårt att göra förutsägelser för mindre LA-regioner. Budgetunderskott och omstruktureringar inom kommuner och landsting, som medför att exempelvis sjukhus eller skolor läggs ner, kan i ett slag förändra den lokala efterfrågan på personal inom dessa områden. Den speciella sårbarhet som detta ger upphov till behandlas senare i kapitlet.

Figur 3.2 Brist respektive överskott på arbetskraft med vård och pedagogisk utbildning i LA-regioner år 2020. (Utbud 20–64 år – efterfrågan)/utbudet 20–64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största bristen i denna grupp 2020

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Ett belysande exempel på vårdbehovets utveckling och möjligheterna att tillgodose detta behov får vi genom att relatera den mest vårdkrävande åldersgruppen, dvs. personer 80 år och äldre, mot utbudet av vårdutbildade. Vi ser då att skillnaderna redan i dag är stora mellan olika regiontyper.

Att det går färre äldre per vårdutbildad i Storstadsregionerna är till viss del naturligt eftersom mycket specialistsjukvård är

koncentrerad till just dessa regioner. Skillnaderna mellan Storstadsregioner och Småregioner ökar dock om vi blickar fram mot år 2020. Det bör ej heller förglömmas att det är först efter år 2020 som den stora befolkningsgruppen född på 1940-talet når denna ålder och att ökningen av antalet personer 80 år och äldre då blir än mer påtaglig.

Tabell 3.2 Antalet personer 80 år och äldre relativt utbudet av vårdutbildade 20–64 år i regionfamiljer

Regionfamiljer	Antal 80+ år relativt utbud av vårdutbildade 20–64 år	
	År 2002	År 2020
Storstadsregioner	1,46	1,59
<i>därav Stockholm</i>	<i>1,41</i>	<i>1,51</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>1,53</i>	<i>1,73</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>1,48</i>	<i>1,63</i>
Universitets- och högskole-regioner	1,58	1,93
Regionala centra	2,01	2,38
Sekundära centra	2,60	3,14
Småregioner, privat sysselsättning	3,12	4,61
Småregioner, offentlig sysselsättning	2,68	3,96
Riket	1,80	2,07

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

På motsvarande sätt kan vi relatera antalet personer 0–19 år mot utbudet av pedagogiskt utbildade. Vi ser då att denna kvot minskar något för riket som helhet. Det är framför allt i Storstadsregionerna som det väntas bli färre 0–19-åringar per pedagogiskt utbildad, medan förhållandet beräknas bli det motsatta i framför allt Småregioner och Regionala centra.

Tabell 3.3 Antalet personer 0–19 år relativt utbudet av pedagogiskt utbildade 20–64 år i regionfamiljer

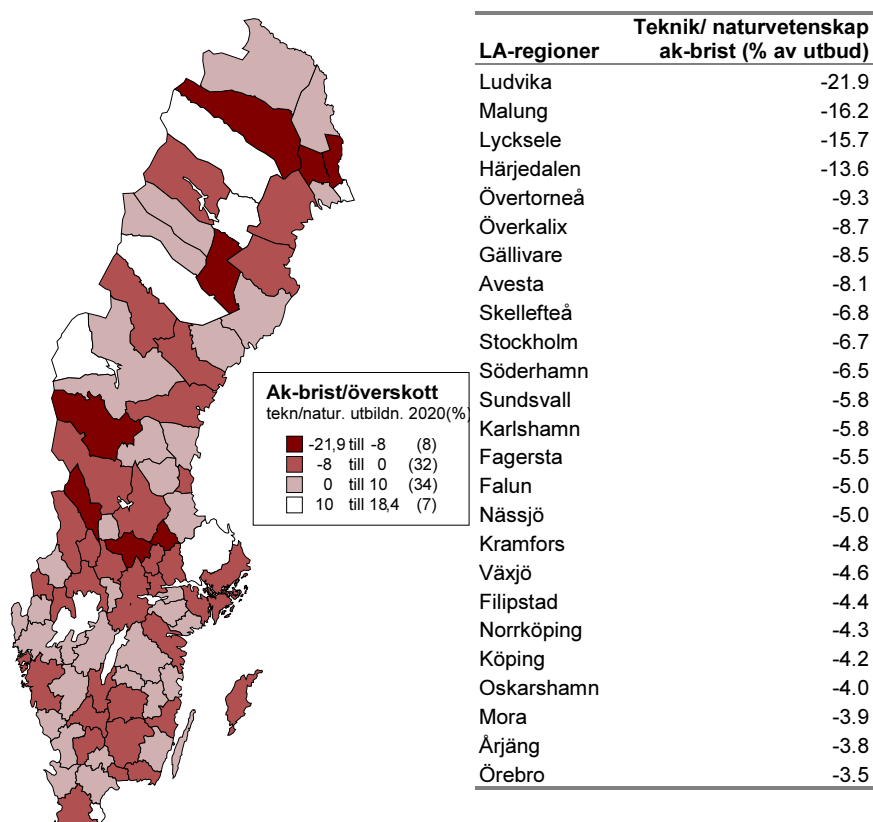
Regionfamiljer	År 2002	År 2020
Storstadsregioner	8,07	6,06
<i>därav Stockholm</i>	<i>8,33</i>	<i>5,71</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>7,88</i>	<i>5,97</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>7,62</i>	<i>7,46</i>
Universitets- och högskoleregioner	7,68	7,77
Regionala centra	7,64	8,29
Sekundära centra	8,80	8,55
Småregioner, privat sysselsättning	9,12	10,16
Småregioner, offentlig sysselsättning	8,37	9,54
Riket	8,00	7,22

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

3.1.2 Arbetskraftsförsörjning inom teknik och naturvetenskap

För arbetskraft med teknisk/naturvetenskaplig utbildning finns det ofta ett starkt samband mellan en stor industrisektor och en förväntad arbetskraftsbrist. Stockholmsregionen utgör ett undantag från detta konstaterande, men underskottet har här förmodligen en starkare koppling till en stor sysselsättning inom FoU och teknisk konsultverksamhet.

Figur 3.3 Brist respektive överskott på arbetskraft med teknisk/naturvetenskaplig utbildning i LA-regioner år 2020. (Utbud 20–64 år – efterfrågan)/utbudet 20–64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största bristen i denna grupp 2020

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Också för denna utbildningskategori är den beräknade arbetskraftsbristen svår att bedöma för mindre LA-regioner. Flera av dessa är starkt beroende av ett eller flera större industriföretag som ger upphov till en förväntad arbetskraftsefterfrågan. Om större omstruktureringar – nedskärningar, nedläggningar, utflyttning av verksamhet, etc. – sker kan ett underskott på arbetskraft snabbt vändas till ett överskott. Ett allvarligt problem i detta sammanhang är att en brist på utbildad arbetskraft inom ett

företags nyckelområden kan bli avgörande för att investeringar läggs på annan ort eller att verksamheter helt enkelt flyttas till platser där arbetskraftsbehovet bättre kan tillgodoses. Denna typ av sårbarhet behandlas vidare nedan.

3.2 En sårbar regional näringsstruktur

Regioner som har en hög andel av den totala sysselsättningen anställd på stora arbetsplatser är av naturliga skäl sårbara vid konjunkturnedgångar och industriell strukturomvandling. Ett nedläggnings- eller utflyttningsbeslut kan här få stora konsekvenser för hela regionens näringsliv, inte bara genom de direkta effekterna av att en arbetsplats försvinner, utan också genom de följdverkningar som påverkar t.ex. service- och tjänstesektor i regionen - s.k. multiplikatoreffekter.

Om verksamheten vid de större arbetsplatserna dessutom har ett lågt kunskapsinnehåll ökar rationaliseringstrycket. Stordriftsfördelar och löneläge blir då viktiga faktorer för valet av lokaliseringsplats.

Sårbarhet av detta slag uppträder främst i regioner dominerade av tillverkningsindustri, eftersom det här är relativt vanligt med stora produktionsenheter med "rutiniserad" tillverkning. Det finns dock ett antal verksamheter inom andra delar av såväl privat näringsliv som offentlig sektor som kan ge upphov till regional sårbarhet. Det kan t.ex. röra sig om "Call Centers", större enheter inom handel eller grossiströrelse eller militär verksamhet.

3.2.1 Statistisk metod

NUTEK presenterade under början av år 2002 en rapport som med hjälp av ett s.k. sårbarhetsindex visade den regionala sårbarheten inom tillverkningsindustrin. I indexet kombinerades indikatorer för kunskapsinnehållet i produktionen med uppgifter om arbetställets storlek. I studien konstaterades att ett tjugotal lokala arbetsmarknadsregioner var påtagligt sårbara enligt det framräknade indexet.

I denna rapport har metoden att kombinera sysselsättningsstatistiken med uppgifter om utbildningsnivå och storlek på arbetsställen förfinats och utvidgats till att gälla samtliga närings-

grenar, såväl privata som offentliga. Samtliga arbetsställen har kategoriserats med avseende på de sysselsattas utbildningsnivå och arbetsställets storlek. I det första fallet har andelen sysselsatta med eftergymnasial utbildning (tre år eller längre) använts för kategoriseringen.

När det gäller storleken på arbetsstället görs en uppdelning avseende arbetsställen med mer än 249 respektive 50-249 sysselsatta. Efter att denna kategorisering gjorts har andelen sysselsatta på dessa större arbetsställen som också karakteriseras av låg utbildningsnivå beräknats. Statistiken är hämtad från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) 2001.

Resultaten presenteras i det följande för de fyra branschaggregaten industri, företagstjänster och handel, gruvverksamhet samt offentlig verksamhet. Slutligen ges också en summerad bild för sysselsättningen totalt.

3.2.2 Industriverksamhet

Tabell 3.4 visar de lokala arbetsmarknadsregioner som är mest beroende av större industriarbetsställen som karakteriseras av låg utbildningsnivå hos de sysselsatta. Den största sårbarheten återfinns sannolikt bland LA-regionerna i den vänstra kolumnen där exempelvis Fagersta (inkl. Norbergs och Skinnskattebergs kommun), Karlshamn (inkl. Olofström), Bengtsfors (inkl. Dals Ed) och Filipstad (inkl. Hällefors) har mellan 15 och 22 procent av den totala sysselsättningen på denna typ av arbetsplatser. De 20 LA-regioner som redovisas har alla en sysselsättningsandel i denna kategori som ligger klart över riksgenomsnittet.

Det kan noteras att flera av LA-regionerna i denna tabell drabbats av utflyttning av verksamhet eller större neddragning inom industrin under de senaste åren, medan flera andra fått vidkännas successiva minskningar av industrisysselsättningen²⁴.

En del av dessa neddragningar syns ännu inte i den statistik som i dag är tillgänglig, vilket innebär att regionerna ifråga kan komma att ha lägre sysselsättningsandelar i denna kategori i kommande statistik. Det innebär dock knappast att LA-regionerna snabbt

²⁴ Större neddragningar inom industrin (eller varsel om sådana) har bl. a. skett i Bengtsfors, Skövde (i Mariestad och Skara kommun), Katrineholm, Söderhamn, Gävle, Västervik, Arvika, och Linköping (t.ex. Motala kommun).

växlar från sårbara till mer robusta regioner. Som regel rör det sig här om relativt tröga strukturer som tar lång tid att förändra.

I den högra kolumnen redovisas motsvarande regionala sysselsättningsandelar för industriarbetsställen med 50–249 sysselsatta. De LA-regioner som redovisas här är sannolikt mindre sårbara än de som redovisas i de vänstra kolumnerna då arbetsställen genomsnittligt är mindre, men sysselsättningsmässigt handlar det ändå om så pass mycket som 7,6 till knappt 16 procent av den totala sysselsättningen. Det kan noteras att LA-regionerna Filipstad (inkl. Hällefors kommun), Arvika (inkl. Eda), Ljungby (inkl. Markaryd), Bengtsfors (inkl. Dals Ed), Oskarshamn (inkl. Mönsterås och Högsby), Västervik, Köping (inkl. Kungsör och Arboga) och Lidköping (inkl. Vara och Götene) återfinns på bägge listorna, vilket indikerar en extra sårbar industristruktur.

Tabell 3.4 De 20 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora industriarbetsställen (>249 resp. 50–249 sysselsatta) som karakteriseras av låg utbildningsnivå

LA-region	Industri 250+ (%)	LA-region	Industri 50–249 (%)
Fagersta	22,0	Värnamo	15,8
Karlshamn	18,4	Säffle	15,2
Bengtstorsfors	15,7	Vansbro	15,1
Filipstad	15,3	Vimmerby	14,6
Ljungby	14,2	Filipstad	14,1
Köping	13,8	Nässjö	13,8
Skövde	13,3	Tranås	13,5
Katrineholm	11,1	Arvika	13,5
Oskarshamn	10,6	Ljungby	12,5
Gävle	9,2	Bengtstorsfors	12,1
Lidköping	9,1	Älmhult	11,4
Kalmar	9,0	Överkalix	11,3
Årjäng	8,9	Torsby	9,4
Arvika	8,7	Lidköping	9,1
Söderhamn	8,5	Lycksele	8,8
Karlskrona	8,1	Västervik	8,6
Kristianstad	8,0	Köping	8,2
Västervik	7,7	Ljusdal	7,8
Trollhättan	7,4	Oskarshamn	7,8
Hudiksvall	7,0	Avesta	7,6
Riket	3,7	Riket	3,7

Källa: SCB (NUTEK)

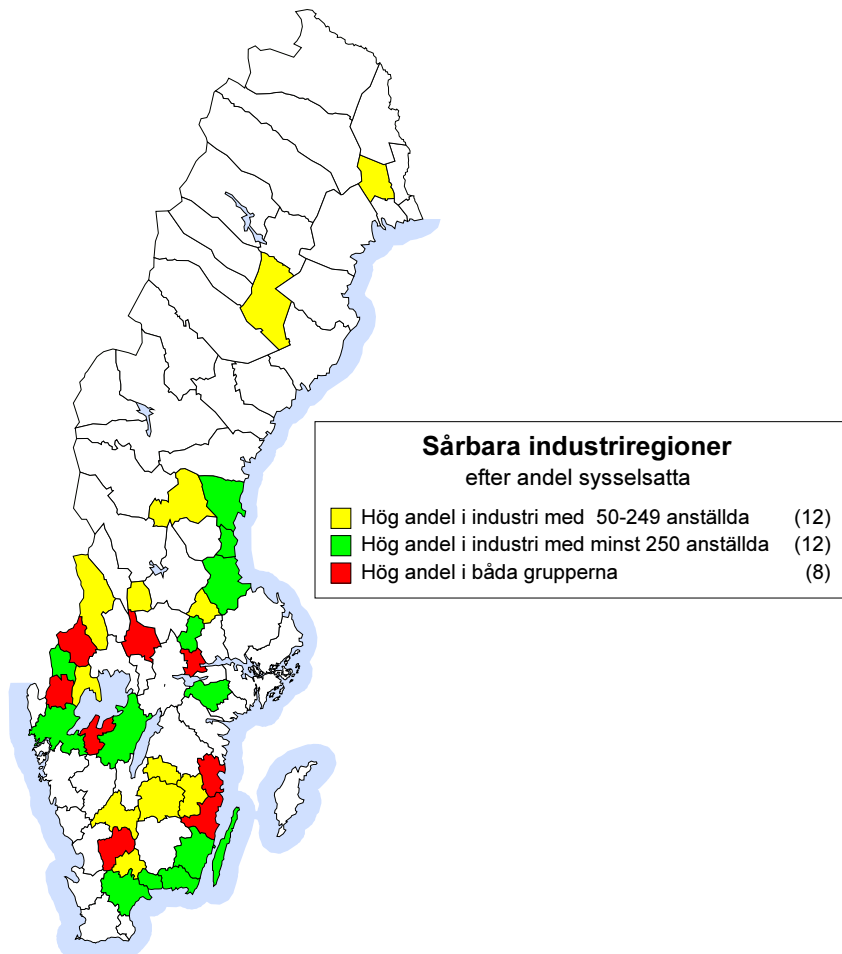
En ranking av denna typ ger givetvis ingen exakt information om vilka regioner som kommer att drabbas av omstruktureringar inom industrin härnäst. Det finns också andra faktorer som spelar in vid en sårbarhetsbedömning. Exempelvis kan det "informella kunnandet", som inte låter sig mätas i form av formella utbildningsnivåer, vara betydelsefullt i vissa regioner. Det kan röra sig om aspekter som specifikt bransch-kunnande, lokalt företagsklimat, entreprenöranda och nätverksbyggande.

Det tydligaste exemplet på informellt kunnande av detta slag hittar vi i Värnamo LA (inkl. Gnosjö och Gislaveds kommuner) som toppar den högra listan. Denna region har flera gånger tidigare i utredningar pekats ut som "förlorare" i en globaliserad ekonomi, när konkurrensen från låglöneländer ökar. Trots dessa förutsägelser

har regionen och dess företag ändå kunnat upprätthålla hög sysselsättning och god ekonomisk tillväxt under perioder med svagare konjunktur. Nedläggningen av däckstillverkningen i Gislaved visar ändå att också denna region är sårbar mot omstruktureringar inom industrin. Styrkan hos den kvarvarande arbetsmarknaden har dock medfört att effekterna av denna nedläggning har blivit mer begränsade än vad som först befarades. Ett annat orosmoln följer av att en stor andel av företagen här kommer att gå i pension under de närmaste 10–15 åren. Mycket pekar på att många familjeföretag därvid kommer köpas upp av större företag och koncerner, vilket negativt kan komma att påverka den kultur av informellt nätverkande som varit så gynnsamt för regionen.

Det mesta tyder på att Värnamoregionen är relativt unik i Sverige när det gäller omfattningen av detta informella kunnande. I andra delar av landet påverkar därför inte sådana faktorer den totala bedömningen av sårbarheten i nämnvärd omfattning.

Figur 3.4 LA-regioner med högst andel sysselsatta på industri-arbetsställen som karakteriseras av låg utbildningsnivå

Källa: SCB (NUTEK)

Geografiskt finner vi en påtaglig koncentration av de sårbara LA-regionerna till sammanhängande områden i södra och mellersta Sverige. Regionerna återfinns framför allt i Småland och Blekinge samt delar av Bergslagen, Värmland och Västergötland. I Norrland är det framför allt Gävleborgs län som uppvisar höga sysselsättningsandelar som kan kopplas till denna typ av arbetsställen.

3.2.3 Samverkande sårbarhetsfaktorer i industriregioner

I figur 3.3 redovisades ett antal LA-regioner som enligt rAps-analysen beräknas få brist på arbetskraft med kompetens inom teknik och naturvetenskap. Flera av dessa återfinns också i tabell 3.4, som visar de sårbaraste industriregionerna med hänsyn till stora arbetsställen och lågt kunskapsinnehåll i produktionen. Några exempel är Fagersta, Karlshamn, Bengtsfors och Köping.

Den brist på arbetskraft med rätt kompetens som här ser ut att uppkomma kan ytterligare öka på sårbarheten i dessa regioner. Särskilt arbetsställen som ingår i större företagskoncerner kan då bli föremål för omlokalisering till platser – inom eller utom landets gränser – där tillgången på utbildad arbetskraft är bättre. Ur denna synvinkel är kompetensförsörjningen av central betydelse för de industridominerade regionerna.

3.2.4 Företagstjänster och handel

Även om tjänstesektorn över lag har mindre arbetsplatser än industrin och därmed oftast inte ger upphov till lika stor sårbarhet, så finns det i dag på enskilda orter i landet exempel på relativt stora arbetsplatser inriktade på enklare tjänsteverksamhet. I flera kommuner har t.ex. Call Centers etablerats i stor skala för olika former av telefonförsäljning, biljettbokning, support etc. Ofta är det här fråga om tjänster med ett relativt lågt kunskapsinnehåll, vilket indikerar att arbetsplatserna lätt kan bli föremål för omstrukturering.

Älmhults LA-region har de klart högsta sysselsättningsandelarna i bägge storleksklasserna. Det är de många arbetsställena inom IKEA-koncernen som ger tydligt utslag i statistiken. Relativt höga andelar finner vi också i Härjedalen, Kiruna, Sundsvall (inkl. Ånge, Timrå och Härnösand). I flera av dessa regioner har Call Centers etablerats i stor omfattning vilket sannolikt påverkar de här presenterade siffrorna.

Tabell 3.5 visar sårbarheten inom branschaggregatet företags-tjänster och handel.

Tabell 3.5 De 10 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställen (250+ resp. 50–249 sysselsatta) inom företagstjänster och handel som karakteriseras av låg utbildningsnivå

LA-region	Företagstjänster+handel 250+ (%)	LA-region	Företagstjänster+handel 50–249 (%)
Älmhult	10,0	Älmhult	8,2
Härjedalen	6,6	Kiruna	5,7
Karlskoga	4,0	Sundsvall	5,5
Karlskrona	3,0	Stockholm	5,0
Stockholm	3,0	Gällivare	4,9
Borås	2,9	Växjö	4,7
Nyköping	1,7	Östersund	4,5
Varberg	1,6	Nyköping	4,5
Ljungby	1,5	Malmö	4,3
Göteborg	1,4	Eskilstuna	4,3
Riket	1,2	Riket	3,7

Källa: SCB (NUTEK)

3.2.5 Gruvverksamhet

En typ av verksamhet som av naturgivna förutsättningar är sårbar är gruvbrytning, eftersom råvaran i form av brytvärd malm förr eller senare tar slut. Detta förhållande är naturligtvis välkänt för de berörda regionerna, men det kan ändå vara på sin plats att här notera hur stor sysselsättningsandel det handlar om på respektive plats.

Det är egentligen bara i tre LA-regioner som gruvverksamheten är så pass omfattande att den innebär en påtaglig sårbarhet. Det gäller Gällivare där 16,7 procent av den totala sysselsättningen finns inom gruvnäringen, Kiruna där motsvarande siffra är 15,1 procent och Arjeplog med 7,1 procent²⁵.

På ett antal andra platser som Skellefteå, Lycksele, Härjedalen, Filipstad, Askersund (i Örebro LA), Hedemora (i Avesta LA) och Gotland (kalkbrott) är också ett eller några hundratal personer sysselsatta med gruvbrytning, men verksamheten omfattar här bara någon enstaka procent av LA-regionens totala sysselsättning.

²⁵ Bolidens gruva i Laisvall lades ner i oktober 2001 och det stora beroendet av gruvverksamhet i Arjeplogs kommun kan därmed sägas ha upphört.

3.2.6 Offentlig verksamhet

När det gäller den offentliga verksamheten är det betydligt svårare att säga om verksamheten ger upphov till en sårbar regional struktur. En stor del av den kommunala offentliga verksamheten är ju starkt kopplad till den i regionen boende befolkningen. Offentliga verksamheter har också genomsnittligt en högre utbildningsnivå hos sina anställda än privata företag, vilket bör ge en större flexibilitet vid omstruktureringar.

Det går dock att peka på verksamheter som kan ge upphov till sårbarhet genom att politiska beslut i ett slag kan påverka omfattning och lokalisering. Några LA regioner har t.ex. relativt hög andel av sysselsättningen inom olika typer av landstingskommunal verksamhet som både omfattar stora arbetsställen och som genomsnittligt har en relativt låg utbildningsnivå. Det gäller exempelvis Kiruna, Västervik och Lycksele.

Som påpekades i kapitel 2 kommer en ökande försörjningsbörda medföra stora påfrestningar på den kommunala och landstingskommunala ekonomin, vilket i sin tur kan innebära att exempelvis sjukhus- och vårdenheter läggs ner eller slås samman. De LA-regioner som listas i tabell 3.6 blir därmed extra sårbara vid en sådan utveckling.

Tabell 3.6 De 10 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställen (250+ resp. 50–249 sysselsatta) inom offentlig sektor som karakteriseras av låg utbildningsnivå

LA-region	Offentlig sektor 250+ (%)	LA-region	Offentlig sektor 50-249 (%)
Kiruna	11,0	Vansbro	17,5
Västervik	10,0	Pajala	17,3
Lycksele	8,9	Härjedalen	15,8
Torsby	8,2	Söderhamn	15,8
Norrköping	7,8	Bengtstors	14,5
Hudiksvall	7,7	Arjeplog	14,5
Eskilstuna	7,5	Överkalix	14,2
Karlskoga	7,3	Sorsele	12,6
Kramfors	7,3	Strömsund	12,2
Kalix	7,1	Övertorneå	11,4
Riket	2,8	Riket	6,0

Källa: SCB (NUTEK)

Även inom den statliga sektorn finns verksamheter som kan ge upphov till sårbarhet. Det tydligaste exemplet är den militära verksamheten som varit föremål för stor omstrukturering under de senaste åren.

De LA-regioner som har störst andel sysselsatta inom militär verksamhet är Arvidsjaur med 5,2 procent, Luleå (inkl. Bodens kommun) med 4,7 procent och Karlskrona med 3,6 procent av den totala sysselsättningen.

3.2.7 Sysselsättning totalt

Lägger vi ihop de branschvisa redovisningarna ovan får vi en bild av var de totalt sett mest sårbara arbetsmarknaderna i landet är lokaliserade. LA-regioner som Kiruna, Karlshamn, Fagersta och Ljungby har alla över 20 procent av sysselsättningen på stora arbetsställen (med mer än 249 sysselsatta), som samtidigt karakteriseras av låg utbildningsnivå. Lägger vi därtill att dessa regioner i allmänhet har relativt höga sysselsättningsandelar på arbetsställen i storleksklassen 50–249 sysselsatta förstärks bilden ytterligare. Totalt finner vi då att flera regioner har kring 40 procent eller mer av sysselsättningen på sårbara arbetsställen. Det gäller förutom de ovan uppräknade också Bengtsfors, Filipstad, Köping och Arvika.

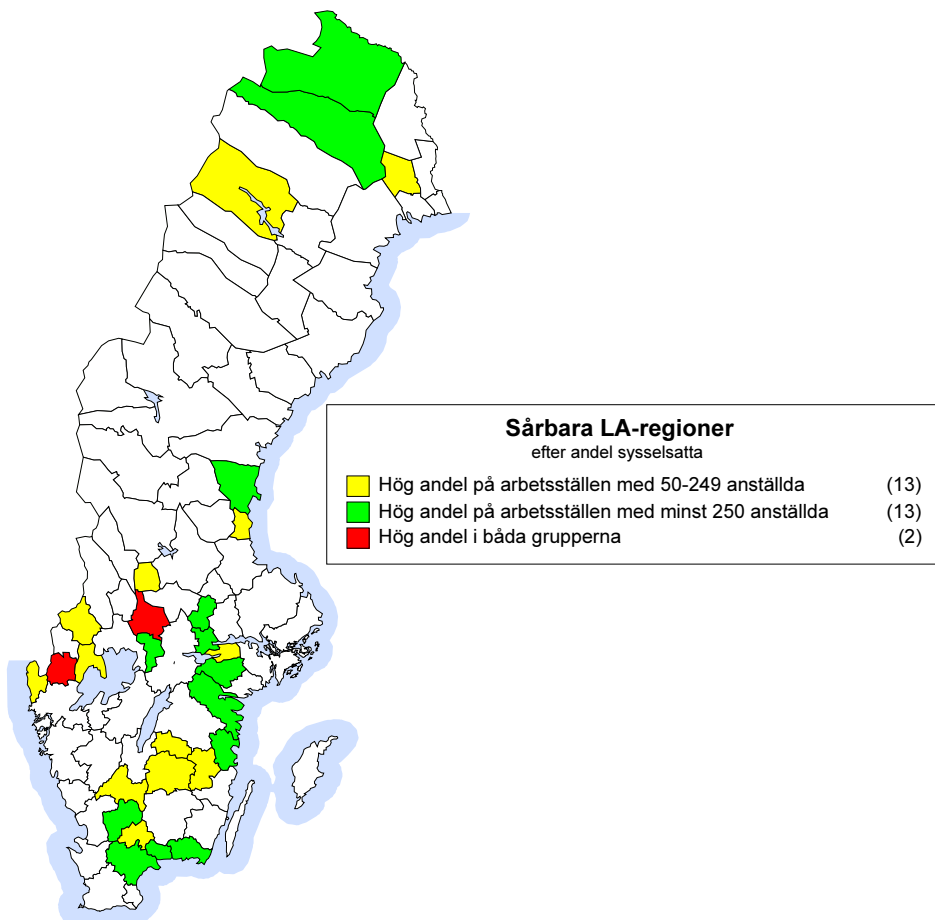
Tabell 3.7 De 15 LA-regioner som totalt sett har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställen (250+ resp. 50–249 sysselsatta) som karakteriseras av låg utbildningsnivå

LA-region	Totalt 250+ (%)	LA-region	Totalt 50–249 (%)
Kiruna	24,6	Vansbro	34,7
Karlshamn	22,8	Bengtstors	29,7
Fagersta	22,0	Arvika	26,1
Ljungby	20,2	Nässjö	25,9
Köping	19,3	Ålmhult	25,8
Västervik	17,8	Överkalix	25,6
Gällivare	16,4	Söderhamn	25,1
Karlskoga	16,4	Strömstad	25,1
Bengtstors	15,7	Vimmerby	25,0
Katrineholm	15,6	Arjeplog	24,1
Norrköping	15,4	Eskilstuna	24,0
Filipstad	15,3	Tranås	23,9
Kristianstad	15,3	Värnamo	23,4
Karlskrona	15,1	Säffle	23,3
Hudiksvall	14,7	Filipstad	22,8
Riket	8,9	Riket	16,6

Källa: SCB (NUTEK)

Den geografiska spridningen av de sårbara regionerna blir större om vi beaktar den totala sysselsättningen, än om vi bara koncentrerar oss på industrin. Som framgår av figur 3.5 blir det då också ett antal LA-regioner i norra Norrland som framträder på sårbarhetskartan. Det är framför allt en följd av omfattande verksamhet inom den offentliga sektorn och gruvnäringen. I övrigt är det främst en sårbar industristruktur som slår igenom även i denna totala bild.

Figur 3.5 LA-regioner med högst andel sysselsatta på arbetsställen totalt som karakteriseras av låg utbildningsnivå

Källa: SCB (NUTEK)

3.3 Slutsatser – Arbetskraftsbrist och sårbara regioner

Trots att sysselsättningsutvecklingen är svag och t.o.m. minskar i många regioner, pekar analysen på att en betydande arbetskraftsbrist kommer att uppstå inom vissa utbildningsgrupper. Särskilt

stora väntas underskotten bli avseende personer med högre utbildning inom vård och pedagogik samt teknik/naturvetenskap.

För den första gruppen blir bristen störst i små och perifert belägna LA-regioner som ofta har en mycket hög andel offentligt sysselsatta. Åldersstrukturens förändring blir här helt avgörande för att utbudet av arbetskraft minskar, samtidigt som en behovsstyrd efterfrågan ökar.

En alltmer ansträngd kommunal ekonomi, till följd av ökande försörjningsbörda, gör det dock tveksamt huruvida behoven inom det offentliga området helt kan komma att uppfyllas. Av rent ekonomiska skäl måste därför fortsatta rationaliseringar och ett stort mått av nytänkande till för att ekvationen avseende behov och ekonomiska möjligheter ska gå ihop.

När det gäller tekniskt/naturvetenskapligt utbildade personer är bristen på arbetskraft mer kopplad till en hög sysselsättningsandel inom industri. Också här är det ett minskande arbetskraftsutbud som är huvudorsak till ökande underskott. Industrisysselsättningen beräknas ju samtidigt minska i samtliga regionfamiljer till 2020.

Arbetskraftsbrist är dock inte en företeelse som är avgränsad till enbart mindre LA-regioner med svagare utvecklingsförutsättningar. Så gott som samtliga LA-regioner beräknas ha ett underskott på arbetskraft inom åtminstone någon utbildningskategori år 2020. Den demografiska utvecklingen därefter pekar också på att bristerna kommer att förvärras under ytterligare 20 års tid.

Stockholmsregionen är en av sex LA-regioner som beräknas få ett underskott i samtliga sex utbildningskategorier. Stockholms förutsättningar att hantera denna brist är dock bättre än i de övriga regionerna. Det gäller framför allt möjligheter till inpendling från kringliggande LA-regioner, vilka dessutom är regioner som i flera fall väntas få ett överskott på arbetskraft. Det innebär att det ömsesidiga beroendet mellan Stockholmsregionen och övriga regioner i Mälardalen ökar och bildar en viktig förutsättning för en väl fungerande och vidgad arbets- och bostadsmarknad.

Några viktiga slutsatser utifrån ovanstående analys är att den redan tillgängliga arbetskraften måste tas tillvara på ett mera flexibelt och effektivt sätt. En betydande bristsituation i samtliga regionstyper innebär att ett ökande arbetskraftsdeltagande högre upp i åldrarna kommer att bli önskvärt. Det medför också att den utlandsfödda delen av befolkningen måste tas tillvara som en arbetskraftsresurs i betydligt större utsträckning än nu. Arbets-

kraftens flexibilitet avseende yrkes- och utbildningsinriktning behöver bli större. Detsamma gäller arbetsmarknadens geografiska storlek, där en vidgad arbetsmarknadsregion ger en bättre balans mellan efterfrågan och utbud.

Även om samhället lyckas bra med alla dessa åtgärder är det svårt att bortse ifrån att en större arbetskraftsinvandring än den som förutses i SCB:s prognos, kommer att bli nödvändig för att tillgodose arbetsmarknadens behov framöver.

Cirka ett 30-tal LA-regioner har ett mycket stort beroende av en eller ett fåtal arbetsplatser som också domineras av lägre utbildningsnivå hos de sysselsatta. De flesta av dessa avser industrisysselsättning, men det finns också enstaka exempel inom företags-tjänster och handel, gruvnäring och offentlig verksamhet.

Analysen i kapitel 2 visar på en fortsatt långsiktig minskning av sysselsättningen inom industrin samtidigt som produktiviteten försätter att öka. Detta indikerar att strukturförändringarna ingalunda är slut, utan fortsatta rationaliseringar, sammanslagningar och nedläggningar av industriverksamhet är att vänta. Erfarenhetsmässigt är det framför allt verksamheter med ett lägre kunskapsinnehåll som utsätts för det största rationaliserings-trycket.

Ett särskilt orosmoment i de sårbara industriregionerna utgör en annalkande arbetskraftsbrist. Även om arbetsplatserna domineras av lågutbildad arbetskraft kan en hotande brist på nyckelpersoner bli en avgörande faktor i besluten om framtida investeringar och lokaliseringar av verksamhet. Flera av de regioner som här framstår som sårbara väntas också få en brist på arbetskraft inom teknik och naturvetenskap.

Utbildningens betydelse för att minska den regionala sårbarheten kan inte underskattas. Långsiktiga utbildningssatsningar är viktiga för att industrin på sikt ska kunna höja kunskapsinnehållet i produktionen. I övrigt handlar det även här mycket om att arbetskraften måste bli mer flexibel. Något som dels åstadkoms genom utbildning, dels genom vidgade arbetsmarknader och bättre förutsättningar till pendling.

Slutsatserna understryker vikten av att arbetskraftsförsörjningen behandlas i ett större tillväxtsammanhang. Effekterna av att frågan nu ingår som ett särskilt delområde i de regionala tillväxtprogrammen bör därför noga följas och utvecklas.

4 Regionförstoring – högutbildade visar vägen?

4.1 Inledning

Under senare år har regionförstoring, dvs. vidgning av de lokala arbetsmarknaderna, kommit alltmer i fokus som verktyg för regional utveckling. Genom att människor arbetspendlar allt längre sträckor har en spridd boendestruktur varit möjlig att förena med en ökad geografisk koncentration av arbetsplatserna. En koncentration som till stor del är en följd av globala utvecklingstendenser, vilka är svåra att motarbeta om vi i Sverige vill ha en hög ekonomisk tillväxt. Denna utveckling kan förväntas fortsätta och många anser också att den bör stimuleras för att gynna den regionala utvecklingen i Sverige.

I detta kapitel analyseras den pågående regionförstoringen med avseende på förändringen av antalet lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) över tiden. Antalet LA-regioner räknas fram av SCB med hjälp av statistiska kriterier på arbetspendlingen över kommungräns. Dessutom görs en enkel prognos över hur framtidens LA-regionsindelning kommer att se ut.

Innan metod och resultat beskrivs närmare ges en kort bakgrund. Dessutom diskuteras nyttan av regionförstoring och om denna är förenlig med hållbar utveckling.

4.1.1 Snabb regionförstoring sedan 1970

Med regionförstoring menas att två tidigare separata lokala arbetsmarknadsregioner knyts ihop till en ny och större LA-region genom ökad arbetspendling över kommungränserna.

I analysen använder vi SCB:s statistiska kriterier på indelningen i LA-regioner (se faktaruta). Det är viktigt att skilja denna statistiska

indelning som kan tjäna som ett mått på regionförstoring från NUTEKs normativa indelning av Sverige i 81 LA-regioner.²⁶

Faktaruta 4.1 LA-regioner

För att en kommun ska bilda centrum i en lokal arbetsmarknadsregion (LA-region) ställs två krav. För det första får inte andelen utpendlare av de kommuninvånare som har ett arbete överstiga 20 procent. För det andra får kommuninvånarna inte ha en utpendling riktad mot en annan enskild kommun som överstiger 7,5 procent av samtliga som har ett arbete. När man väl bestämt vilka kommuner som ska bilda centrum i LA-regionerna förs övriga kommuner till den kommun mot vilken den största utpendlingen är riktad.

För att inte LA-regionerna ska bli orimligt stora tillåts maximalt två länkar mellan den enskilda kommunen och den kommun som bildar centrum i LA-regionen.

Eftersom kommunerna är de minsta byggstenarna i LA-regionerna, och kommunindelningen förändrats radikalt sedan 1970 har SCB räknat om tidigare pendlingsströmmar efter dagens administrativa indelning.

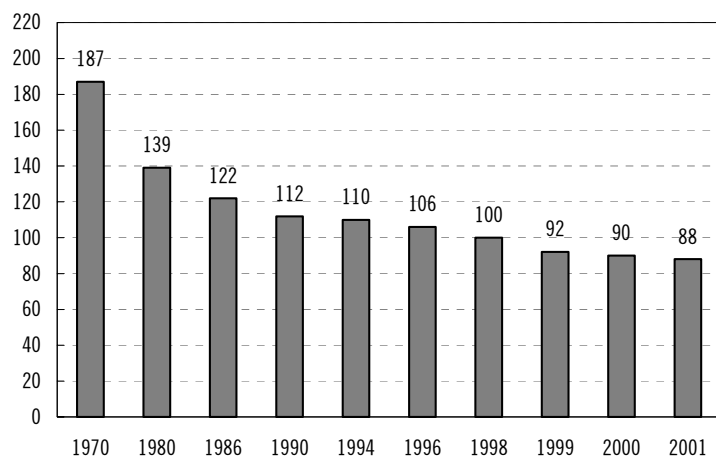
LA-regioner lanserades som begrepp 1991 i rapporten, *Lokala arbetsmarknader och förvärvsregioner*. Rapporten gavs ut gemensamt av ERU och SCB. Sedan dess har LA-regioner använts som geografisk indelning vid en rad olika regionala analyser bland annat av NUTEK.

Under de senaste decennierna har en omfattande regionförstoring ägt rum i vårt land. Sedan 1970 har antalet LA-regioner mer än halverats. Som framgår av diagram 4.1 gick utvecklingen snabbast på 1970- och 1980-talen. Under den djupa ekonomiska krisen i början på 1990-talet stannade dock regionförstoringen delvis upp. Sedan slutet av 1990-talet har dock takten i minskningen av antalet LA-regioner åter ökat.

²⁶ Även NUTEKs indelning bygger i grunden på arbetspendlingen. Men utvecklingstendenserna har skrivits fram så att indelningen ska kunna hålla under ett antal år. Det är NUTEKs indelning i 81 LA-regioner som använts i analysen i kapitel 2 och 3. Indelningen redovisas i appendix B.

Diagram 4.1 Förändring av antal LA-regioner under åren 1970–2001

Antal LA-regioner

Källa: SCB

Högtbildade pendlar i genomsnitt längre till arbetet än lågutbildade (se tabell 4.1). Minst antal LA-regioner (längst arbetspendling) har personer med eftergymnasial utbildning. Flest antal LA-regioner (kortast arbetspendling) har personer med enbart grundskoleutbildning.

Anmärkningsvärt är att personer med lång eftergymnasial utbildning ända fram till mitten av 1990-talet hade klart fler LA-regioner än personer med kort eftergymnasial utbildning. Detta fenomen kan dock eventuellt förklaras med att antalet personer med kort eftergymnasial utbildning ändra fram till mitten av 1990-talet varit relativt få och att de har haft en mycket specialiserad arbetsmarknad. Numera är skillnaden mellan de båda grupperna mycket liten.

Tabell 4.1 Förändring i antal LA-regioner under åren 1986–2001 uppdelat på olika utbildningskategorier

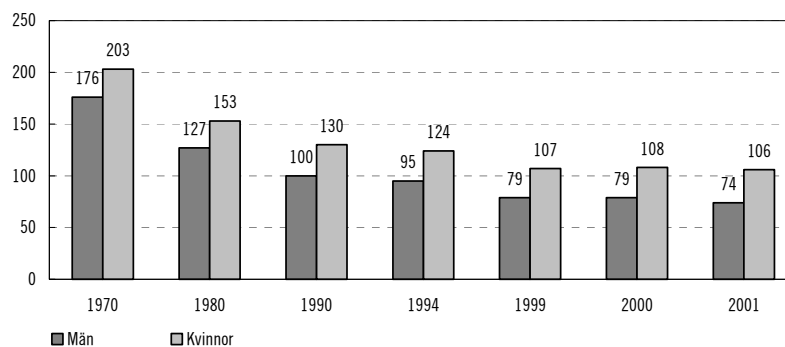
Årtal	Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial kortare än 3 år	Eftergymnasial längre än 3 år	Totalt
1986	148	111	78	98	122
1990	137	102	76	80	112
1994	136	111	72	78	110
1998	126	104	71	70	100
2000	119	96	69	66	90
2001	114	96	65	66	88

Källa: SCB

Vi vet även att män pendlar längre sträckor till arbetet än kvinnor (se diagram 4.2).

Diagram 4.2 Antal LA-regioner för män och kvinnor 1970–2001

Antal LA-regioner

Källa: SCB

Om man tittar på både kön och utbildningsbakgrund samtidigt, ser man att det finns stora skillnader mellan hög- och lågutbildade personers pendlingsmönster, både för män och kvinnor (se tabell 4.2). Män har dock minst antal LA-regioner i alla utbildningsgrupper, dvs. män pendlar längre till jobbet än kvinnor med samma utbildning. Intressant att notera är dock att skillnaden i pendlings-

mönster för personer med kort respektive lång eftergymnasial utbildning är betydligt större för kvinnor.

Tabell 4.2 Antalet LA-regioner år 2001 för män och kvinnor med olika utbildningsbakgrund

Årtal	Män	Kvinnor	Totalt
Förgymnasial	99	141	114
Gymnasial	75	114	96
Kort eftergymnasial kortare än 3 år	47	90	65
Lång eftergymnasial 3 år eller längre	46	78	66
Total	74	106	88

Källa: SCB

4.1.2 Vad ska regionförstoring vara bra för?

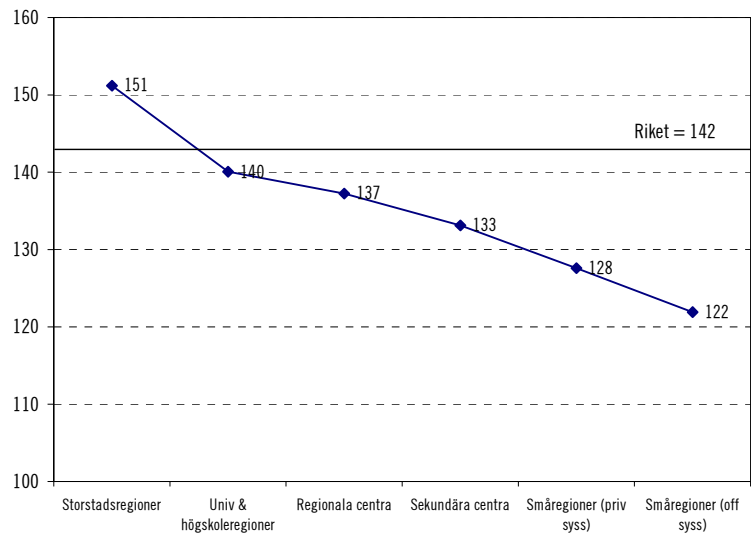
Många argumenterar för att regionförstoringen är positiv för den regionala utvecklingen och därför bör stimuleras²⁷. Vilka är argumenten för denna slutsats? Ett enkelt svar är att ekonomisk tillväxt underlättas om arbetskraft kan slussas från näringsgrenar på tillbakagång till mer expansiva sektorer. Med hjälp av bättre kommunikationer kan det i vissa fall bli möjligt att bo kvar i hemorten och penda till arbeten i nya orter utan att restiderna blir orimligt långa. Detta är i många fall det mest realistiska alternativet för personer som nyligen blivit arbetslösa, och som är bundna till orten på grund av familjeskäl eller fallande villapriser. Förbättrade pendlingsmöjligheter innebär uppenbara fördelar både för medborgarna och näringslivet i regionen. Människor får lättare att hitta ett nytt jobb medan företagen får lättare att hitta lämplig arbetskraft.

För närvarande kan man se att det finns ett klart samband mellan storleken på LA-regionernas befolkning och deras ekonomiska tillväxt (se diagram 4.3). I diagrammet har landets LA-regioner delats in i sex regionfamiljer.

²⁷ T.ex. Malmberg, B & Korpi, M., [2000], *Befolkningsutveckling och välfärd* samt Johansson, B. [2001], *Planering och utvärdering av förändringar i transportsystem – Geografiska transaktionskostnader, endogen tillväxt och samhällsutveckling*, NUTEK R 2001:5.

Diagram 4.3 Bruttoregionproduktens utveckling 1993–2000 i löpande priser. Vägt medelvärde för sex regionfamiljer

Index 1993=100

Källa: SCB/NUTEK

Nyttan med vidgade arbetsmarknader är starkt kopplad till behovet av ekonomisk specialisering. Historiskt sett har ökad specialisering och arbetsdelning alltid varit en grundläggande förutsättning för tillväxt.

För att specialiseringen ska kunna öka måste tillgängligheten förbättras. Tillgängligheten inom LA-regionerna kan i princip öka på två sätt, antingen genom inflyttning till större orter eller genom förbättrade transportmöjligheter mellan närliggande orter. I nuläget är det senare alternativet utan tvekan det mest realistiska i stora delar av landet. Tillgången på bostäder i rimligt prisläge minskar ofta flyttbenägenheten till större tätorter. Pendling utgör dessutom ett bra alternativ till flyttning, då en av parterna i familjen redan är etablerad på en mer lokal arbetsmarknad.

4.1.3 Är regionförstoring förenlig med hållbar utveckling?

I dag talas det mycket om vikten av en hållbar utveckling. Mot denna bakgrund kan man fråga sig om en fortsatt regionförstoring verkligen är hållbar. I NUTEK-skriften, *Starka regioner – för nationell tillväxt i en global ekonomi*, dras slutsatsen att en fortsatt regionförstoring är ekonomiskt nödvändig, och kan bli ekologiskt och socialt hållbar. Men bara om man tar vara på de stora möjligheter som finns, samtidigt som hoten tas på största allvar.

Hoten mot den sociala utvecklingen ligger i att regionförstoring kan innebära längre restider, minskade möjligheter att kombinera arbetsliv och privatliv. Detta gör att stressen för både barn och vuxna riskerar att öka. Regionförstoring riskerar också att leda till att könsrollerna konserveras. Samtidigt innebär regionförstoring större möjligheter till arbete samt till att bo kvar i eller flytta till en bra boendemiljö. Många av nackdelarna kan minskas genom en väl utbyggd och snabb kollektivtrafik, friare arbetsformer och ett målmedvetet arbete för att bryta traditionella könsroller.

Hoten mot miljön ligger främst i att regionförstoring bygger på ökad arbetspendling, vilket leder till ökat transportarbete. Detta riskerar att leda till ökad miljöbelastning om inte kraftfulla åtgärder vidtas. Transportberoendet måste därför hållas på en rimlig nivå samtidigt som transporterens negativa effekter på miljön och människan minskar.

För att minska transporterens negativa effekter måste investeringar i en bra och hållbar infrastruktur göras i hela landet. Samtidigt bör det poängteras att förutsättningarna för en fortsatt regionförstoring är högst varierande i landets olika delar och att investeringar i bättre transportlösningar också måste göras med hänsyn till var de gör störst nytta. Bättre och mer samordnad samhällsplanering, prissättning av transportslag som baseras på dess samhällsekonomiska kostnader samt effektivare användning av befintliga transportslag är några centrala åtgärder.

Samhällsplaneringen måste samordnas så att utvecklingen går framåt på såväl det ekonomiska som de ekologiska och sociala områdena. En viktig del i detta arbete är att belysa vad olika förslag kan betyda för människor med olika bakgrund samt för kvinnor respektive män.

4.2 Ett försök till prognos av framtidens pendlingsmönster

I detta avsnitt görs en enkel prognos av hur framtidens LA-regioner kommer att se ut. Ett sätt att göra en sådan analys/prognos är att undersöka om ett antal kriterier för regionförstoring är uppfyllda. En sådan analys görs i NUTEK (2001), *Regionförstoring – Hur kan åtgärder i transportsystemet bidra till vidgade lokala arbetsmarknadsregioner?* Där görs en regionförstoringsanalys där nuvarande och framtida möjlig restid, närhet till större tätorter, befintliga pendlingsmönster, skillnader i arbetslöshet och näringslivssammansättning används som kriterier för hur den framtida regionindelningen kommer att se ut.

4.2.1 Ny metod – högutbildade visar vägen

Här använder vi i stället en annan metod. NUTEK har vid tidigare analyser av förändringar i antalet LA-regioner kunnat konstatera att högutbildade arbetspendlar betydligt längre sträckor än lågutbildade. Vilket gör att de har betydligt färre LA-regioner än genomsnittet (se tabell 4.1). Samtidigt vet vi att samtliga grupper i samhället arbetspendlar allt längre sträckor.

Detta gör att de högutbildades pendlingsmönster kan tänkas fungera som ett grovt prognosinstrument för övriga gruppers framtida pendling. I detta avsnitt testas denna prognosmetod. Det faktum att utbildningsnivån generellt stiger i samhället ökar sannolikheten för att detta prognosinstrument ska fungera.

För att få en grov prognos över framtidens pendlingsmönster har vi därför undersökt och analyserat skillnaderna mellan det genomsnittliga pendlingsmönstret år 2001 och de högutbildades pendlingsmönster samma år. För att kontrollera att vår prognosmetod har en hyfsad träffsäkerhet har vi även jämfört de högutbildades pendlingsmönster år 1994 med den genomsnittliga pendlingen år 2001.

4.3 Jämförelse mellan de högutbildades LA-regioner och den genomsnittliga arbetspendlingen år 2001

År 2001 fanns det 88 LA-regioner om man tar genomsnittet för samtliga grupper och använder SCB:s statistiska kriterier. För

personer med kort eftergymnasial utbildning var antalet LA-regioner dock bara 65 och för personer med lång eftergymnasial utbildning, 66 (se tabell 4.1).

Om man har hypotesen att de högutbildades pendlingsmönster kan ge en indikation om hur framtidens genomsnittliga pendlingsmönster kommer att se ut är det intressant att studera skillnaderna mellan dessa båda regionindelningar. I appendix C görs en komplett genomgång av skillnaderna mellan indelningarna. Nedan följer en kortare och mer schematisk genomgång av skillnaderna.

Tabell 4.3 Antal kommuner som ingår i de 20 största LA-regionerna år 2001

LA-regioner i storleksordning efter befolkning	år 2001 total	år 2001 lång eftergymnasial utbildning	Skillnad i antal LA-regioner
Stockholm	35	40	5
Malmö	27	27	0
Göteborg	16	16	0
Linköping	8	14	6
Västerås	7	10	3
Örebro	7	10	3
Trollhättan	10	9	-1
Jönköping	7	4	-3
Skövde	10	15	5
Kristianstad	6	5	-1
Norrköping	4	-	-
Karlstad	6	11	5
Luleå	4	4	0
Falun-Borlänge	6	5	-1
Gävle	4	5	1
Borås	4	5	1
Umeå	6	7	1
Sundsvall	3	4	1
Växjö	5	7	2
Kalmar	5	6	1
Antal kommuner som ingår i de största LA-regionerna	180	204	24

Källa: NUTEKs bearbetning av statistik från SCB

4.3.1 Högutbildades LA-regioner är större

I huvuddelen av fallen där det finns en skillnad mellan indelningarna består denna i att de högutbildades LA-regioner är större än LA-regionerna för den genomsnittliga befolkningen. Med större avses här att LA-regionerna omfattar fler kommuner. Vidare kan man notera att antalet kommuner som ingår i de största LA-regionerna är klart högre för de högutbildade (se tabell 4.3), samt att antalet LA-regioner som bara består av en kommun bara är 28 för de högutbildade, medan de är betydligt fler, 40 stycken, för den totala befolkningen.

Tabell 4.4 Befolkningen i de 20 största LA-regionerna år 2001

LA-region	år 2001 total	år 2001 lång eftergymnasial utbildning	Procentuell skillnad
Stockholm	2 190 000	2 308 000	5,4
Malmö	968 000	968 000	0,0
Göteborg	906 000	926 000	2,2
Linköping	242 000	430 000	77,7
Västerås	221 000	244 000	10,4
Örebro	212 000	232 000	9,4
Trollhättan	209 000	203 000	-2,8
Jönköping	200 000	147 000	-26,4
Skövde	177 000	254 000	43,9
Kristianstad	172 000	156 000	-9,5
Norrköping	166 000	_*	_*
Karlstad	152 000	208 000	37,1
Luleå	150 000	150 000	0,0
Falun-Borlänge	149 000	138 000	-7,3
Gävle	143 000	154 000	7,3
Borås	140 000	173 000	23,6
Umeå	137 000	141 000	2,6
Sundsvall	136 000	147 000	8,1
Växjö	124 000	153 000	22,7
Kalmar	112 000	121 000	8,7
Summa befolkning i de 20 största LA-regionerna	6 906 000	7 252 000	

* För personer med eftergymnasial utbildning som är längre än tre år ingår Norrköping m.fl. kommuner numera i Linköpings LA-region.

Källa: NUTEKs bearbetning av statistik från SCB

Bilden är ungefär densamma om man tittar på antalet invånare i Sveriges 20 största LA-regioner (se tabell 4.4). Det bor cirka 350 000 fler människor i de högutbildades 20 största LA-regioner jämfört med den genomsnittliga pendlarens 20 största regioner. Anmärkningsvärt är att ca 80 procent av befolkningen i Sverige bor i de 20 största LA-regionerna, medan övriga 68 LA-regioner bara har ca 20 procent av befolkningen. Det betyder samtidigt att 80 procent av befolkningen har tillgång till en arbetsmarknad som omfattar minst 50 000 sysselsatta.

4.3.2 Storstadsregionerna kan komma att växa ännu mer

Om man studerar de tre storstadsregionerna, Stockholm, Göteborg och Malmö är skillnaden mellan de högutbildades och genomsnittet av övriga grupper arbetspendling störst i Stockholmsregionen.

Om de högutbildades pendlingsmönster skulle få genomslag även i övriga grupper skulle både *Nyköping-Oxelösund* och *Katrineholm-Vingåker-Flen* ingå i huvudstadsregionen.

När det gäller Göteborgsregionen kan man främst notera att Varberg ingår i de högutbildades Göteborgsregion. Medan Varberg bildar en egen LA-region om man ser till den genomsnittliga arbetspendlingen.

Malmöregionen däremot är numera lika stor för den högutbildade som för den genomsnittliga pendlaren.

4.3.3 En östgötsk superregion bildas?

Om de högutbildades pendlingsmönster skulle slå igenom fullt ut även för andra grupper skulle Linköpings och Norrköpings LA-regioner komma att gå ihop. Detta skulle bli den befolkningsmässigt klart största LA-regionen efter storstadsregionerna (se tabell 4.4).

Skövde, Karlstad, Borås, Växjö, Sundsvall och Karlskrona är andra exempel på regioner som redan är relativt stora och som skulle bli ännu större om fler grupper skulle börja arbetspendla på samma sätt som de högutbildade. I så fall skulle *Ånge* komma att ingå i Sundsvall. *Karlshamn-Olofström* samt *Sölvesborg* skulle ingå i Karlskrona, vilket skulle innebära att hela Blekinge blev en enda

LA-region. *Lidköping-Vara-Götene* samt *Essunga* skulle komma att ingå i den redan stora Skövde-regionen, som därmed skulle komma att omfatta hela 15 kommuner. Även Karlstads LA-region skulle komma att expandera kraftigt.

4.3.4 Uppenbart i vissa fall att högutbildades pendlingsmönster avviker från genomsnittet

Det finns emellertid även exempel på att de högutbildades pendlingsmönster redan i dagsläget avviker markant från övriga grupper. På dessa ställen i landet är det därför tveksamt om de högutbildades pendlingsmönster är ett bra prognosinstrument för den framtida genomsnittliga pendlingen.

Här följer några exempel på detta. I Hylte pendlar högutbildade till Halmstad, medan personer med lägre utbildning i stället tillhör Gnosjöregionen. I Rättvik pendlar de högutbildade till Mora medan kommunen totalt sett tillhör Falun-Borlänges LA-region.

4.3.5 Mindre potential i Norrland för regionförstoring

I Norrland norr om *Sundsvall-Härnösand* förefaller skillnaden mellan de högutbildades och andra grupperas pendling att vara mindre än i övriga landet. Det gäller i synnerhet inlandet. Detta kan bero på att de naturgivna avstånden är för långa för arbetspendling mellan olika LA-regioner. Botniabanan skulle kunna förändra detta förhållande i kustlandet, men i inlandet är det generellt sett svårt att se någon stor potential för regionförstoring.²⁸

4.4 Test av prognosmetoden

Ett sätt att pröva hur bra de högutbildades pendlingsmönster fungerar som prognos för övriga grupperas framtida arbetspendling är att jämföra denna grupperas pendling i mitten av 1990-talet med dagens genomsnittliga pendling. Vi har därför jämfört de högutbildades pendling 1994 med den genomsnittliga arbetspend-

²⁸ I NUTEK [2001], *Regionförstoring – hur kan åtgärder i transportsystemet bidra till vidgade lokala arbetsmarknadsregioner?*, NUTEK R 2001:7, görs en mer ingående analys av hur åtgärder i transportsystemet skulle kunna bidra till regionförstoring i Norrbottens och Västerbottens län.

lingen för samtliga grupper år 2001. Som framgår av tabell 4.5 är dock inte antalet LA-regioner helt jämförbart (skillnaden är 12 LA-regioner). Vissa jämförelser görs även med pendlingen för samtliga grupper 1994.

Tabell 4.5 Jämförelse av antalet LA-regioner mellan åren 1994 och 2001

1994 Total	1994 Högutbildade	2001 Total
110	78	88

Källa: SCB

Orsaken till att vi valt en jämförelsepunkt i mitten av 1990-talet är att den svenska ekonomin var inne i en djup kris under de första åren av detta decennium. Nittiotalskrisen innebar även en hög arbetslöshet som bromsade regionförstoringen. Därför valde vi att jämföra med 1994 som var ett av de första relativt normala åren efter den akuta krisen.

4.4.1 Metoden fungerar relativt bra

Analysen visar att de högutbildades pendlingsmönster 1994 fungerar relativt väl som ett prognosinstrument för dagens pendlingsmönster. Prognosbilden är inte perfekt men faktum är att de högutbildades pendlingsmönster 1994 är betydligt mer likt de genomsnittliga pendlingsmönstret år 2001 än det genomsnittliga pendlingsmönstret år 1994. Detta gäller t.ex. antal kommuner som ingår i de största LA-regionerna (se tabell 4.6) och antalet LA-regioner som bara består av en LA-region (se tabell 4.7). I appendix D finns en detaljerad genomgång av skillnaderna mellan de båda LA-regionindelningarna. Dessa skillnader beskrivs även kortfattat nedan.

Tabell 4.6 Antal kommuner som ingår i de största LA-regionerna år 1994 och 2001

LA-region	År 1994 Total	År 1994 Högutbildade	År 2001 Total
Stockholm	29	36	35
Malmö	14	28	27
Göteborg	16	24	16
Linköping	8	7	8
Västerås	4	7	7
Örebro	7	8	7
Trollhättan	4	4	10
Jönköping	4	5	7
Skövde	9	14	10
Kristianstad	5	6	6
Norrköping	4	4	4
Karlstad	5	9	6
Luleå	3	4	4
Falun-Borlänge	6	5	6
Gävle	4	5	4
Borås	6	6	4
Umeå	6	6	6
Sundsvall	2	2	3
Växjö	5	8	5
Kalmar	5	5	5
Antal kommuner som ingår i de största LA-regionerna	117	157	145

Källa: NUTEKs bearbetning av statistik från SCB

Tabell 4.7 Antal LA-regioner som bara består av en kommun

År 1994 Total	År 1994 Högutbildade	År 2001 Total
63	38	40

Källa: SCB

Vi har även undersökt hur stor befolkningen var 1994 i de LA-regioner som var störst år 2001 (se tabell 4.8). Även här kan vi notera att befolkningssiffran för de högutbildades 20 största LA-regioner ligger betydligt närmare befolkningssiffran för den genomsnittliga pendlarens 20 största regioner år 2001 än motsvarande siffra för 1994.

Tabell 4.8 Befolkning som bor i de 20 största LA-regionerna 1994 och 2001

LA-region	År 1994 Total	År 1994		År 2001 Total
			Högutbildade	
Stockholm	1 774 000		2 109 000	2 190 000
Malmö	597 000		941 000	968 000
Göteborg	868 000		1 010 000	906 000
Linköping	242 000		236 000	242 000
Västerås	173 000		222 000	221 000
Örebro	209 000		217 000	212 000
Trollhättan	106 000		106 000	209 000
Jönköping	144 000		151 000	200 000
Skövde	177 000		257 000	177 000
Kristianstad	168 000		181 000	172 000
Norrköping	169 000		169 000	166 000
Karlstad	128 000		190 000	152 000
Luleå	142 000		152 000	150 000
Falun-Borlänge	153 000		141 000	149 000
Gävle	145 000		157 000	143 000
Borås	160 000		186 000	140 000
Umeå	133 000		133 000	137 000
Sundsvall	114 000		114 000	136 000
Växjö	126 000		164 000	124 000
Kalmar	113 000		113 000	112 000
Befolkning i de 20 största LA-regionerna	5 841 000		6 949 000	6 906 000

Anm.: Här har vi utgått från de 20 LA-regioner som hade störst befolkning år 2001.

Källa: NUTEKs bearbetning av statistik från SCB.

4.4.2 Stora likheter men också vissa skillnader

Stockholms och Malmö LA-regioner skiljer sig inte mycket åt mellan de båda indelningarna. De högutbildades pendlingsmönster år 1994 och det genomsnittliga pendlingsmönstret år 2001 påminner mycket om varandra. Däremot är skillnaderna i Göteborgs LA-region betydligt större.

I de högutbildades LA-regioner 1994 ingick *Nyköping-Oxelösund* i Stockholms LA-region, men i den genomsnittliga LA-regionsindelningen för år 2001 bildade dessa båda kommuner en egen gemensam LA-region.

När det gäller Göteborgsregionen kan man notera att skillnaderna mellan de båda indelningarna är ganska stora. Anmärk-

ningsvärt är att Göteborgs LA-region har krympt om man jämför antalet LA-regioner för högutbildade mellan 1994 och 2001.

Generellt sett finns det klara likheter mellan de båda indelningarna, men det finns också uppenbara skillnader. I vissa fall förefaller dock skillnaderna bero på att lågutbildade och högutbildade har radikalt olika pendlingsmönster. I andra fall hade dock regionförstoringstendenserna för de högutbildade helt enkelt gått längre redan 1994 än vad de hade gjort för genomsnittet år 2001.

Sammantaget kan man konstatera att de högutbildades pendlingsmönster i dag kan tjäna som en mycket grov prognos av framtidens pendling. Bedömningarna måste dock göras från fall till fall. I vissa fall är det dock uppenbart att hög- och lågutbildade har radikalt olika pendlingsmönster.

4.5 Slutsatser – Regionförstoring

Sedan 1970 har antalet lokala arbetsmarknadsregioner mer än halverats. Det innebär att en betydande regionförstoring har ägt rum. Män pendlar längre än kvinnor, liksom högutbildade pendlar längre än lågutbildade, men alla befolkningskategorier har ändå betydligt större arbetsmarknadsregioner nu, än för 30 år sedan.

Det finns ett tydligt positivt samband mellan storleken på LA-regionernas befolkning och deras ekonomiska tillväxt. Möjligheterna till en ekonomisk specialisering ökar med regionstorlek och förbättrad tillgänglighet. En robustare ekonomisk utveckling underlättas också genom att arbetskraft enklare kan slussas från branscher på tillbakagång till mer expansiva näringar.

Allt talar för att regionförstoringen kommer att fortsätta, dels genom de tydliga koncentrationstendenser som finns inom näringsliv och offentlig sektor, dels genom medveten politik från både regioner och statsmakter att förbättra tillgängligheten och att vidga regionerna.

Förutsättningarna för att detta ska ske varierar dock över landets olika delar. De långa avstånden i Norrland minskar möjligheterna och ökar kostnaderna för att vidga arbetsmarknaderna, men utbyggnaden av Botniabanan är ändå ett tydligt exempel på att det också här går att åstadkomma en regionförstoring.

Så mycket som 80 procent av rikets befolkning bor i de 20 största LA-regionerna, vilket innebär att man har tillgång till en arbetsmarknad om minst 50 000 arbetsplatser. De största effek-

terna av en fortsatt regionförstoring ligger oftast inte i att dessa stora LA-regioner blir starkare, utan i att ett antal mindre regioner kan få en betydligt stabilare utveckling genom sammankoppling med de större.

Om de högutbildades pendlingsmönster används som ett grovt prognosinstrument för hur morgondagens LA-regioner kan komma att se ut, ser vi ändå att betydande regionförstoring också kan komma att ske i några av de stora regionerna. Linköpings och Norrköpings LA-regioner skulle tillsammans bilda den klart största LA-regionen efter storstäderna. Stockholmsregionen skulle utökas med Nyköpings och Katrineholms LA-regioner. Både Skövde och Karlstads LA-regioner skulle öka sin befolkning med cirka 40 procent.

Utän tvekan är det så att regionförstoring kan medverka till högre tillväxt och robustare regioner. Såväl regional som statlig nivå tar också i ökad omfattning hänsyn till detta i olika planeringsprocesser. Samtidigt är det få områden som så tydligt ställer krav på att ett hållbarhetsperspektiv måste anläggas på utvecklingen. Även om det är lätt att se de ekonomiska fördelarna, så innebär fler och längre pendlingsresor ökande sociala och miljömässiga påfrestningar. Planering för vidgade arbetsmarknadsregioner måste därför hela tiden ske så att den sociala och miljömässiga belastningen minimeras.

Regionförstoringen är därför ytterligare ett exempel på att en ökad sektorsamordning är nödvändig. Regional tillväxt och utveckling genom vidgade arbetsmarknader kräver en närmare samverkan mellan en mängd politikområden, men framför allt måste samspelet mellan den regionalekonomiska och fysiska planeringen bli bättre. Några av de mest uppenbara politikområden som påverkar och påverkas av en regionförstoring avhandlar frågor om bostäder, kommunikationer, arbetsmarknad, utbildning, näringsliv och miljö.

Den starka sektoriseringen som är särskilt tydlig på nationell nivå, kan också medföra delvis motverkande utvecklingsambitioner. Ett ökat hänsynstagande till de lokala arbetsmarknadsregionerna och andra funktionella regionala samband är därför ett nödvändigt inslag i sektorernas planeringsprocesser.

Appendix A: Beräkningsmodell och statistikunderlag

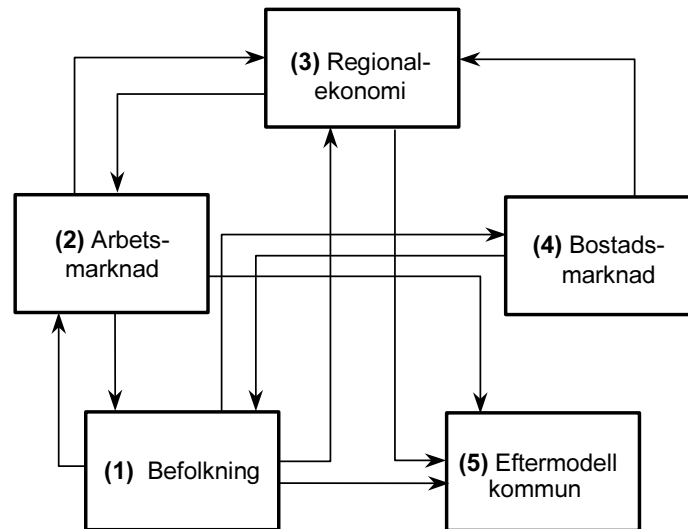
De regionala beräkningarna utifrån LU:s nationella antaganden har utförts med hjälp av NUTEKs analysverktyg rAps (Regionalt Analys- och prognosystem).

rAps är uppbyggt av en central och en lokal databas till vilka olika modeller är kopplade. Systemet kan användas för både enkla och mer komplexa analyser. I sin enklaste form kan arbetsuppgiften vara att hämta data från någon av de databaser som systemet innehåller. En mer avancerad användare kan använda rAps för jämförande analys, prognos- och scenariobyggnad, konsekvensanalyser m.m.

Modellen arbetar med detaljerade data; befolkningen är indelad efter ålder, kön, födelseland och utbildning; produktionen är uppdelad på 49 branscher, med arbetskraftsefterfrågan specificerad efter utbildningsbakgrund. Modellen är uppbyggd från samband på kommunal nivå, och består av fem delmodeller:

- (1) Befolkning,
- (2) Arbetsmarknad,
- (3) Regionalekonomi,
- (4) Bostadsmarknad och
- (5) Eftermodell för kommuner.

Figur A.1 rAps fem delmodeller

Den regionala modellen drivs av exogen efterfrågan riktad mot regionens produktionssystem: export, bruttoinvesteringar, statlig och kommunal konsumtion. Hur dessa efterfrågekomponenter förändras över tiden bestäms av vilka tillväxttakter som antas. Dessa kan baseras på nationella utvecklingstal (i detta fall hämtade från LU), alternativt kan användaren lägga in egna bedömningar.

rAps flerregionala modell

I vanliga fall görs rAps-analyser för en region i taget, exempelvis en grupp kommuner, en lokal arbetsmarknadsregion eller ett län. I detta fall när konsistens mellan landets samtliga 81 LA-regioner är önskvärd har dock rAps flerregionala modell använts för beräkningarna.

Den flerregionala modellen kan beskrivas som en ihopkoppling av rAps regionala modeller i vilken två typer av mellanregionala flöden hanteras: Flöden av varor och tjänster (export och import) och flöden av befolkning (inrikes in- och utflyttning). Modellen ser till att mellanregional export från alla regioner är lika stor som mellanregional import till alla regioner och att regionernas

summerade inflyttning är lika stor som den summerade utflyttningen. De mellanregionala flödena hanteras genom en extraregion, en "pool", som förmedlar all mellanregional handel och alla mellanregionala flyttningar.

rAps-beräkningarna i LU-bilagan

För de rAps-beräkningar som redovisas i denna LU-bilaga har indata hämtats från basscenariot i LU 2003. Resultatet kan därmed betraktas som en regional framtidsbild framtagen inom ramen för LU:s nationella scenario. Det regionala utfallet bygger dock inte endast på nationella LU-data och de samband som är styrande i rAps-modellen. Olika anpassningar och rimlighetsbedömningar på såväl nationell som regional nivå har funnits med i bilden när modellkörningarna specificerats.

De resultat som redovisas är givetvis inte det enda möjliga regionala utfall som uppfyller villkoret att en summering till riket skall ge samma resultat som LU nationellt. Andra och alternativa framtidsbilder är också möjliga. Det bör också sägas att modellen med nödvändighet ger större osäkerhet i resultaten för de allra minsta LA-regionerna. Det gäller särskilt resultaten på detaljerad nivå, exempelvis storleken på åldersgrupper eller antal flyttningar.

Övrig underlagsstatistik

Utöver underlagsstatistiken i rAps har i kapitel tre och fyra specialbearbetningar av SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) använts. I det första fallet har uppgifter om bransch och arbetsställets storlek kombinerats med information om utbildningsnivå. På så sett ges en bild av kunskapsinnehållet i såväl industri- som tjänsteproduktion, vilket utgör en indikator för det regionala näringslivets sårbarhet.

I det andra fallet har RAMS uppgifter om sysselsatt dag- respektive nattbefolkning använts för att räkna ut arbetspendlingen mellan kommuner, som i sin tur bildar underlag för indelningen i lokala arbetsmarknadsregioner.

Appendix B: Regionala indelningar

För beskrivningen av regionernas utveckling används NUTEKs indelning av landet i 81 st. lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner). Dessa grupperas också till sex s.k. regionfamiljer baserade på likheter i de regionala produktionsförutsättningarna.

Med lokal arbetsmarknadsregion (LA-region) avses en funktionell arbetsmarknadsregion, inom vilken människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor mellan hem och arbete. Indelningen av Sverige i LA-regioner grundar sig på storleken på arbetspendlingen över kommungränserna.

NUTEKs indelningen av riket i 81 LA-regioner är tänkt att vara av "normativ" karaktär och skall därmed kunna ligga fast under en längre tidsperiod. Utgångspunkten är att den framför allt kommer till användning i olika typer av regionala analyser och modeller, exempelvis det Regionala Analys- och prognosystemet (rAps).

Indelningen baseras på SCB:s pendlingsstatistik från 1996, men hänsyn har också tagits till geografisk närhet och pendlings utveckling. Detta innebär i praktiken att mindre kommuner som enligt de statistiska kriterierna skulle bilda en självständig LA-region, i vissa fall har kopplats till en närliggande LA-region.

Ur näringspolitisk synvinkel är LA-regionen den viktigaste funktionella regionen. Det är också den "vardagsregion" som flest människor berörs av genom dagliga resor till och från arbetet. På motsvarande sätt utgör LA-regionen företagets huvudsakliga rekryteringsområde för arbetskraft.

Regionfamiljer

Regioner spelar ofta i helt olika divisioner när det gäller utvecklingsförutsättningar. Att en universitetsregion och en glesbygdsregion utvecklas och producerar helt olika är inte så förvånande. Det är därför svårt att dra några slutsatser utifrån detta

faktum. Om däremot två universitetsregioner eller två glesbygdsregioner sinsemellan visar upp olika produktionsförmåga eller utveckling, blir det genast intressantare att göra jämförelser. I rapporten används begreppet regionfamiljer för att göra det möjligt att på ett mer meningsfullt sätt jämföra likartade regioner. Regionfamiljerna består av LA-regioner som har grupperats utifrån likheter i grundläggande produktionsförutsättningar, vilka redovisas nedan:

- Befolkning 20–64 år vikt 30 procent
- Andel företagare/inv. 20–64 år (exkl. jordbruk) vikt 25 procent
- Andel befolkning 20–64 år med eftergymnasial utbildning vikt 25 procent
- Andel befolkning med < 10 min till kommuncentra vikt 10 procent
- Andel befolkning med < 30 min till universitet- eller högskoleort vikt 10 procent

För varje LA-region har ett sammanvägt resultat av de analyserade produktionsförutsättningarna räknats fram, varefter en viktning har gjorts.

LA-regionerna har därefter sorterats efter de summerade resultaten, varefter en indelning i fem olika grupper har gjorts. LA-regionerna i den grupp som därvid fick de svagaste produktionsförutsättningarna har dessutom delats upp i en regionfamilj där sysselsättning inom privat sektor dominerar, respektive en familj där sysselsättning inom offentlig sektor dominerar. Med denna uppdelning erhålls totalt sex regionfamiljer:

Faktaruta B. 1

Storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö bildar regionfamilj 1. Eftersom dessa regioner sinsemellan är mycket olika och befolkningsmässigt är de klart största särredovisas de också i samtliga tabeller.

I regionfamilj 2 återfinns större **LA-regioner med universitet eller högskola**. I regionfamilj 3 hamnar i huvudsak **regionala centra**, också dessa i de flesta fall med regional högskola. I regionfamilj 4 finns s.k. **sekundära centra** där förutsättningarna sammantaget är något svagare än i regionala centra.

forts. Faktaruta B. 2

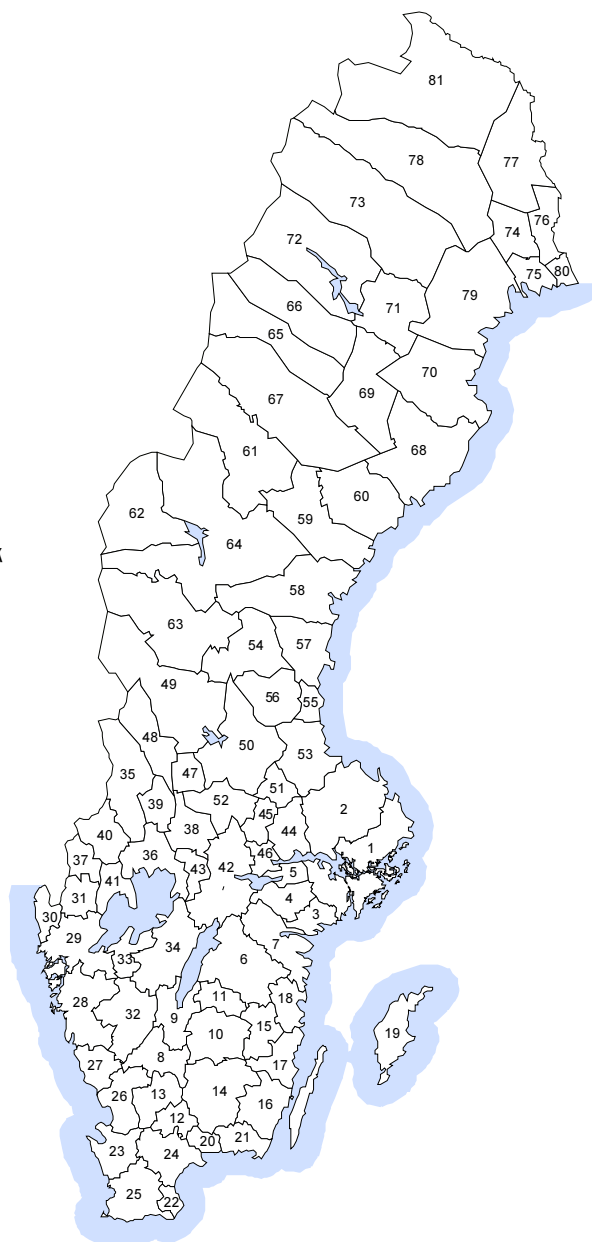
Småregionerna i regionfamilj 5 och 6 har de svagaste, men i stort sett likvärdiga produktionsförutsättningar. Här har i stället en uppdelning gjorts med avseende på sysselsättningens huvudman. Regionfamilj 5 domineras av **sysselsättning inom privat sektor**, medan regionfamilj 6 domineras av **sysselsättning inom offentlig sektor**.

Då indelningsgrunden är rent statistisk är det inte säkert att regionfamiljens namn alltid stämmer för alla ingående regioner. Namnen utgår i stället ifrån vissa generaliseringar kring vanliga egenskaper som kan kopplas ihop med de flesta av de ingående LA-regionerna.

NUTEKs 81 LA-regioner och 6 regionfamiljer

Karta: NUTEKs 81 LA-regioner

1 Stockholm	42 Örebro
2 Uppsala	43 Karlskoga
3 Nyköping	44 Västerås
4 Katrineholm	45 Fagersta
5 Eskilstuna	46 Köping
6 Linköping	47 Vansbro
7 Norrköping	48 Malung
8 Värnamo	49 Falun
9 Jönköping	50 Falun
10 Nässjö	51 Avesta
11 Tranås	52 Ludvika
12 Älmhult	53 Gävle
13 Ljungby	54 Ljusdal
14 Växjö	55 Söderhamn
15 Vimmerby	56 Bollnäs
16 Kalmar	57 Hudiksvall
17 Oskarshamn	58 Sundsvall
18 Västervik	59 Kramfors
19 Gotland	60 Örnsköldsvik
20 Karlshamn	61 Strömsund
21 Karlskrona	62 Åre
22 Simrishamn	63 Härjedalen
23 Helsingborg	64 Östersund
24 Kristianstad	65 Storuman
25 Malmö	66 Sorsele
26 Halmstad	67 Vilhelmina
27 Varberg	68 Umeå
28 Göteborg	69 Lycksele
29 Trollhättan	70 Skellefteå
30 Strömstad	71 Arvidsjaur
31 Bengtsfors	72 Arjeplog
32 Borås	73 Jokkmokk
33 Lidköping	74 Överkalix
34 Skövde	75 Kalix
35 Torsby	76 Övertorneå
36 Karlstad	77 Pajala
37 Årjäng	78 Gällivare
38 Filipstad	79 Luleå
39 Hagfors	80 Haparanda
40 Arvika	81 Kiruna
41 Säffle	

Kommuner ingående i NUTEKs 81 LA-regioner

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	114	Upplands Väsby
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	115	Vallentuna
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	117	Österåker
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	120	Värmdö
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	123	Järfälla
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	125	Ekerö
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	126	Huddinge
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	127	Botkyrka
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	128	Salem
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	136	Haninge
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	138	Tyresö
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	139	Upplands Bro
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	140	Nykvarn
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	160	Täby
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	162	Danderyd
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	163	Sollentuna
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	180	Stockholm
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	181	Södertälje
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	182	Nacka
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	183	Sundbyberg
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	184	Solna
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	186	Lidingö
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	187	Vaxholm
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	188	Norrtälje
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	191	Sigtuna
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	192	Nynäshamn
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	305	Håbo
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	461	Gnesta
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	486	Strängnäs
LA1	Stockholm	Stockholmsregionen	488	Trosa
LA2	Uppsala	Uppsalaregionen	360	Tierp
LA2	Uppsala	Uppsalaregionen	380	Uppsala
LA2	Uppsala	Uppsalaregionen	381	Enköping
LA2	Uppsala	Uppsalaregionen	382	Östhammar
LA2	Uppsala	Uppsalaregionen	1917	Heby
LA3	Nyköping	Nyköping/Oxelösund	480	Nyköping
LA3	Nyköping	Nyköping/Oxelösund	481	Oxelösund
LA4	Katrineholm	Katrineholm/Flen/Vingåker	428	Vingåker
LA4	Katrineholm	Katrineholm/Flen/Vingåker	482	Flen
LA4	Katrineholm	Katrineholm/Flen/Vingåker	483	Katrineholm
LA5	Eskilstuna	Eskilstuna	484	Eskilstuna
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	561	Åtvidaberg

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	580	Linköping
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	583	Motala
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	584	Vadstena
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	586	Mjölby
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	509	Ödeshög
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	560	Boxholm
LA6	Linköping	Linköpingsregionen	513	Kinda
LA7	Norrköping	Norrköpingsregionen	562	Finspång
LA7	Norrköping	Norrköpingsregionen	581	Norrköping
LA7	Norrköping	Norrköpingsregionen	582	Söderköping
LA7	Norrköping	Norrköpingsregionen	563	Valdemarsvik
LA8	Värnamo	Värnamo/Gnosjö/Gislaved	617	Gnosjö
LA8	Värnamo	Värnamo/Gnosjö/Gislaved	662	Gislaved
LA8	Värnamo	Värnamo/Gnosjö/Gislaved	683	Värnamo
LA9	Jönköping	Jönköpingsregionen	642	Mullsjö
LA9	Jönköping	Jönköpingsregionen	643	Habo
LA9	Jönköping	Jönköpingsregionen	665	Vaggeryd
LA9	Jönköping	Jönköpingsregionen	680	Jönköping
LA10	Nässjö	Nässjöregionen	682	Nässjö
LA10	Nässjö	Nässjöregionen	684	Sävsjö
LA10	Nässjö	Nässjöregionen	685	Vetlanda
LA10	Nässjö	Nässjöregionen	686	Eksjö
LA11	Tranås	Tranås/Ydre/Aneby	512	Ydre
LA11	Tranås	Tranås/Ydre/Aneby	604	Aneby
LA11	Tranås	Tranås/Ydre/Aneby	687	Tranås
LA12	Älmhult	Älmhult/Osby	765	Älmhult
LA12	Älmhult	Älmhult/Osby	1273	Osby
LA13	Ljungby	Markaryd/Ljungby	767	Markaryd
LA13	Ljungby	Markaryd/Ljungby	781	Ljungby
LA14	Växjö	Växjöregionen	764	Alvesta
LA14	Växjö	Växjöregionen	780	Växjö
LA14	Växjö	Växjöregionen	760	Uppvidinge
LA14	Växjö	Växjöregionen	761	Lessebo
LA14	Växjö	Växjöregionen	763	Tingsryd
LA15	Vimmerby	Hultsfred/Vimmerby	860	Hultsfred
LA15	Vimmerby	Hultsfred/Vimmerby	884	Vimmerby
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	834	Torsås
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	862	Emmaboda
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	880	Kalmar
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	881	Nybro
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	840	Mörbylånga
LA16	Kalmar	Kalmarregionen/Öland	885	Borgholm
LA17	Oskarshamn	Oskarshamnsregionen	861	Mönsterås
LA17	Oskarshamn	Oskarshamnsregionen	882	Oskarshamn

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA17	Oskarshamn	Oskarshamnsregionen	821	Högsby
LA18	Västervik	Västervik	883	Västervik
LA19	Gotland	Gotland	980	Gotland
LA20	Karlshamn	Olofström/Karlshamn	1060	Olofström
LA20	Karlshamn	Olofström/Karlshamn	1082	Karlshamn
LA21	Karlskrona	Karlskrona/Ronneby	1080	Karlskrona
LA21	Karlskrona	Karlskrona/Ronneby	1081	Ronneby
LA22	Simrishamn	Simrishamn/Tomelilla	1270	Tomelilla
LA22	Simrishamn	Simrishamn/Tomelilla	1291	Simrishamn
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1214	Svalöv
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1257	Örkelljunga
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1260	Bjuv
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1275	Perstorp
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1276	Klippan
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1277	Åstorp
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1278	Båstad
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1282	Landskrona
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1283	Helsingborg
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1284	Höganäs
LA23	Helsingborg	Helsingborgsregionen	1292	Ängelholm
LA24	Kristianstad	Kristianstad/Hässleholmsregionen	1256	Östra Göinge
LA24	Kristianstad	Kristianstad/Hässleholmsregionen	1272	Bromölla
LA24	Kristianstad	Kristianstad/Hässleholmsregionen	1290	Kristianstad
LA24	Kristianstad	Kristianstad/Hässleholmsregionen	1293	Hässleholm
LA24	Kristianstad	Kristianstad/Hässleholmsregionen	1083	Sölvesborg
LA25	Malmö	Malmöregionen	1230	Staffanstorp
LA25	Malmö	Malmöregionen	1231	Burlöv
LA25	Malmö	Malmöregionen	1233	Vellinge
LA25	Malmö	Malmöregionen	1261	Kävlinge
LA25	Malmö	Malmöregionen	1262	Lomma
LA25	Malmö	Malmöregionen	1263	Svedala
LA25	Malmö	Malmöregionen	1264	Skurup
LA25	Malmö	Malmöregionen	1265	Sjöbo
LA25	Malmö	Malmöregionen	1266	Hörby
LA25	Malmö	Malmöregionen	1267	Höör
LA25	Malmö	Malmöregionen	1280	Malmö
LA25	Malmö	Malmöregionen	1281	Lund
LA25	Malmö	Malmöregionen	1285	Eslöv
LA25	Malmö	Malmöregionen	1286	Ystad
LA25	Malmö	Malmöregionen	1287	Trelleborg
LA26	Halmstad	Halmstad/Laholm/Hylte	1315	Hylte
LA26	Halmstad	Halmstad/Laholm/Hylte	1380	Halmstad
LA26	Halmstad	Halmstad/Laholm/Hylte	1381	Laholm
LA27	Varberg	Falkenberg/Varberg	1382	Falkenberg

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA27	Varberg	Falkenberg/Varberg	1383	Varberg
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1384	Kungsbacka
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1401	Härryda
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1402	Partille
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1407	Öckerö
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1415	Stenungsund
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1419	Tjörn
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1421	Orust
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1440	Ale
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1441	Lerum
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1442	Vårgårda
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1462	Lilla Edet
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1463	Mark
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1480	Göteborg
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1481	Möndal
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1482	Kungälv
LA28	Göteborg	Göteborgsregionen	1489	Alingsås
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1444	Grästorp
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1445	Essunga
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1439	Färgelanda
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1461	Mellerud
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1427	Sotenäs
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1430	Munkedal
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1484	Lysekil
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1485	Uddevalla
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1487	Vänersborg
LA29	Trollhättan	Fyrstadsregionen	1488	Trollhättan
LA30	Strömstad	Strömstad/Tanum	1435	Tanum
LA30	Strömstad	Strömstad/Tanum	1486	Strömstad
LA31	Bengtsfors	Bengtsfors/Dals Ed	1438	Dals Ed
LA31	Bengtsfors	Bengtsfors/Dals Ed	1460	Bengtsfors
LA32	Borås	Boråsregionen	1443	Bollebygd
LA32	Borås	Boråsregionen	1452	Tranemo
LA32	Borås	Boråsregionen	1465	Svenljunga
LA32	Borås	Boråsregionen	1466	Herrljunga
LA32	Borås	Boråsregionen	1490	Borås
LA32	Borås	Boråsregionen	1491	Ulricehamn
LA33	Lidköping	Lidköping/Götene/Vara	1470	Vara
LA33	Lidköping	Lidköping/Götene/Vara	1471	Götene
LA33	Lidköping	Lidköping/Götene/Vara	1494	Lidköping
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1472	Tibro
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1495	Skara
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1496	Skövde
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1497	Hjo

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1498	Tidaholm
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1499	Falköping
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1446	Karlsborg
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1447	Gullspång
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1473	Töreboda
LA34	Skövde	Skövde/Skararegionen	1493	Mariestad
LA35	Torsby	Sunne/Torsby	1737	Torsby
LA35	Torsby	Sunne/Torsby	1766	Sunne
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1715	Kil
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1761	Hammarö
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1763	Forshaga
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1764	Grums
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1780	Karlstad
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1762	Munkfors
LA36	Karlstad	Karlstad/Kristinehamnsregionen	1781	Kristinehamn
LA37	Årjäng	Årjäng	1765	Årjäng
LA38	Filipstad	Filipstad/Hällefors	1782	Filipstad
LA38	Filipstad	Filipstad/Hällefors	1863	Hällefors
LA39	Hagfors	Hagfors	1783	Hagfors
LA40	Arvika	Arvika/Eda	1730	Eda
LA40	Arvika	Arvika/Eda	1784	Arvika
LA41	Säffle	Säffle/Åmål	1492	Åmål
LA41	Säffle	Säffle/Åmål	1785	Säffle
LA42	Örebro	Örebroregionen	1814	Lekeberg
LA42	Örebro	Örebroregionen	1861	Hallsberg
LA42	Örebro	Örebroregionen	1880	Örebro
LA42	Örebro	Örebroregionen	1881	Kumla
LA42	Örebro	Örebroregionen	1882	Askersund
LA42	Örebro	Örebroregionen	1860	Laxå
LA42	Örebro	Örebroregionen	1884	Nora
LA42	Örebro	Örebroregionen	1885	Lindesberg
LA43	Karlskoga	Karlskogaregionen	1760	Storfors
LA43	Karlskoga	Karlskogaregionen	1862	Degerfors
LA43	Karlskoga	Karlskogaregionen	1883	Karlskoga
LA44	Västerås	Västeråsregionen	1907	Surahammar
LA44	Västerås	Västeråsregionen	1961	Hallstahammar
LA44	Västerås	Västeråsregionen	1980	Västerås
LA44	Västerås	Västeråsregionen	1981	Sala
LA45	Fagersta	Fagerstaregionen	1904	Skinnskatteberg
LA45	Fagersta	Fagerstaregionen	1962	Norberg
LA45	Fagersta	Fagerstaregionen	1982	Fagersta
LA46	Köping	Köping/Arboga/Kungsör	1960	Kungsör
LA46	Köping	Köping/Arboga/Kungsör	1983	Köping
LA46	Köping	Köping/Arboga/Kungsör	1984	Arboga

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA47	Vansbro	Vansbro	2021	Vansbro
LA48	Malung	Malung	2023	Malung
LA49	Mora	Mora/Orsa/Älvdalen	2034	Orsa
LA49	Mora	Mora/Orsa/Älvdalen	2039	Älvdalen
LA49	Mora	Mora/Orsa/Älvdalen	2062	Mora
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2026	Gagnef
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2029	Leksand
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2031	Rättvik
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2080	Falun
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2081	Borlänge
LA50	Falun	Falun/Borlängeregionen	2082	Säter
LA51	Avesta	Avesta/Hedemora	2083	Hedemora
LA51	Avesta	Avesta/Hedemora	2084	Avesta
LA52	Ludvika	Ludvikaregionen	1864	Ljusnarsberg
LA52	Ludvika	Ludvikaregionen	2061	Smedjebacken
LA52	Ludvika	Ludvikaregionen	2085	Ludvika
LA53	Gävle	Gävle/Sandvikenregionen	319	Älvkarleby
LA53	Gävle	Gävle/Sandvikenregionen	2101	Ockelbo
LA53	Gävle	Gävle/Sandvikenregionen	2104	Hofors
LA53	Gävle	Gävle/Sandvikenregionen	2180	Gävle
LA53	Gävle	Gävle/Sandvikenregionen	2181	Sandviken
LA54	Ljusdal	Ljusdal	2161	Ljusdal
LA55	Söderhamn	Söderhamn	2182	Söderhamn
LA56	Bollnäs	Bollnäs/Ovanåker	2121	Ovanåker
LA56	Bollnäs	Bollnäs/Ovanåker	2183	Bollnäs
LA57	Hudiksvall	Hudiksvall/Nordanstig	2132	Nordanstig
LA57	Hudiksvall	Hudiksvall/Nordanstig	2184	Hudiksvall
LA58	Sundsvall	Sundsvall/Härnösandsregionen	2260	Ånge
LA58	Sundsvall	Sundsvall/Härnösandsregionen	2262	Timrå
LA58	Sundsvall	Sundsvall/Härnösandsregionen	2280	Härnösand
LA58	Sundsvall	Sundsvall/Härnösandsregionen	2281	Sundsvall
LA59	Kramfors	Sollefteå/Kramfors	2282	Kramfors
LA59	Kramfors	Sollefteå/Kramfors	2283	Sollefteå
LA60	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	2284	Örnsköldsvik
LA61	Strömsund	Strömsund	2313	Strömsund
LA62	Åre	Åre	2321	Åre
LA63	Härjedalen	Härjedalen	2361	Härjedalen
LA64	Östersund	Östersundsregionen	2303	Ragunda
LA64	Östersund	Östersundsregionen	2305	Bräcke
LA64	Östersund	Östersundsregionen	2309	Krokom
LA64	Östersund	Östersundsregionen	2326	Berg
LA64	Östersund	Östersundsregionen	2380	Östersund
LA65	Storuman	Storuman	2421	Storuman
LA66	Sorsele	Sorsele	2422	Sorsele

LA-kod	LA kort namn	LA långt namn	Kod	Kommun
LA67	Vilhelmina	Vilhelmina/Dorotea/Åsele	2425	Dorotea
LA67	Vilhelmina	Vilhelmina/Dorotea/Åsele	2462	Vilhelmina
LA67	Vilhelmina	Vilhelmina/Dorotea/Åsele	2463	Åsele
LA68	Umeå	Umeåregionen	2401	Nordmaling
LA68	Umeå	Umeåregionen	2403	Bjurholm
LA68	Umeå	Umeåregionen	2404	Vindeln
LA68	Umeå	Umeåregionen	2409	Robertsfors
LA68	Umeå	Umeåregionen	2460	Vännäs
LA68	Umeå	Umeåregionen	2480	Umeå
LA69	Lycksele	Lycksele/Malå	2418	Malå
LA69	Lycksele	Lycksele/Malå	2481	Lycksele
LA70	Skellefteå	Skellefteå/Norsjö	2417	Norsjö
LA70	Skellefteå	Skellefteå/Norsjö	2482	Skellefteå
LA71	Arvidsjaur	Arvidsjaur	2505	Arvidsjaur
LA72	Arjeplog	Arjeplog	2506	Arjeplog
LA73	Jokkmokk	Jokkmokk	2510	Jokkmokk
LA74	Överkalix	Överkalix	2513	Överkalix
LA75	Kalix	Kalix	2514	Kalix
LA76	Övertorneå	Övertorneå	2518	Övertorneå
LA77	Pajala	Pajala	2521	Pajala
LA78	Gällivare	Gällivare	2523	Gällivare
LA79	Luleå	Luleå/Fyrkantenregionen	2560	Älvsbyn
LA79	Luleå	Luleå/Fyrkantenregionen	2580	Luleå
LA79	Luleå	Luleå/Fyrkantenregionen	2581	Piteå
LA79	Luleå	Luleå/Fyrkantenregionen	2582	Boden
LA80	Haparanda	Haparanda	2583	Haparanda
LA81	Kiruna	Kiruna	2584	Kiruna

Regionfamiljer

<i>Storstads- regioner</i>	<i>Regionala centra</i>	<i>Sekundära centra</i>	<i>Småregioner - privat sysse/sättning</i>	<i>Småregioner - offentlig sysse/sättning</i>
Stockholm	Eskilstuna	Nyköping	Ljungby	Västervik
Göteborg	Norrköping	Katrineholm	Vimmerby	Torsby
Malmö	Växjö	Värnamo	Bengtsfors	Arvika
	Kalmar	Nässjö	Årjäng	Säffle
<i>Universitets- och högskole- regioner</i>	Karlskrona	Tranås	Filipstad	Mora
	Kristianstad	Älmhult	Hagfors	Ljusdal
	Halmstad	Oskarshamn	Fagersta	Bollnäs
Uppsala	Trollhättan	Gotland	Vansbro	Hudiksvall
Linköping	Borås	Karlshamn	Malung	Kramfors
Jönköping	Skövde	Simrishamn	Ludvika	Strömsund
Helsingborg	Karlstad	Varberg	Söderhamn	Storuman
Örebro	Falun	Strömstad	Örnsköldsvik	Sorsele
Västerås	Gävle	Lidköping	Åre	Vilhelmina
Umeå	Sundsvall	Karlskoga	Härjedalen	Lycksele
	Östersund	Köping	Jokkmokk	Arvidsjaur
	Luleå	Avesta	Kiruna	Överkalix
		Skellefteå		Kalix
		Arjeplog		Övertorneå
				Pajala
				Gällivare
				Haparanda

Appendix C: Skillnader mellan högutbildades pendling och genomsnittliga arbetspendlingen 2001

Skillnader mellan LA2001 total (LA2001Total) och LA2001 lång eftergymnasial utbildning (LA2001HögUtb)

Här följer en komplett genomgång av skillnaderna mellan de högutbildades LA-regioner år 2001 (LA2001HögUtb) och genomsnittet för samtliga gruppers arbetspendling år 2001 (LA2001Total). Med högutbildade avses personer som har minst en treårig högskoleutbildning.

1. *Stockholms LA-region för högutbildade omfattar även Nyköping, Katrineholm-Vingåker samt Flen*
Nyköping-Oxelösund samt Katrineholm-Vingåker som utgör egna LA-regioner i LA2001TOTAL går upp i Stockholms LA-region i LA2001HÖGUTB. Även Flen som i LA2001TOTAL bildar gemensam LA-region med Eskilstuna går i LA2001-HÖGUTB upp i Stockholms LA-region.
2. *Norrköping och Linköping bildar gemensam LA-region för högutbildade*
Norrköping-Finspång-Valdermarsvik-Söderköping samt Tranås-Ydre som utgör egna LA-regioner i LA2001TOTAL går upp i Linköpings LA-region i LA2001HÖGUTB.
3. *Värnamo och Gnosjö bildar gemensam LA-region för högutbildade*
Värnamo utgör egen LA-region i LA2001TOTAL men går upp i Gislaved-Värnamo-Tranemo-Gnosjö i LA2001-HÖGUTB.
4. *Fler högutbildade i Hylte pendlar till Halmstad än till Gnosjö*
Hylte som ingår i Gislaved-Gnosjö-Hylte-Tranemo i LA2001TOTAL går upp i Halmstads LA-region i LA2001-HÖGUTB.

5. *Falkenberg går upp i Halmstads LA-region för de högutbildade*
I LA2001TOTAL bildar Falkenberg en egen LA-region. Men i LA2001HÖGUTB ingår Falkenberg i Halmstads LA-region.
6. *Både regionförminskning och regionförstoring för högutbildade i Jönköping-Nässjö*
Jönköpings LA-region är betydligt mindre i LA2001-HÖGUTB (4 kommuner) än i LA2001TOTAL (7 kommuner). Skillnaden är att Nässjö-Eksjö-Aneby tillsammans med Vetlanda-Sävsjö bildar egen LA-region i LA2001-HÖGUTB.
7. *Högutbildade i Osby-Älmhult tillhör Växjö LA-region*
Älmhult-Osby som bildar egen LA-region i LA2001TOTAL går upp i Växjö LA-region i LA2001HÖGUTB.
8. *Högutbildade i Markaryd och Ljungby bildar gemensam LA-region*
Markaryd och Ljungby som bildar egna LA-regioner i LA2001TOTAL går ihop i en gemensam LA-region i LA2001-HÖGUTB.
9. *Högutbildade i Hultsfred och Vimmerby bildar gemensam LA-region.*
Hultsfred och Vimmerby som bildar egna LA-regioner i LA2001TOTAL går ihop i en gemensam LA-region i LA2001-HÖGUTB.
10. *Högutbildade i Emmaboda tillhör Kalmar LA-region*
Emmaboda som bildar egen LA-region i LA2001TOTAL går upp i Kalmar LA-region i LA2001HÖGUTB.
11. *Högutbildade i Karlshamn-Olofström samt Sölvesborg går upp i Karlskrona LA-region*
Karlshamn och Olofström som bildar egen LA-region i LA2001TOTAL går upp i Karlskrona-Ronneby LA-region i LA2001HÖGUTB. Sölvesborg som i LA2001TOTAL ingår Kristianstads LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Karlskrona LA-region.
12. *Fler högutbildade i Mark pendlar till Borås än till Göteborg*
Mark som ingår i Göteborgs LA-region i LA2001TOTAL ingår i Borås i LA-region i LA2001HÖGUTB.
13. *Högutbildade i Varberg tillhör Göteborgs LA-region*
Varberg som bildar egen LA-region i LA2001TOTAL går upp i Göteborgs LA-region i LA2001HÖGUTB.

14. *Högutbildade i Grästorp har ett avvikande pendlingsmönster*
Grästorp som ingår i Trollhättan-Uddevalla-Vänersborgs LA-region i LA2001TOTAL ingår i LA2001HÖGUTB i stället i Skövde LA-region.
15. *Högutbildade i Lidköping-Vara-Göten-Essunga tillhör Skövde LA-region*
Lidköping-Vara-Götene-Essunga som i LA2001TOTAL bildar en gemensam LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Skövde LA-region som för denna högutbildade grupp omfattar hela 15 kommuner.
16. *Högutbildade i Filipstad, Säffle-Åmål och Bengtfors-Dals-Ed ingår i Karlstads LA-region*
Filipstad, Säffle-Åmål samt Bengtfors-Dals-Ed som i LA2001TOTAL bildar tre egna separata LA-regioner går i LA2001HÖGUTB upp i Karlstads LA-region. Därmed består Karlstads LA-region för de högutbildade av hela 11 kommuner.
17. *Högutbildade i Laxå tillhör Örebro LA-region*
Laxå som i LA2001TOTAL bildar egen LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Örebro LA-region.
18. *Högutbildade i Ljusnarsberg har avvikande pendlingsmönster*
Ljusnarsberg som i LA2001TOTAL ingår i Ludvika LA-region går i LA2001HÖGUTB i stället upp i Örebro LA-region.
19. *Högutbildade i Rättvik har ett avvikande pendlingsmönster*
Rättvik som i LA2001TOTAL ingår i Falun-Borlänge LA-region går i LA2001HÖGUTB i stället upp i Mora LA-region.
20. *Högutbildade i Fagersta-Skinnskatteberg-Norberg ingår i Västerås LA-region*
Fagersta-Skinnskatteberg-Norberg som i LA2001TOTAL bildar en egen gemensam LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Västerås LA-region.
21. *Högutbildade i Hofors tillhör Gävle LA-region*
Hofors som i LA2001TOTAL bildar egen LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Gävle LA-region.
22. *Högutbildade i Söderhamn och Bollnäs-Ovanåker bildar gemensam LA-region*
Söderhamn som i LA2001TOTAL bildar egen LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Bollnäs-Ovanåker LA-region.
23. *Högutbildade i Ånge tillhör Sundsvalls LA-region*
Ånge som i LA2001 TOTAL bildar egen LA-region går i LA2001HÖGUTB upp i Sundsvalls LA-region.

24. *Högutbildade i Sollefteå och Kramfors bildar gemensam LA-region*
Sollefteå och Kramfors som i LA2001TOTAL bildar egna LA-regioner bildar i LA2001HÖGUTB en gemensam LA-region.
25. *Regionförminskning i Lycksele och Malå*
Lycksele-Malå som i LA2001TOTAL bildar en gemensam LA-region splittras i LA2001HÖGUTB upp i egna LA-regioner. Observera att tendensen här snarare pekar mot regionförminskning.
26. *Högutbildade i Åsele går upp i Umeå LA-region*
Åsele som i LA2001TOTAL bildar en egen LA-regioner går i LA2001HÖGUTB upp i Umeå LA-region.
27. *Högutbildade i Norsjö bildar egen LA-region*
I LA2001TOTAL bildar Norsjö och Skellefteå en gemensam LA-region, men i LA2001HÖGUTB bildar de egna separata LA-regioner.

Appendix D: Skillnader mellan de högutbildades pendlingsmönster 1994 och den genomsnittliga pendlingen år 2001

Jämförelse av LA 1994 högutbildade och LA 2001 Total (LA1994HÖGUTB och LA2001TOTAL)

Här följer en komplett genomgång av skillnaderna mellan de högutbildades LA-regioner år 1994 (LA1994HögUtb) och genomsnittet för samtliga grupper arbetspendling år 2001 (LA2001-Total). Med högutbildade avses här personer som har minst en treårig högskoleutbildning.

1. Nyköping och Oxelösund ingår i Stockholms LA-region i LA1994HÖGUTB men bildar tillsammans en egen LA-region i LA2001TOTAL.
2. Nykvarn har tillkommit under perioden. 1994 ingick Nykvarn i Södertälje kommun, men år 2001 var Nykvarn en egen kommun som ingick i Stockholms LA-region.
3. I LA1994HÖGUTB ingick Ödeshög i Nässjö LA-region men i LA2001TOTAL så ingår Ödeshög i Linköpings LA-region.
4. I LA2001TOTAL bildar Gislaved-Gnosjö-Hylte-Tranemo en gemensam LA-region men i LA1994HÖGUTB hör dessa kommuner hemma i fyra olika LA-regioner. Gislaved bildade en egen LA-region. Gnosjö bildade gemensam LA-region med Värnamo. Hylte ingick i Halmstads LA-region och Tranemo ingick i Borås LA-region.
5. I LA2001TOTAL ingick Nässjö-Eksjö i Jönköpings LA-region. Men i LA1994HÖGUTB bildade Nässjö-Eksjö en egen LA-region tillsammans med Tranås, Ödeshög och Ydre. I LA2001TOTAL däremot bildar Tranås-Ydre en egen LA-region, medan Ödeshög ingick i Linköpings LA-region i LA2001TOTAL.
6. I LA2001TOTAL bildar Älmhult och Osby en gemensam LA-region. Men i LA1994HÖGUTB ingår Älmhult i Växjö LA-region medan Osby ingår i Kristianstads LA-region.

7. I LA2001TOTAL bildar Markaryd en egen LA-region men i LA1994HÖGUTB ingår Markaryd i Växjö LA-region.
8. I LA2001TOTAL bildar Emmaboda en egen LA-region men i LA1994HÖGUTB ingår Emmaboda i Växjö LA-region.
9. I LA1994HÖGUTB bildar Hultsfred och Vimmerby en gemensam LA-region men i LA2001TOTAL är de två separata LA-regioner.
10. I LA2001TOTAL bildar Karlskrona-Ronneby en LA-region och Karlshamn-Olofström en LA-region. I LA1994HÖGUTB bildar de fyra kommunerna en gemensam LA-region.
11. I LA1994HÖGUTB ingår Perstorp i Malmö-Helsingborgs LA-region. I LA2001TOTAL däremot ingår Perstorp i Kristianstads LA-region.
12. I LA1994HÖGUTB ingår Falkenberg i Halmstads LA-region men i LA2001TOTAL bildar Falkenberg en egen LA-region.
13. Skillnaden mellan de båda indelningarna är relativt stor när det gäller Göteborgs LA-region. I LA1994HÖGUTB ingår Lilla Edet, Uddevalla, Munkedal, Färgelanda, Lysekil och Sotenäs i Göteborgs LA-region men i LA2001TOTAL bildar dessa kommuner tillsammans med Trollhättan, Vänersborg, Mellerud och Grästorp en egen gemensam LA-region. I LA2001TOTAL ingår Mark i Göteborgs LA-region men i LA1994HÖGUTB ingår Mark i Borås LA-region. I LA2001TOTAL bildar Varberg en egen LA-region men i LA1994HÖGUTB ingår Varberg i Göteborgs LA-region. I LA1994HÖGUTB ingår Strömstad-Tanum i Göteborgs LA-region men i LA2001TOTAL bildar de en egen gemensam LA-region.
14. I LA1994HÖGUTB ingår Lidköping-Vara-Götene i Skövde LA-region men i LA2001TOTAL bildar dessa kommuner en egen gemensam LA-region tillsammans med Essunga. I LA1994HÖGUTB ingår Essunga i samma LA-region som Vänersborg-Mellerud-Trollhättan.
15. I LA1994HÖGUTB ingår 9 kommuner i Karlstads LA-region men i LA2001TOTAL bara 6. Skillnaden består i att Munkfors och Säffle-Åmål ingår i Karlstads LA-region i LA1994-HÖGUTB, men inte i LA2001TOTAL. I LA2001TOTAL bildar Munkfors en gemensam LA-region tillsammans med Hagfors medan Säffle-Åmål bildar en egen gemensam LA-region.

16. I LA1994HÖGUTB ingår Laxå i Örebro LA-region men i LA2001TOTAL bildar Laxå en egen LA-region.
17. I LA1994HÖGUTB bildar Mora-Rättvik-Orsa en gemensam LA-region medan Älvdalen bildar en separat LA-region. I LA2001TOTAL är det Mora-Orsa-Älvdalen som bildar en gemensam LA-region medan Rättvik ingår i Falun-Borlänges LA-region.
18. I LA1994HÖGUTB ingår Hofors i Gävle LA-region men i LA2001TOTAL bildar Hofors en egen LA-region.
19. I LA2001TOTAL bildar Skellefteå och Norsjö en gemensam LA-region men i LA1994HÖGUTB bildar de separata LA-regioner.
21. I LA2001TOTAL bildar Lycksele och Malå en gemensam LA-region men i LA1994HÖGUTB bildar de separata LA-regioner.
22. I LA1994HÖGUTB bildar Dorotea och Vilhelmina en gemensam LA-region men i LA2001TOTAL bildar de separata LA-regioner.

Tabeller

Tabell 1 Befolkningsutveckling i regionfamiljer och LA-regioner 1993–2020

Regionfamilj/ LA-region	1993	2002	2020	1994– 2002 (%/år)	2003– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	3 208 688	3 483 314	4 058 200	0.92	0.85
<i>därav Stockholm</i>	<i>1 750 793</i>	<i>1 918 673</i>	<i>2 210 500</i>	<i>1.02</i>	<i>0.79</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>856 067</i>	<i>917 505</i>	<i>1 073 100</i>	<i>0.77</i>	<i>0.87</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>601 828</i>	<i>647 136</i>	<i>774 600</i>	<i>0.81</i>	<i>1.00</i>
Universitets- och högskoleregioner	1 466 800	1 513 291	1 672 100	0.35	0.56
Regionala centra	2 290 606	2 266 773	2 355 900	-0.12	0.21
Sekundära centra	930 984	901 112	904 800	-0.36	0.02
Småregioner - privat sysselsättning	373 093	341 194	317 100	-0.99	-0.41
Småregioner - offentlig sysselsättning	474 938	435 104	408 700	-0.97	-0.35
<i>Riket</i>	<i>8 745 109</i>	<i>8 940 788</i>	<i>9 716 800</i>	<i>0.25</i>	<i>0.46</i>
<i>LA-region</i>					
Stockholm	1 750 793	1 918 673	2 210 500	1.02	0.79
Uppsala	271 056	285 546	327 400	0.58	0.76
Nyköping	60 665	60 493	65 200	-0.03	0.42
Katrineholm	60 635	58 082	61 500	-0.48	0.32
Eskilstuna	89 850	90 089	99 000	0.03	0.53
Linköping	239 908	242 684	266 600	0.13	0.52
Norrköping	166 996	166 750	175 500	-0.02	0.28
Värnamo	71 057	72 225	77 100	0.18	0.36
Jönköping	143 025	147 892	159 900	0.37	0.43
Nässjö	88 689	83 505	79 400	-0.67	-0.28
Tranås	29 457	28 353	26 000	-0.42	-0.48
Älmhult	29 487	28 081	27 200	-0.54	-0.18

Regionfamilj/ LA-region	1993	2002	2020	1994– 2002 (%/år)	2003– 2020 (%/år)
Ljungby	38 293	36 558	36 000	-0.51	-0.09
Växjö	125 455	124 976	130 200	-0.04	0.23
Vimmerby	32 765	30 521	28 000	-0.79	-0.48
Kalmar	122 491	121 512	125 100	-0.09	0.16
Oskarshamn	47 562	45 681	44 300	-0.45	-0.17
Västervik	39 710	36 913	35 000	-0.81	-0.30
Gotland	57 751	57 381	57 400	-0.07	0.00
Karlshamn	46 403	44 376	43 400	-0.50	-0.12
Karlskrona	88 910	89 148	91 900	0.03	0.17
Simrishamn	33 114	31 853	33 900	-0.43	0.35
Helsingborg	294 619	303 868	336 600	0.34	0.57
Kristianstad	166 760	165 947	171 800	-0.05	0.19
Malmö	601 828	647 136	774 600	0.81	1.00
Halmstad	116 175	119 736	131 700	0.34	0.53
Varberg	89 535	92 242	100 200	0.33	0.46
Göteborg	856 067	917 505	1 073 100	0.77	0.87
Trollhättan	203 277	202 698	208 400	-0.03	0.15
Strömstad	23 313	23 428	24 800	0.05	0.32
Bengtsfors	17 048	15 560	13 300	-1.01	-0.87
Borås	159 975	160 283	170 900	0.02	0.36
Lidköping	67 255	65 933	65 800	-0.22	-0.01
Skövde	182 689	176 567	180 500	-0.38	0.12
Torsby	28 994	26 977	24 400	-0.80	-0.56
Karlstad	157 652	155 898	162 600	-0.12	0.23
Årjäng	10 121	9 743	9 400	-0.42	-0.20
Filipstad	22 144	18 972	16 300	-1.70	-0.84
Hagfors	15 879	13 797	10 800	-1.55	-1.35
Arvika	36 379	34 932	34 200	-0.45	-0.12
Säffle	31 096	29 118	26 300	-0.73	-0.56
Örebro	215 003	219 230	233 200	0.22	0.34
Karlskoga	50 444	45 511	42 200	-1.14	-0.42
Västerås	171 796	175 758	199 900	0.25	0.72
Fagersta	25 760	22 986	20 500	-1.26	-0.63
Köping	49 441	46 443	45 900	-0.69	-0.07
Vansbro	7 764	7 235	6 700	-0.78	-0.43
Malung	11 441	10 593	9 800	-0.85	-0.43
Mora	36 536	34 656	31 000	-0.59	-0.62
Falun	151 641	149 140	148 600	-0.18	-0.02
Avesta	41 387	37 880	34 200	-0.98	-0.57
Ludvika	48 132	42 614	37 400	-1.34	-0.72
Gävle	156 723	153 484	160 300	-0.23	0.24
Ljusdal	21 112	19 776	18 200	-0.72	-0.46

Regionfamilj/ LA-region	1993	2002	2020	1994– 2002 (%/år)	2003– 2020 (%/år)
Söderhamn	29 742	27 250	25 100	-0.97	-0.46
Bollnäs	41 397	38 403	40 100	-0.83	0.24
Hudiksvall	50 009	47 069	45 000	-0.67	-0.25
Sundsvall	153 263	147 177	143 200	-0.45	-0.15
Kramfors	48 472	42 095	37 900	-1.56	-0.58
Örnsköldsvik	58 832	55 047	56 800	-0.74	0.17
Strömsund	15 660	13 371	11 800	-1.74	-0.69
Åre	9 994	9 692	10 000	-0.34	0.17
Härjedalen	12 293	11 289	10 000	-0.94	-0.67
Östersund	98 126	93 595	95 300	-0.52	0.10
Storuman	7 583	6 679	6 100	-1.40	-0.50
Sorsele	3 480	3 046	3 100	-1.47	0.10
Vilhelmina	16 375	14 401	13 400	-1.42	-0.40
Umeå	131 393	138 313	148 500	0.57	0.40
Lycksele	18 281	16 437	15 800	-1.17	-0.22
Skellefteå	81 059	76 354	72 800	-0.66	-0.26
Arvidsjaur	7 879	7 017	6 400	-1.28	-0.51
Arjeplog	3 730	3 291	3 500	-1.38	0.34
Jokkmokk	6 594	5 782	5 000	-1.45	-0.80
Överkalix	4 739	4 058	3 300	-1.71	-1.14
Kalix	19 210	17 805	17 600	-0.84	-0.06
Övertorneå	6 224	5 391	4 800	-1.58	-0.64
Pajala	8 361	7 206	5 900	-1.64	-1.10
Gällivare	22 504	19 420	17 500	-1.62	-0.58
Luleå	150 623	149 773	160 900	-0.06	0.40
Haparanda	10 937	10 334	10 900	-0.63	0.30
Kiruna	26 291	23 555	22 000	-1.21	-0.38

Tabell 2 Försörjningsbörd (kvot) i regionfamiljer och LA-regioner. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0–19 år samt 65+ relativt befolkningen 20–64 år

Regionfamiljer/ LA-regioner	Antalet 0–19 och 65+ åringar per 20–64-åringar			Förändring i procent	Procent av rikets nivå 2002
	1993	2002	2020	2003–2020	2020
Storstadsregioner	0.67	0.63	0.70	11.0	100.5
<i>därav Stockholm</i>	<i>0.64</i>	<i>0.61</i>	<i>0.69</i>	<i>13.4</i>	<i>99.3</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>0.69</i>	<i>0.66</i>	<i>0.70</i>	<i>7.4</i>	<i>100.7</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>0.70</i>	<i>0.66</i>	<i>0.72</i>	<i>9.0</i>	<i>103.7</i>
Universitets- och högskoleregioner	0.74	0.70	0.80	15.1	115.0
Regionala centra	0.76	0.73	0.84	14.9	120.8
Sekundära centra	0.81	0.79	0.88	11.7	126.2
Småregioner - privat sysselsättning	0.81	0.80	0.93	17.0	133.4
Småregioner - offentlig sysselsättning	0.83	0.82	0.93	12.5	132.7
<i>Riket</i>	<i>0.73</i>	<i>0.70</i>	<i>0.78</i>	<i>12.3</i>	<i>112.3</i>
<i>LA-region</i>					
Stockholm	0.64	0.61	0.69	13.4	99.3
Uppsala	0.69	0.65	0.79	21.6	113.2
Nyköping	0.75	0.76	0.90	17.8	128.9
Katrineholm	0.82	0.81	0.88	9.4	126.6
Eskilstuna	0.73	0.70	0.80	14.3	115.0
Linköping	0.74	0.71	0.81	14.8	116.1
Norrköping	0.76	0.71	0.85	19.9	122.1
Värnamo	0.78	0.77	0.83	7.3	118.7
Jönköping	0.79	0.74	0.81	9.3	115.7
Nässjö	0.87	0.83	0.91	9.3	130.5
Tranås	0.88	0.85	0.91	8.0	130.6
Älmhult	0.84	0.82	0.89	8.4	127.0
Ljungby	0.81	0.79	0.89	13.2	127.6
Växjö	0.78	0.73	0.86	18.1	122.7
Vimmerby	0.85	0.84	0.95	12.1	135.4
Kalmar	0.80	0.75	0.84	11.6	120.2
Oskarshamn	0.80	0.79	0.91	15.3	130.1
Västervik	0.82	0.80	0.90	12.2	128.3
Gotland	0.79	0.74	0.86	14.9	122.4

Regionfamiljer/ LA-regioner	Antalet 0–19 och 65+ åringar per 20–64-åringar			Förändring i procent	Procent av rikets nivå 2002
	1993	2002	2020	2003–2020	2020
Karlshamn	0.73	0.76	0.88	17.1	126.6
Karlskrona	0.79	0.73	0.89	21.7	126.9
Simrishamn	0.89	0.86	0.88	2.0	126.2
Helsingborg	0.77	0.74	0.80	8.5	114.2
Kristianstad	0.79	0.76	0.85	11.9	121.9
Malmö	0.70	0.66	0.72	9.0	103.7
Halmstad	0.79	0.74	0.82	11.2	117.2
Varberg	0.82	0.79	0.84	6.0	120.1
Göteborg	0.69	0.66	0.70	7.4	100.7
Trollhättan	0.79	0.78	0.84	8.4	120.2
Strömstad	0.87	0.79	0.85	8.2	122.1
Bengtstors	0.90	0.82	0.96	17.2	137.7
Borås	0.78	0.75	0.82	8.9	117.7
Lidköping	0.82	0.78	0.85	9.0	121.0
Skövde	0.79	0.77	0.86	11.0	122.7
Torsby	0.89	0.86	0.89	2.7	127.1
Karlstad	0.72	0.71	0.84	18.4	119.9
Årjäng	0.85	0.79	0.90	13.2	128.7
Filipstad	0.84	0.85	1.05	24.1	150.2
Hagfors	0.82	0.86	1.02	18.5	145.3
Arvika	0.83	0.81	0.88	8.4	125.8
Säffle	0.83	0.85	0.92	7.6	131.1
Örebro	0.77	0.71	0.81	13.5	115.9
Karlskoga	0.79	0.78	0.91	17.8	130.7
Västerås	0.70	0.70	0.82	17.3	117.8
Fagersta	0.80	0.78	0.93	19.2	133.8
Köping	0.75	0.77	0.93	21.1	133.0
Vansbro	0.88	0.84	0.92	9.1	131.9
Malung	0.79	0.77	0.90	17.0	129.3
Mora	0.84	0.81	0.94	16.6	134.7
Falun	0.79	0.75	0.86	14.2	123.0
Avesta	0.82	0.79	0.94	19.1	134.6
Ludvika	0.83	0.79	0.96	21.4	136.9
Gävle	0.73	0.71	0.85	18.8	121.1
Ljusdal	0.87	0.84	0.93	10.5	132.4
Söderhamn	0.78	0.79	0.93	18.0	132.8
Bollnäs	0.82	0.80	0.88	9.7	125.8
Hudiksvall	0.80	0.77	0.92	19.8	132.3
Sundsvall	0.72	0.71	0.86	20.8	123.3
Kramfors	0.89	0.86	0.97	12.9	138.7

Regionfamiljer/ LA-regioner	Antalet 0–19 och 65+ åringar per 20–64-åringar			Förändring i procent	Procent av rikets nivå 2002
	1993	2002	2020	2003–2020	2020
Örnsköldsvik	0.80	0.79	0.92	16.5	131.8
Strömsund	0.93	0.90	0.99	10.1	141.5
Åre	0.82	0.75	0.82	9.7	117.7
Härjedalen	0.87	0.85	0.93	9.4	133.2
Östersund	0.77	0.73	0.82	11.9	117.6
Storuman	0.81	0.85	0.98	16.0	140.3
Sorsele	0.98	0.97	0.98	1.4	140.1
Vilhelmina	0.91	0.94	0.92	-2.1	131.8
Umeå	0.69	0.64	0.79	24.2	113.1
Lycksele	0.83	0.82	0.95	16.6	136.3
Skellefteå	0.79	0.79	0.91	15.4	129.7
Arvidsjaur	0.82	0.88	0.97	11.3	139.4
Arjeplog	0.84	0.86	0.92	6.6	131.9
Jokkmokk	0.78	0.80	0.99	24.7	142.0
Överkalix	0.88	0.91	1.04	14.7	149.4
Kalix	0.76	0.79	0.95	20.0	136.0
Övertorneå	0.93	0.92	1.05	13.3	150.0
Pajala	0.86	0.98	1.10	12.7	157.9
Gällivare	0.66	0.74	0.95	28.0	135.3
Luleå	0.67	0.68	0.84	23.7	119.9
Haparanda	0.78	0.75	0.93	23.5	132.4
Kiruna	0.62	0.71	0.91	27.1	129.6

Tabell 3 Sysselsättningsutveckling i regionfamiljer och LA-regioner 1994–2020

Regionfamiljer/ LA-region	1993	2001	2020	1994– 2001 (%/år)	2002– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	1 425 177	1 703 760	1 927 400	2.26	0.65
<i>därav Stockholm</i>	<i>806 980</i>	<i>995 043</i>	<i>1 118 100</i>	<i>2.65</i>	<i>0.62</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>367 281</i>	<i>428 661</i>	<i>485 900</i>	<i>1.95</i>	<i>0.66</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>250 916</i>	<i>280 056</i>	<i>323 400</i>	<i>1.38</i>	<i>0.76</i>
Universitets- och högskoleregioner	623 860	661 268	698 200	0.73	0.29
Regionala centra	970 467	1 006 608	1 007 000	0.46	0.00
Sekundära centra	393 089	398 687	380 600	0.18	-0.24
Småregioner - privat sysselsättning	149 723	146 127	130 100	-0.30	-0.61
Småregioner - offentlig sysselsättning	185 809	174 629	158 600	-0.77	-0.51
<i>Riket</i>	<i>3 748 125</i>	<i>4 091 079</i>	<i>4 301 900</i>	<i>1.10</i>	<i>0.26</i>
<i>LA-region</i>					
Stockholm	806 980	995 043	1 118 100	2.65	0.62
Uppsala	117 388	118 431	128 800	0.11	0.44
Nyköping	26 334	25 656	27 100	-0.33	0.29
Katrineholm	24 534	23 567	23 000	-0.50	-0.13
Eskilstuna	35 875	37 416	37 700	0.53	0.04
Linköping	102 091	107 973	113 500	0.70	0.26
Norrköping	69 636	71 704	74 500	0.37	0.20
Värnamo	33 763	38 776	36 400	1.75	-0.33
Jönköping	60 768	70 155	73 500	1.81	0.25
Nässjö	36 514	37 868	33 900	0.46	-0.58
Tranås	11 710	11 995	11 300	0.30	-0.31
Älmhult	12 684	13 095	12 200	0.40	-0.37
Ljungby	16 852	17 805	16 500	0.69	-0.40
Växjö	54 327	58 913	59 300	1.02	0.03
Vimmerby	12 987	13 162	11 800	0.17	-0.57
Kalmar	51 860	54 396	54 400	0.60	0.00
Oskarshamn	20 174	20 489	19 000	0.19	-0.40
Västervik	16 302	15 328	14 300	-0.77	-0.36
Gotland	24 992	25 229	25 300	0.12	0.01
Karlshamn	19 501	20 247	17 800	0.47	-0.68
Karlskrona	36 463	39 133	40 300	0.89	0.15
Simrishamn	13 371	12 150	11 900	-1.19	-0.11

Regionfamiljer/ LA-region	1993	2001	2020	1994– 2001 (%/år)	2002– 2020 (%/år)
Helsingborg	120 744	126 095	133 300	0.54	0.29
Kristianstad	69 536	71 642	72 700	0.37	0.08
Malmö	250 916	280 056	323 400	1.38	0.76
Halmstad	48 864	52 159	55 200	0.82	0.30
Varberg	38 812	39 170	41 300	0.11	0.28
Göteborg	367 281	428 661	485 900	1.95	0.66
Trollhättan	83 492	89 497	88 700	0.87	-0.05
Strömstad	8 996	9 851	10 900	1.14	0.53
Bengtsfors	6 839	6 558	5 000	-0.52	-1.42
Borås	69 349	72 579	72 400	0.57	-0.01
Lidköping	29 039	29 906	28 800	0.37	-0.20
Skövde	78 713	79 204	74 500	0.08	-0.32
Torsby	11 117	10 802	9 600	-0.36	-0.62
Karlstad	68 323	68 522	66 800	0.04	-0.13
Årjäng	3 744	3 846	3 600	0.34	-0.35
Filipstad	8 308	7 368	6 000	-1.49	-1.08
Hagfors	6 117	5 052	4 100	-2.36	-1.09
Arvika	13 987	13 673	12 700	-0.28	-0.39
Säffle	12 669	11 731	10 100	-0.96	-0.78
Örebro	91 654	98 325	101 100	0.88	0.15
Karlskoga	20 275	20 168	17 400	-0.07	-0.77
Västerås	73 311	77 752	82 600	0.74	0.32
Fagersta	10 109	9 741	8 500	-0.46	-0.71
Köping	20 318	19 734	18 200	-0.36	-0.42
Vansbro	2 863	3 041	2 800	0.76	-0.43
Malung	4 674	4 953	4 400	0.73	-0.62
Mora	14 952	14 849	13 700	-0.09	-0.42
Falun	62 935	65 141	64 700	0.43	-0.04
Avesta	16 614	16 433	14 100	-0.14	-0.80
Ludvika	17 996	17 363	15 500	-0.45	-0.60
Gävle	66 662	68 821	69 200	0.40	0.03
Ljusdal	7 970	8 170	7 900	0.31	-0.18
Söderhamn	11 865	11 332	10 700	-0.57	-0.30
Bollnäs	16 491	15 993	14 900	-0.38	-0.37
Hudiksvall	19 968	19 266	18 200	-0.45	-0.30
Sundsvall	66 895	67 459	65 500	0.11	-0.15
Kramfors	19 105	17 148	15 200	-1.34	-0.63
Örnsköldsvik	24 422	24 538	23 100	0.06	-0.32
Strömsund	5 737	4 951	4 200	-1.82	-0.86
Åre	4 100	3 963	3 700	-0.42	-0.36
Härjedalen	4 843	4 795	4 300	-0.12	-0.57
Östersund	41 854	42 478	41 600	0.19	-0.11

Regionfamiljer/ LA-region	1993	2001	2020	1994– 2001 (%/år)	2002– 2020 (%/år)
Storuman	2 975	2 549	2 100	-1.91	-1.01
Sorsele	1 303	1 203	1 100	-0.99	-0.47
Vilhelmina	5 813	5 342	4 700	-1.05	-0.67
Umeå	57 904	62 537	65 400	0.97	0.24
Lycksele	7 456	7 278	6 500	-0.30	-0.59
Skellefteå	33 889	32 935	30 500	-0.36	-0.40
Arvidsjaur	3 063	2 603	2 300	-2.01	-0.65
Arjeplog	1 569	1 418	1 500	-1.26	0.30
Jokkmokk	2 616	2 245	1 900	-1.89	-0.87
Överkalix	1 671	1 528	1 300	-1.11	-0.85
Kalix	7 532	6 984	6 500	-0.94	-0.38
Övertorneå	1 992	1 693	1 400	-2.01	-1.00
Pajala	2 749	2 171	1 600	-2.91	-1.59
Gällivare	9 603	8 338	7 200	-1.75	-0.77
Luleå	65 683	67 544	69 500	0.35	0.15
Haparanda	3 354	3 029	3 100	-1.27	0.12
Kiruna	11 388	10 365	8 200	-1.17	-1.23

Tabell 4 Utveckling av förädlingsvärdet (BRP) i regionfamiljer och LA-regioner 1994-2020. Fasta priser (år 2000)

Regionfamiljer/ LA-region	BRP 1993 (mnkr)	BRP 2000 (mnkr)	BRP 2020 (mnkr)	1994– 2000 (%/år)	2001– 2020 (%/år)
Storstadsregioner	748 171	1 013 997	1 511 800	4.44	2.02
<i>därav Stockholm</i>	<i>465 048</i>	<i>635 336</i>	<i>932 100</i>	<i>4.56</i>	<i>1.93</i>
<i>därav Göteborg</i>	<i>169 030</i>	<i>229 222</i>	<i>345 900</i>	<i>4.45</i>	<i>2.08</i>
<i>därav Malmö</i>	<i>114 092</i>	<i>149 439</i>	<i>233 800</i>	<i>3.93</i>	<i>2.26</i>
Universitets- och högskoleregioner	261 426	327 348	466 300	3.26	1.78
Regionala centra	411 405	504 650	685 900	2.96	1.55
Sekundära centra	165 362	196 316	264 900	2.48	1.51
Småregioner - privat sysselsättning	66 119	73 760	94 900	1.57	1.27
Småregioner - offentlig sysselsättning	74 027	80 276	101 600	1.16	1.18
<i>Riket</i>	<i>1 726 510</i>	<i>2 196 347</i>	<i>3 125 400</i>	<i>3.50</i>	<i>1.78</i>
<i>LA-region</i>					
Stockholm	465 048	635 336	932 100	4.56	1.93
Uppsala	45 561	59 272	84 700	3.83	1.80
Nyköping	11 523	12 928	18 200	1.66	1.72
Katrineholm	8 906	11 144	15 500	3.25	1.66
Eskilstuna	14 402	17 364	24 000	2.71	1.63
Linköping	43 126	51 450	72 800	2.55	1.75
Norrköping	30 271	35 507	49 900	2.31	1.72
Värnamo	14 104	19 260	27 500	4.55	1.80
Jönköping	26 253	34 905	49 300	4.15	1.74
Nässjö	14 202	17 234	22 200	2.80	1.27
Tranås	4 058	5 532	7 200	4.53	1.33
Älmhult	4 970	6 164	8 300	3.12	1.50
Ljungby	7 240	9 000	12 000	3.16	1.45
Växjö	22 766	28 127	39 000	3.07	1.65
Vimmerby	4 819	5 654	7 300	2.31	1.29
Kalmar	20 687	25 015	34 200	2.75	1.58
Oskarshamn	10 009	13 206	17 500	4.04	1.42
Västervik	6 098	6 975	9 000	1.94	1.28
Gotland	9 612	11 162	14 800	2.16	1.42
Karlshamn	10 660	12 505	16 700	2.31	1.46
Karlskrona	15 677	19 490	26 100	3.16	1.47
Simrishamn	4 126	5 165	7 200	3.26	1.67

Regionfamiljer/ LA-region	BRP 1993 (mnkr)	BRP 2000 (mnkr)	BRP 2020 (mnkr)	1994– 2000 (%/år)	2001– 2020 (%/år)
Helsingborg	51 912	67 088	97 700	3.73	1.90
Kristianstad	26 791	35 838	49 600	4.24	1.64
Malmö	114 092	149 439	233 800	3.93	2.26
Halmstad	22 173	24 962	35 200	1.71	1.73
Varberg	18 728	19 351	27 700	0.47	1.81
Göteborg	169 030	229 222	345 900	4.45	2.08
Trollhättan	36 711	46 199	62 400	3.34	1.51
Strömstad	3 269	4 346	6 000	4.15	1.63
Bengtsfors	2 817	2 944	3 700	0.63	1.15
Borås	27 230	33 436	46 300	2.98	1.64
Lidköping	10 985	12 991	17 600	2.42	1.53
Skövde	30 726	41 778	56 500	4.49	1.52
Torsby	4 219	4 665	5 800	1.45	1.09
Karlstad	29 564	35 410	47 400	2.61	1.47
Årjäng	1 283	1 699	2 200	4.10	1.30
Filipstad	3 197	3 471	4 400	1.18	1.19
Hagfors	2 523	2 338	2 800	-1.08	0.91
Arvika	5 154	5 546	7 400	1.05	1.45
Säffle	4 278	5 119	6 400	2.60	1.12
Örebro	37 154	46 172	64 100	3.15	1.65
Karlskoga	8 718	10 007	12 900	1.99	1.28
Västerås	33 137	40 134	58 600	2.77	1.91
Fagersta	3 832	5 223	6 600	4.52	1.18
Köping	8 885	11 325	15 000	3.53	1.42
Vansbro	1 057	1 327	1 700	3.30	1.25
Malung	2 355	2 897	3 700	3.00	1.23
Mora	6 112	6 983	8 900	1.92	1.22
Falun	27 527	32 788	43 200	2.53	1.39
Avesta	7 640	8 072	10 000	0.79	1.08
Ludvika	8 019	8 146	10 300	0.22	1.18
Gävle	29 644	36 929	49 700	3.19	1.50
Ljusdal	3 220	3 522	4 400	1.29	1.12
Söderhamn	5 097	5 862	7 400	2.02	1.17
Bollnäs	6 363	6 929	9 100	1.22	1.37
Hudiksvall	8 255	9 528	12 300	2.07	1.29
Sundsvall	29 840	37 563	48 800	3.34	1.32
Kramfors	8 506	8 220	10 200	-0.49	1.08
Örnsköldsvik	10 008	12 572	16 500	3.31	1.37
Strömsund	2 313	2 253	2 700	-0.37	0.91
Åre	2 199	1 875	2 500	-2.25	1.45
Härjedalen	3 236	2 646	3 400	-2.83	1.26
Östersund	17 569	19 102	25 300	1.20	1.41

Regionfamiljer/ LA-region	BRP 1993 (mnkr)	BRP 2000 (mnkr)	BRP 2020 (mnkr)	1994– 2000 (%/år)	2001– 2020 (%/år)
Storuman	1 639	1 358	1 700	-2.65	1.13
Sorsele	477	568	700	2.52	1.05
Vilhelmina	2 423	2 542	3 200	0.68	1.16
Umeå	24 282	28 327	39 100	2.23	1.62
Lycksele	2 892	3 291	4 100	1.87	1.11
Skellefteå	14 274	15 231	19 700	0.93	1.29
Arvidsjaur	1 285	1 299	1 600	0.16	1.05
Arjeplog	693	693	900	0.01	1.32
Jokkmokk	3 122	1 791	2 400	-7.63	1.47
Överkalix	579	620	700	0.99	0.61
Kalix	2 839	3 406	4 300	2.63	1.17
Övertorneå	666	757	900	1.85	0.87
Pajala	890	1 012	1 100	1.84	0.42
Gällivare	4 513	4 338	5 300	-0.56	1.01
Luleå	29 828	35 142	48 300	2.37	1.60
Haparanda	1 306	1 345	1 800	0.42	1.47
Kiruna	5 316	6 315	8 000	2.49	1.19